

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

930. b/2

KUMORESKER

TILL

LANDS och SJÖS

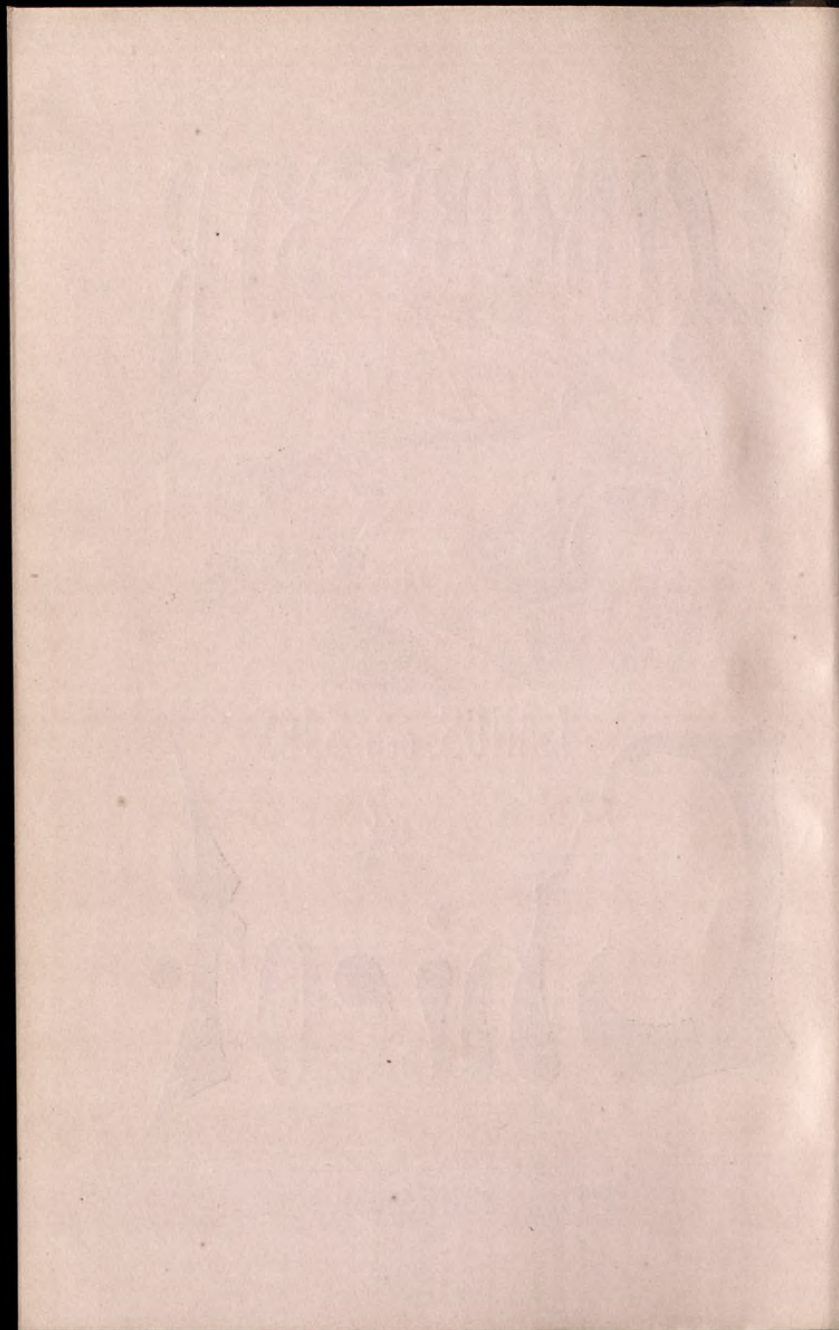
af

Chicot.

Pris: 2 kronor.

Carl Sneröth.

HUMÖRESKER

TILL LANDS OCH SJÖS

AF

CHICOT.

SVENSKT ORIGINAL.

STOCKHOLM.
A. W. BJÖRCKS FÖRLAG.
1882.

HUMORER

1882

STOCKHOLM
TRYCKT HOS K. L. BECKMAN
1882.

INNEHÅLL.

Kapten Jonas Trygger.

1. Historien om de tvenne makrillerne ..... 1.
2. Historien om sköldpaddblodpuddingen och längsta ändan om bord ..... 10.
3. Historien om en nymodig döpelse i Barcelona ..... 18.
4. Historien om en gammal rakknif som bet och en gammal sabel som icke bet ..... 24.
5. Historien om ett slags mycket underliga och varma plagg, som fås för rakt ingenting, jemte nyttiga upplysningar rörande nykterhetssaken ..... 30.
6. Historien om den välvillige tullvaktmästaren ..... 38.

Historien om mina hundar ..... 41.

En jubelhistoria.

1. Historians hjeltar ..... 58.
2. På jubelfesten ..... 68.

En söndag på landet. Fotografier. .... 93.

Fortunas kapten.

1. Handlar om en förlorad skeppare, hvilken man tycktes vilja emottaga med käppen i stället för med en gödd kalf. Allt slutar dock väl nog i Cap Constantia, sedan skepparen presenterat en resebeskrifning, hvars femton delar voro mera innehållsrika än alla äldre och nyare resenärer hittills mäktat åstadkomma, änskönt enfaldeligen hopsatt af den föga skrifkunnige kapten Besk ..... 105.

	Sid.
2. Peter Besk på hafvet. Ett kapitel för öfrigt om slagsmål, drunkning, myteri, mord med flera kusliga ting jemte monsuner, almanackor, galna fyrar, våghalse-rier, Flygande Holländaren och den sanna dygden hos skeppare	116..
3. En lika lång som grym historia om rymning, fångenskap, rökningar, pest, bränvin och rätta orsaken till Napoleon den stores fall, först nu uppdagad	131..
4. Byxångsten. — Huruledes kaptén Besk lade en aln till kabelns längd, men gjorde stranden en sjöbod fattigare. — Huru kaptén Besk blef lurad och huru han hämnades. — Döden, grafven och sterbhuset	153..

KAPTEN JONAS TRYGGER.

1.

Historien om de tvenne makrillerne.

Kapten Jonas Trygger är död nu och, hvad som för mången kan synas underligare, med stor heder och ståt begrafven. Men anno 1814 var han en fet pojke på fjorton år, enkel nog hvad fagerheten beträffar, ty utom ett par små, blinkande ögon, hade det runda ansigtet rakt ingenting anmärkningsvärdt. Han hörde visserligen på sitt sätt till det nittonde århundradets första andar, alldenstund ankomsten till denna världen skedde ett par minuter efter tolf den 1 Januari 1800, men så vidt vi veta gjorde *han* aldrig någon affär deraf, för allt väsen den fåfänge Heinrich Heine höll om den saken. Född i Elfkarleby, en liten socken, ryktbar för sin lax och sitt präktiga vattenfall, hade han just aldrig haft tillfälle att visa egentliga anlag för någonting särskildt, hvarföre fadern, som var strandfiskare och kände till hafvet en smula, beslöt att skicka honom till sjös. För i världen ansåg man nämligen sådana, som icke tycktes passa just någonstädes, för särdeles ändamålsenlige till sjömän, sotare eller gardister; det är först en senare tid förbehållet att kasta slika dråpligheter rakt in i pressen. Nå, Jonas blef

kajutvakt på barkskeppet Gefion, kapten Tross, och mången sjöhjelte före honom har börjat i kabyssen för att sluta på hyttaket, om ej högre upp.

En dag lågo de och flunkade för stiltje utanför Skagen. Skagens udde är en gammal mötesplats för dåligt väder och makrill, hvadan gasterne på Gefion icke voro sena att kasta ut metrefvarna. Men makrillerne hade ingen lust den dagen. Glupska måsar höggo efter de till bete använda fläskbitarne, men ingen kunde narra makrillen. Mot qvällen friskade vinden i ett litet tag och då nappade verkligen en treffig makrillkulting, som inhalades under allmänt jubel. »Gubben» skulle naturligtvis ha den för sin del. Manskapet lät det passera och tänkte: »Kommer en, komma flere». Men refvarna framgledo obeaktade som fattiga fröknar vid badorter. Aldrig ett skapadt grand ville ha något att skaffa med deras gamla salta bitar. Sjömännen togo detta för ett omen.

»Hör du Jonas», sade konstapel, af matroserne hedrad med vedernamnet 'Knallen', »här har du ett stycke makrill. Koka den, men inte för mycket, så att den blir lös i köttet. Kom så akterut efter smör, mjöl och peppar och laga såsen, så att det vattnas i munnen på en amiral. Allt skall vara klart till åtta glas».

»Ja well, konstapel», sade Jonas, ty så mycket utländska hade han redan lärt under sina första tio dagar till sjös.

Jonas kom mycket riktigt med makrillen, prydligt upplagd på ett fat, när klockan nyss slagit åtta glas, och efter några lindriga bugter hade han ändtligen lyckligt fått den på bordet.

När skepparen »skaffat», hvilket på sjömansspråket icke betyder något annat än äta, kom också den knubbiga Jonas ned för att få sin beskärda del och sedan rödja af bordet. Jonas var, som vi väl få se, just ingen kostföraktare. Maten var *hans* ungdoms svaga sida.

»Hör upp, du pojke», skrek konstapelⁿ, som höll på att tända lampan i nakterhuset.

»Halloh!» svarade Jonas, ty äfven detta uttrycksfulla och treffiga ord var han redan slängd på.

»Slå en gina på den der makrillen och hyfva in den i skåpet tills i morgon. Gubben vill inte ha den i qväll, men du skall steka upp den till frukost. Du har väl smör och mjöl kvar, hvasa?»

»Ja well, konstapel», och dermed gick Jonas nedför kajuttrappan. Den icke allt för stora kajutan var ett mörkt, unket kyffe, som fick sitt ljus från skylightet, der en gammal kompass melankoliskt satt och dinglade för sig sjelf i höjden. Den enda prydnaden utgjordes af en målning i vattenfärg, föreställande skeppet Gefion för fulla segel (snarlika en samling uppblåsta kyrkenglar) gående ut ur Venedigs hamn med en ofantlig gondol på ena sidan och en gammal doge på ett onaturligt åbäke till stol på den andra. Men Jonas hade endast ögon för diverse kallt salt kött och fläsk, som stod på en sliten vaxduk jemte en samling skeppsknallar, hårda som gatstenar. (Kaptenen bestod sig sjelf bättre bröd, som dock visligen lästes in i hans privatskåp.) Anrättningen stötte på torrskaffning. Men midt ibland detta låg makrillen färsk och läcker, i all sin gala utgörande en vacker illustration till det bekanta spörsmålet »Quid Saulus inter prophetas?» Hå hå, hvad den såg för innerligen rar ut! Jonas gick

omkring den, helsade på den, läste för den, smackade åt den och gjorde de värsta bondgrin den vördiga kajutan någonsin upplefvat. Han strök sig upprepade gånger om magen, ända ned på de beckiga byxbenen, tog slutligen en bit fläsk, knackade sönder en knalle mot durken och knaprade med ursinnig ifver. Annars gick den nog ned, så hård den än var, men nu var det fåfängt. Han vände på makrillen och inbillade sig äta af den, men det smakade ingalunda fisk. Han gick ifrån den och satte sig i sinnet att icke alls bry sig om den, men det var ogörligt — han kunde icke glömma...

»Vår harre har gitt 'en och Jonas har sjelf stekt 'en, Gu' förlåte me mina synder!» utbrast pojken till sist på sin Elfkarlebydialekt och så gick makrillen utan motstånd åt, innan Jonas hunnit blinka många gånger.

Men den som sof litet den natten och var på benen strax vid morgonvakten och den som, i likhet med sin famöse namne, den store profeten från Niniveh, bitterligen ångrade sig, när han vitjade de tomma fisklinorna, det var allt olycksfågeln Jonas. Han hade redan till nödtorft blifvit lierad med ett visst litet behändigt djur, som ombord kallas katten, hvilket märkvärdiga kreatur var begåfvadt med icke mindre än nio svansar, men han kände ingen synnerlig lust att friska upp den bekantskapen. Vädret tycktes också egnadt för sorgliga betraktelser. Det var tjock och disig luft och regnet piskade ned i fina, retsamma strimmor. Vinden hade kastat om och blåste hårdt stick i stäf. Matroserne, med oljekläder på, sutto i lä om spirorna vid storbåten och halfsofvo eller rökte

sina korta snuggor. Jonas knallade ängsligt mellan kabyssen och hackbrädan, der rorsmannen spottade och svor, ty Gefion styrde rasande illa för bidevind. Konstapeln, som hade befälet öfver babordsvakten, gick enformigt fram och tillbaka på samma plankor mellan ratten och förkanten af hyttaket, tänkande på sin käresta och undrande när i all världen han skulle få ega henne jemte den lilla skonare, som utgjorde föremålet för *hans* ärelystnad.

Jonas drog upp refvarna och satte nya fläskbitar på dem. »Det der är irte värddt, min gubbe», tyckte mannen vid ratten. »När vi inte va' go'a till att få mer än en i går, så få vi inte så mycket som ett fjäll i dag, lita på det!»

Pojken syntes just icke finna detta vara någon synnerlig balsam för sina sårade känslor, men kastade icke desto mindre ut linorna. »Det var då sjelfva fulingen hvad du har för ett ordnande med de här fiskgrejerna, din krabbsaltare», muttrade konstapeln. »Bättre du går och sätter på kaffekitteln; det kan behöfvas en varm tår i det här hundvädret. Hör nu, du glömmar väl inte att steka upp den der makrillen åt gubben?»

Jonas hajade till. Det gick kallare kårer öfver ryggbastet på vår Elfkarlebyhjelte än den ilsknaste nordost skulle varit i stånd att pressa dit.

»Herre jesses, konstapel», snyftade han, »den åt jag upp i qvällses.»

»Gjorde du ock?»

»Ja well, konstapel.»

Nämde högt betrodde mans väderbitna, men hederliga ansigte genomgick vid denna otvetydiga synda-

bekännelse så många grader af den ytterligaste och mest häpnadsväckande förvåning, att ingen af hans närmaste skulle ha mäktat taga fysionomiens identitet på sin ed de första tio minuterna efter denna oväntade förklaring.

Pojken snyftade, konstapeln fördjupade sig i de förfärligaste och mest onaturliga vridningar på de respektive sätena för sina fem sinnen, och rorsmannen, som under tystnad lyssnat till denna oerhörda fräckhet, glömde att titta till väders och höll på att låta skutan gå öfver stag.

»Kom inte högre; ner med rodret!» dundrade plötsligt kaptenens fruktade stämma. »Hur i hundrade herrans äldsta... kan konstapeln stå och låta honom gå öfver stag med henne, hvasa? Det lefver ju i hvar enda lapp!»

Jonas smög sig visliga för-ut, och så perplex var konstapeln öfver Elfkarlebybons oerhörda fräckhet, att kaptenens mindre valda konversation för tillfället gick alldeles spårlöst hans öra förbi.

Emellertid närmade det sig till åtta glas äfven den morgonen, så ful han nu än var. Jonas tog fram skärbrädet, hvässade knifven på ett gammalt hängsle, letade fram mjöl och smör och satte stekpannan öfver elden.

»Hva' ska' det nu bli för ett brysande igen?» sporde kocken och rörde betänksamt i den väldiga grötpannan.

»Jo, jag skå' till och steka en makrill», svarade Jonas modstulet.

»Hva' för slag?»

»En makrill.»

»En mokrill? Nå, du stora Lapplands Sara, det måtte jag då säga. Hvar ska' du taga den ifrån, du unga bondkanin?»

»Det angår dig inte, gamle tupp», svarade Jonas snäsigt, ty huru det var, så piggades humöret upp af detta lilla meningsutbyte, och han var i alla händelser en allt för katig pojke att krusa kocken, som icke precis tycktes värst öfver sig i sjömansvägen.

Nu funnos icke många sandkorn kvar i sista timglaset och Jonas sprang beslutsamt akter öfver, med alla tecken till en utmaning åt ödet i sitt trinda anlete. Kaptenen hade åter begifvit sig under däck. »Nu tar dig sjelfva f-n med både hull och hår!» hviskade konstapeln, som var begåfvad med ett ovanligt ömt och deltagande sinne. Men pojken fäste sig synbarligen föga vid denna drakoniska profetia, utan drog helt frankt upp fisklinorna. Intet tecken till lefvande. Han satte icke desto mindre lugnt nog en stor fläskbit på en af dem, spottade som en gammal durkdrifven metare på kroken, hyfvade den fram och tillbaka tre gånger och med ett: »på guss försöjn kastar jag aut!» lät han refven löpa ut i det sjudande kölvattnet.

Mannen vid ratten såg upp ett tag till väders, lade ned rodret ett par spakar och gaf sig sedan till att skratta, så att sydvestbanden hvarje ögonblick hotade att springa. Konstapeln ropades ner i kajutan, mycket till sin förargelse, nyfiken som han var att se huru pojken skulle bära sig åt. Nå, linan hängde öfver hackbrädan och Jonas kastade sina små, qvieka ögon ned i de gröna, hvitkammiga sjöarne, läpparne rörde sig och vi nästan äro färdige att underskrifva,

att varma barnaböner i detta ögonblick sväfvade öfver det vida hafvet. Plötsligt känner han en ryckning i den hand, som håller linan. Så åter en hårdare knyck. Med ansigtet pionrödt och ögonen nu fulla med tårar, hvilka den starka sinnesrörelsen hittills tillbakahållit, halar han försigtigt in linan och några minuter derefter ligger en fet makrill sprattlande på däckets. Vid denna syn tappar rorsmannen ratten. Skeppet kör upp i vinden, seglen piska ursinnigt mot masterna och i ett nu dansar skutan öfver stag, krängande till, då seglen slå back, med en våldsamt sådan, att rösterna dyka under vattnet. Allmän villervalla och skrik, eder, kommandorop, halande, råa gnissla, skoten dänga och slå. »Hala, hugg i, ohoj! babord, styrbord, lägg fast!» Kaos.

Den ende icke allenast belätne, men triumferande, är Jonas Trygger, hvilken tagit ett så fast tag bakom makrillhufvudet som om lifhanken berodde derpå. Han kastades visserligen våldsamt öfver styrpinnen ned i lä och höll på att gå öfver stag rakt in i evigheten; makrillen släppte han dock icke, och med den i näfven smög han linkande, men utan att känna någon smärta eller bry sig det bittersta om oväsendet rundt omkring honom, rakt in i kabyssen, der lyckligtvis kocken »stöttat» stekpannan, och under det man höll på att få fartyget på rätt bog igen, rensade, skorrade, mjölade, saltade och stekte han omsorgsfullt makrillen n:o 2 och bar ned den i kajutan, till mycket men för konstapeln, hvars ögon vid denna syn begåfvo sig på en ytterst riskabel utflykt ur sina vanliga gropar. Men kaptens bistra blickar tinade plötsligt upp vid lukten från den präktiga makrillen,

och efter inmundigande af en styfvare »genever» tog han tvärt itu med den underbara fisken. Efter första biten började redan välviljan (som alltid är till finnandes äfven inom det till utseendet hemskaste hjerta, endast man förstår att med tjenliga medel leta reda på henne!) gifva sig luft i ord, oskattbara för en ärelysten kajutvakt. »Du är ändå en oherrans pojke på matvaror, när allt kommer omkring, för att inte ha varit längre i en kabyssa. Fördöme mig smakar inte den här fisken ackurat som om han nyss halats ur sjön. Du kommer att gå långt du, anfakta det så sant; ingen kan då känna att den här varit *kokt* en gång förut, det vill jag dö på.»

»Det var galant det, kafften», sade Jonas med tindrande ögon, hvaruti dock den der »uppmärksamme betraktaren», som osynlig går och luktar omkring i de flesta romaner, skulle ha varit i stånd att upptäcka en liten, liten visserligen, men rasande äkta portion oförfalskad illmarighet.

Men, vare sig nu att skeppet kommit ur makrillernes farvatten eller desse gynnare ledo af en tillfällig ömhet i tänderna, det vissa är, att här omskrifna tvenne makriller voro de enda man fiskade under hela denna resa, och sjömännen, som påstås vara vidskepligare än folket på landbacken, ehuru tvifvel finnas om den saken, trodde fullt och fast, att det icke stått alldeles rätt till med de der fiskarne, hvarförutom Jonas Trygger tydligen stod under högre makters speciellare beskydd.

2.

Historien om sköldpaddblodpuddingen och längsta ändan om bord.

Gefion knogade mest på Medelhafvet, hvilket onekandes är bland de trefligaste vatten en ärlig sjöman kan segla i, helst som hamnarne ej ligga så förfärligt långt från hvarandra, hamnar, der det finnes goda viner, fikonkakor, granatäpplen, svartögda flickor och lustiga skeppshandlare, som tala svenska lika perfekt som infödda Stockholmare.

Gastarne på Gefion hade öfverraskat några makliga sköldpaddor, som tagit sig en stadigare tupplur hitanför Gibraltar, och de der tystlåtna gökarne skänktes bort af kaptenen hit och dit, så att slutligen blott en fans öfrig. Skepparen stälde till ett litet kalas för några herrar confratres och der hotade man då bland annat att smörja stofthyddan med sköldpadd-soppa. På det nu denna så ryktbara rätt skulle erhålla den möjligaste konstnärliga behandling, som för tillfället stode att erhålla, följde konstapeln med i land. Saken var nämligen som så, att man i den goda staden Marseille icke fick hafva eld om bord, hvadan åtskilliga valda nationaliteter hade fått sig ett etablissement med en ofantlig spisel anvisadt till ett s. k. »kokhus», der det hvarje dag var ett förskräckligt lefverne med slamrande kittlar och grälände kockar, som hvar och en eldade på med de mest utsökta skällsord af sitt eget uppbyggliga språkförråd. Det gemensamma kännetecknet på dessa trefliga kurrar var dock en alldeles

ovanligt mörk hy, hvilken likväl vid närmare undersökning endast belöpte sig på hufvud, händer och armar och ursprungligen hade mera kittelsot och köttfett att tacka sitt ursprung för, än någon trägnare vistelse i de heta zonerna.

Marseille är icke allenast en stor, utan äfven en mycket hygglig stad, huru man än tager den, men tyckes dock företrädesvis enkom tillkommen för lustiga sjömän, hvarföre också en hel hop krogar lågo som blokadskepp rundt omkring det der kokhuset. Nu hade konstapeln visserligen fått mycket stränga order rörande soppan och särskildt beträffande en viss pudding, som skulle gräddas af sköldpaddans rikliga blod. Men »knallen», som trots sin käresta var en lifvad fysik, öfverlemnade mot löfte om en extra styf hela detta grannlaga bestyr jemte uppsigten öfver vännen Jonas åt mästerkocken på stället, en gammal beckbyxa, som stultade omkring med och var mäkta stolt öfver en broddad kopia af ett ben, utgörande, enligt Jonas' praktiska åskådning, en ganska klen ersättning för originalet, som han tappat bort i slaget vid Abukir. Konstapeln gick, kort sagdt, sina färde och styrde kurs på en liten fransysk mademoiselle, som med sina små lockar vid tinningarne såg alldeles ut som vår gamla enkedrottning Desideria på porträtten från den tid äfven hon var ung här i världen.

Jonas knogade emellertid på så godt han förstod och glömde icke att ställa formen med det tålmodiga djurets kalla blod i ugnen. Puddingen blef fortare färdig än hela den öfriga anrättningen och såg för innerligen mörkbrun och rar ut, der den hade blåst upp sig som ett pösande munkanlete den tiden mun-

karne hade något att pösa öfver. Konstapeln hyste ingen öfverdrifven längtan till kokhuset och Jonas började känna vissa kurrningar i matsmältningsmaskineriet. Han petade i puddingen med en gammal segelnål (bara för att se om den var gräddad igenom naturligtvis!) och slickade af den helt beskedligt. Det smakade godt, mycket godt, så ypperligt, att Elfkarlebygossen aldrig förr känt dess make. »Fast jag är bara en piga, så har jag väl hjerta ändå!» som Braun låter sin vallficka så vemodigt utbrista. Han höll sig på afstånd i det längsta, men innan han egentligen visste huru det förhöll sig, var puddingsformen lika tom som när den nyförtent utgick från kopparslagaren i Gefle.

Ändtligen kom konstapeln, i sällskap med en nättare florshufva, och som maten var färdig, stufvades kastrullerna i båten och Jonas stötte af.

Kaptenerne sutto redan omkring kajutbordet, högtidliga som hussitergubbarne på Rembrandt van Rijns ofulländade taffa i vårt nationalmuseum, och middagen tog sin början.

»Nu», sade kaptен Tross, sedan man gått på en halftimme, i det han fylde glasen, »nu ska' herrarne få känna på någonting, som inte kungen der hemma kan äta alla dagar, i fall det också skulle falla honom in.»

»Hör man på bara», yttrade sig Trolin, gemenskapligen kallad Svält-Lasse, och satte med darrande hand ifrån sig det tömda glaset. »Jo-jo, inte något knussel, bara det inte blir dyrt, tycker Trossen. En kan då få sig en riktigt hyra när en kommer om bord i den

här arken. Men hva' är det som kungen inte har för jemnan?»

»Sköldpaddblodpudding, mine herrar, sköld-padd-blod-pudd-ing!»

»Det var då f-n till namn... sköld...»

»Och jag må säga mat med», afbröt med skärpa »Ruterkungen» (alias Strömlund), en allvarsam apoplektisk gentleman från Gefle. »Du må säga hvad du vill, förstås, i ditt eget fartyg, kapten Tross, och jag vill inte bestrida, att det är våran skyldighet att hålla till bästa med hvad huset förmår, förstås, men anbelangande det här blodet så vill jag bara säga så mycket som att det är då rakt stridande mot den menckliga naturen, förstås. Ser ni, go' herrar, blod efter menckliga ordentliga kreatur kan då så vara i sin sort, kan tänka, men se tockna der smygiga, kalla, listiga kräk, som en aldrig mäktar att få död på, om en inte rent af sätter knifven i dem, det kan då rakt ingen inbilla mig att det kan vara någonting läckert i blodet efter tockna, förstås.» Och sedan denna beundransvärda sanning blifvit uttalad med en styrka, långsamhet och vigt, som om hvarje ord varit värdt en tolfte 9 × 14-tums plank, betraktade den hederlige mannen hvarenda en i sällskapet med en min af så öfverlägsen värdighet, att alla kände sig djupt genomträngda af bemälde puddings olämplighet som näringsmedel, undantagandes värden, som var en desperat man.

»Lägg locket på din gamla skräffande tunga, Ruterkung, det är allt hvad jag ber dig om här i nådatiden», snäste kapten Tross, som brydde sig föga om decorum. »Och du, Jonas, hit med den välsignade puddingen i eldröda rappet.»

Jonas skiftade färg, ty han visste att nu var gubben icke att skämta med. Han sprang mekaniskt upp, men kom strax ned igen hvirflande genom trappan som skjuten ur en kanon och utan någonting alls i händerna.

»Nå, Jonas, hvar i brännstekta... är puddingen?» röt skepparen, så att det knakade i däcksbjelkarne.

Intet svar.

»Hvad vill det här säga? Hör du inte, ditt fördömda onosliga marsvin! Hvar är blodpuddingen?»

»Herre min ack, kafften! Puddingen? Ska' jag kunna veta det jag?» framsnyftade pojken med så väl spelad naiv okunnighet, att till och med de gamle sjöbjörnarne i sina erfarna hjertan voro öfvertygade om dess tjugufyrakarathaltiga äkthet. Men kapten Tross kände sin Elfkarlebygosse bättre än så och befalde honom hemta ned konstapeln.

Jonas begaf sig åter på däck med hjertat i halsgropen. Konstapeln satt vid ena pumpen, litet lifvad ännu, och tänkte förmodligen på en ungmö med buckligt hår vid tinningarne. »Hör nu, herr konstapel», sade pojken inställsamt, »han ska' gå ner till kafften. Gubben är ännu för gröm öfver puddingsusslingen, som gick med Davids höns.»

»Puddingen? Aha, blodpuddingen... ja visst ja. Nå, hvar tusingen tog den vägen, hvasa?»

»Ja, se den som *det* visste... Hör nu, konstapel», hviskade pojken lågt och med en liten glimt ingifvelse i venstra ögat, »kära hjertandes, bli inte arger, men skam till sägandes så ått jag opp den, för jag vardt så sulten, medan konstapeln hölls så länge i den der putiken.»

Mannen tog Jonas i armen, höll honom på litet afstånd ifrån sig och betraktade honom från ofvan till nedan med alla tecken till den ytterligaste fasa, komiskt blandad med förvåning och beundran. »Du min skapare, jag har då väl aldrig sett och hört maken till pojke att vara genomfrän! Men får du nu inte vara med på en första klassens lappsalfning, då har du hin håle i kroppen, det är allt hvad jag vet. Du låter nog bli att fiska upp någon *pudding*, hvasa?» skrattade konstapeln, slående på pojkens trinda mage.

»Hör nu, nu ska' konstapeln vara beskedlig och ge mig ett litet tag i löparen. Säg för all del, att jag tappade formen i sjön när jag steg i båten, så ska' *jag* (här blinkade han muntert) inte alls tala om, att konstapeln var borta hela tiden och inte brydde sig om hela kucklamentet för två ruttna lingon. Men snälla konstapeln, kom nu — kafften sitter och väntar», tillade han högt och respektfullt.

Konstapeln fann nog det riktiga häri och framstälde saken mest som Jonas ville ha den.

Men kaptenen var icke vid nådigt lynne denna dag och ville nödvändigt ha ett offer, och hvilket var närmare och naturligare än kajutvakten? Kajutvakter ha i alla tider fått agera afledare för mer än en skeppares dåliga vätskor.

»Jonas, gå för-ut till båtsman och helsa honom från mig, att han låter dig få *längsta ändan om bord*, och kom hit ned med den i rapport!» kommenderade han hårdt och bestämdt.

Vår unge brottsling begaf sig åter upp på däck, denna gång icke fullt så fermt som vanligt, ty »*längsta ändan om bord*» lät som domsbasunen, emedan den

ändan till våra dagar icke varit något annat än ett älskvärdare smeknamn på den besynnerliga katten med de nio svansarna. Han gick emellertid fram till kabelgattet och tittade ned på gamle båtsman Trana, som satt och sydde segel. Plötsligen började Jonas' glåmiga ansigte återfå sitt vanliga småknepigade utseende vid anblicken af ett föremål nere i kabelgattet. Han lade fingret på näsan och betraktade en stund funder-samt gubbens knotiga fysionomi.

»Halloh! Båtsman der nere!» sjöng han plötsligt ut lika obesväradt som vanligt.

»Ay ay, Joungster.»

»Det är helsning från kafften, att båtsman skulle låta dem skjuta upp stora kabeln, för se han vill visa de andre kafftenerne skoningen på sladden. Låt dem få den fram till skylightet, så knogar jag nog ner ändan sjelf», sade Jonas med tvärsäker ton.

Nu var Pelle Trana en gammal tackelbas, vida berömd för sin ovanliga skicklighet i alla finare sjömansarbeten. Det syntes därför icke gubben alls osannolikt, att skepparne der nere, sjelfve gamle f. d. beckbyxor, framställt en önskan att få se ett prof af hans konst, ty förr hölls denna verkligen rätt beaktansvärda färdighet i vida större aktning än nu synes vara fallet. För den skull beordrade han genast matroserne att skjuta upp den ofantliga trossen genom luckan; det dröjde ej länge förr än den samsades akter öfver, och snart stod delinqventen inför de förbluffade gästerne med ändan af den väldigaste trossen om bord i handen och den ömkligaste min i verlden i ansigtet. Han räckte sladden med möda öfver bordet fram till kapten Tross och framsnyftade stånkande

och qvidande: »va' så go', kafften; båtsman hade ingen längre ända om bord, sa' han.»

Inför denna syn af den mest öfvervældigande komiska effekt, som vi här mäktat endast ytterst svagt antyda, måste äfven den häftigaste vrede dunsta bort. En indiansk Sachem skulle inte ha stått ut med den saken.

»Gå, din elemenskade erkelymmel, gå för all del din väg», stönade Trossen, nästan död af skratt; »gå härifrån och skona våra fattiga lif!» Och så blef det ett skrattande, hvars make Marseilles smutsiga vatten aldrig någonsin sedan varit vitne till på långliga tider. Den ende strängt allvarsamme var konstapeln, som nu var öfvertygad att Jonas gjort upp med Gammel Jerker*, och när han många år derefter hörde ett och annat af Tryggers små genistreck omtalas, brukade han skaka på hufvudet och mumla: »så blir en när en säljer sig åt Hin Håle, innan en hunnit torka bakom öronen; nog blir *den* utlärd. Han var fullflätad med konster som en två tums plattning den der kanaljen, ska' jag säga er, innan han läst sig fram för presten, och ingen kan veta det bättre än jag, som såg hundfukterna hans från första början; han gick utanpå hvem som helst i sattyg redan då, anfakta den så sant!»

---

* Såsom mörksens furste betitlas af gemene man i Elfkarleby.

3.

Historien om en nymodig döpelse i Barcelona.

Innan vi alldeles lemna pojkåren, hvilka äfven för denne stora syndare otvifvelaktigt ändå torde ha varit de jemförelsevis renaste och skuldfräste, skola vi i all enkelhet omtala den händelse, som gjorde Jonas Trygger till kapten Tross' stadige gunstling så länge denne hedersman verkade här nere, och hvilken väl i sjelfva verket utgjorde den närmaste orsaken till Jonas' snabba fortkomst på sjömansvägen.

Det var i Barcelona och skutan hade just nyss blifvit lossad. I den lifliga hamnen utmärkte sig bland mängden af fartyg ett vackert fullriggadt skepp med »The starspangled banner» stolt svajande under gaffeln. Men, ehuru amerikanerne i alla tider haft beundransvärda farkoster, är det icke desto mindre sant, att få nationers skepp så ofta byta om besättning, trots höga hyror och förträfflig mathållning. Äfven den prydliga »John Jay» hade mist några man, och som skeppet just låg segelfärdigt, var det alldeles nödvändigt att skaffa andra till hvad pris som helst. Nu voro svenskarne redan den tiden af yankees högt skattade som ypperliga sjömän, hvadan kapten Tross ej utan skäl befarade att hans goda gästar skulle utsättas för en hårdare moralisk pröfning än de med den tidens skrala uppfostran lämpligen kunde tåla vid, hvarföre han som försigtig general halade ut ett godt stycke från hvarje intimare kommunikation med något annat fartyg och förbjöd folket att gå i land. Båtarna togos in på däck och jollen satt upphissad i däverterna under kajutfönstren.

En afton begärde styrmannen och konstapeln att få gå i land, hvilket äfven beviljades på det vilkor, att ingen af manskapet skulle få medfölja, undantagandes kocken, som kaptenen riktigt nog ansåg icke just begärlig för den amerikanska tjensten. Gubben sjelf hade att skrifva ett par bref, som var *hans* värsta syndastraff, hvarför han befauns så der medgörlig att stanna om bord.

Jonas tronade nu ensam i kabyssen och var ifrigt sysselsatt att för kaptенens privata bruk tillaga det slags märkvärdiga födoämne, som engelsmännen kalla »loblolly» och vi på svenska för »finka», då några hviskningar uppfångades af hans långa öron, som strax stälde sig på spets. Han satt alldeles stilla en lång stund och gaf intet ljud ifrån sig. Jonas var ingen väl uppfostrad gosse, det är sant, men han var ingalunda bortbytt ändå, som man säger. Om en stund smög han ut på däck, klädd i den skenbart enfaldiga min, hvarmed han sedermera drog en god del af menskligheten vid näsan. Vid det han passerade gångspelet, lät han liksom af en händelse de undrande ögonen segla upp till väders, och upptäckte då ett stycke ofvanför bramsalningen en liten blå lapp, icke alldeles olik bakdelen af en gammal skjorta, fladdrande för den lindriga brisen. Derpå försvann han ner i kajutan och återkom sedan om en stund med samma likgiltiga, gapande min, kikade förstulet ånyo på blå-lappen och satte sig derefter helt lugnt att brassa om den kinkiga »loblollyn», som verkliga fordrar en nästan oafbruten uppmärksamhet, efter hvad vi anse oss böra upplysa.

Folket skaffade och gick sedermera icke upp på

däck, kaptenen gjorde rättvisa åt »finkan» och Jonas dukade, diskade, skurade och förrättade alla dessa mångfaldiga bestyr, som komma på en kajutpojkes lika viktiga som sorgliga och dåligt betalda lott. Ändtligen var allt tyst och mörkt, med undantag af vakten, som långsamt gick fram och tillbaka på däck, och signallyktan, hvars smutsiga glas och osnoppade veke förlänade henne ett lidande och onaturligt utseende. Äfven vargögonen i staden släcktes det ena efter det andra och sorlet från land bortdog mer och mer.

Jonas hade funnit det vara tjenligt att lägga sig rak lång på däck och äta, men till lägerställe för tillfället syntes han ovanligt nog ha valt platsen bakom nakterhuset, vid hvilket en dörr på akterkant af hytten förde ned till kajutan. Men fastän tänderna voro i oafbruten verksamhet, kikade de spejande ögonen ifrigt genom ena klyset utåt den mörka hamnen. Ändtligen fingo de sigte på en punkt, som nästan omärkligt rörde sig framåt, men icke desto mindre snabbt, fastän tyst, närmade sig det till utseendet i djupaste lugn försänkta skeppet.

»Nu tror jag de komma, sa' Per Olsson om vargarne», hviskade Jonas till ingen mindre än kaptenen, som satt i kajuttrappan.

»Är det jollen?»

»Åh nej, *den* slamrar i årtullarne, men det här är en tystlåten båt.»

»Godt. Låt nu se att du kan narra vakten inom hyttddörren; men qvicka tag, min gosse!»

»Ska' gå som en polska», hviskade Jonas, i det han sakta reste sig och smög fram på förkant om hytten. Vakten disponerade mindre goda ögon än

Jonas, ty han hade synbarligen ännu ingenting blifvit varse, utan kom helt lugnt på sin vandring bakom stormasten. I det samma han ämnade göra helt om, gaf Jonas till ett litet fnittrande. Vakten stannade och blickade misstroget mot hyttddörren. »Pssi, Eklund; kom hit ett tag!» hviskade Jonas.

Mannen nalkades med orolig och vresig min. »Hvad vill du här, din tasslande harkrank», muttrade han; »hvad går du här och snokar för? Åh, laga dig till kojs, annars skall väl...»

»Äh, regera inte så fasligt, människa! Jag har tänkt gifva dig något rart, om du är hygglig. Jag måste passa på nu medan »Knallen» är i land och gubben sover som en död hök. Kom med bara!» Dermed gick han och öppnade sakta hyttddörren, som lemnades på glänt. Matrosen följde likt ett godt barn, i tanke att det just icke vore så illa att som hastigast få sig ett styfvare glas; men knappt hade han kommit en fot inom dörren, förrän han greps af ett par jernramar, hvilka icke voro något annat än kaptenens bastanta armar, och inom ett par sekunder var han bunden med en säkerhet, hvaraf blott den durkdrifne sjömannen är mäktig, hvarjemte Jonas för trygghetens skull stoppade sin föga aptitliga hvardagsmössa rakt in i matrosens förvånade svalg.

»Var lugn som en kogubbe du nu, min gode man, här så länge och försök inte att bråka i ogjordt väder, medan jag expedierar flyttfåglarne», mumlade kaptenen vid det briljantaste humör, snappade åt sig ett par förfärande pistoler, stängde hyttddörren och tog visligen ur nyckeln, hvarpå han och Jonas ljudlöst smögo fram på däck och gömde sig tätt intill bogsprödet.

Det var hög tid. En båt hördes strax derpå tyst och behändigt lägga till rakt under bogen, och tvenne män deri slogo sig utan vidare presentation tvärt i språk med åtskilliga, som tydligen sutto innanför bogporten, hvilken nu, då skutan var tom, befann sig ett godt stycke ofvan vattenytan och var stor nog att tillåta en försvarlig karl komma igenom. Invid spelet hade stått en tunna, till en god fjerdedel fylld med koltjära, hvilken Jonas redan i förväg oförmärkt hade kantrat fram tätt intill bogsprötet, bredvid den lilla back, som fans på den tidens fartyg.

»Eklund! Är allt klart?» hördes en halfhög stämma ifrån skanskapen.

»All right!» mumlade kaptenen.

»Så kom då! Det duger inte att söla, ifall jollen skulle komma!»

»Syns ingenting än utaf den. Kommer tvärt», svarade skepparen.

Emellertid lyfte han och Jonas med ofantlig ansträngning, då allt skulle gå för sig utan ringaste buller, tjärtunnan upp på backen och tittade sedan försiktigt öfver relingen. I detsamma stack ett hufvud fram ur bogporten och den ene yankeen hjälpte till att hala ut kroppen.

»Pass på nu, Jonas!» hviskade kapten Tross. Begge fattade i tunnan och tömde med ypperligaste precision hela det kolsvarta innehållet rakt öfver de begge figurerna ned i båten. Nu följde en scen, som lättare kan tänkas än beskrivas. De hemskaste eder och förbannelser på svenska och engelska om hvart annat — matrosen drager halfqväfd in sin aptitliga ofvandel genom bogporten — amerikanen kastar sig

vrålande baklänges i båten som träffad af blixten — Jonas slungar en pott, full af gammalt köttfett, midt i flinten på kamraten, så att ödets lotter skola falla någorlunda jemt om jemt — denne beder rasande »all the damned swedish nation go to hell» — kaptenen ryter: »Goodbye, You damned american rascals!» och suttar tjärtunnan våldsamt ned i den tunna amerikanska giggen, som skyndsamt knallar sin ödsliga väg i mörkret, full af tjära, elände, jemmer, betydligt läck och med den söndersplittrade tunnan som en hånande trofé på köpet. Allt detta för öfrigt högst ett par minuters verk.

Kaptenen skyndade ögonblicket derpå ned för skanstrappan och betraktade med föga milda blickar de lurade emigranterne, hvilkas surrade kistor och packade kojkläder mer än väl vitnade om egarnes lofliga afsigter. Saken aflopp dock blott med en massa ovett, som skulle föreställa helsosamma varningar, hvarjemte kaptenen, åtföljd af Jonas Trygger, som ensam uttänkt och till en god del utfört denna lyckade coup de main, gjorde en liten visit på den magnifika amerikanen, der Jonas, vid anblicken af den nästan spolierade giggen och ett visst koltjäradt hår med thy åtföljande andra nöjsamma attribut, råkade i sådana konvulsioner af inre tysta fnittringar, att kaptenen, hvars gunstling Jonas nu blifvit, nödgades hastigt föra sin fetlagde kajutvakt utom området för denna hotande apoplektiska rörelse.

Liksom alla andra uppkomlingar, blef äfven Jonas utsatt för den låga afunden, ty gästarna kommo snart under fund med hvem de egentligen hade att tacka för hela tillställningen; men ett par klumpiga försök

att stäcka den förhoppningsfulle ynglingens bana medelst dränkning strandade mot ödet, som hade sparat honom till helt andra mandater, hvilka tyvärr ingalunda voro af så oskyldig och öfvergående natur som koltjärsdopet i Barcelona.

4.

Historien om en gammal rakknif som bet och
en gammal sabel som icke bet.

Alldenstund det ingalunda ligger i dessa anspråkslösa historietters plan att utgöra något slags inventarium öfver den ryktbare kapten Jonas Tryggers skiftande och mången gång rätt äfventyrliga lefnadshändelser, vilja vi här nöja oss med att anföra ett par drag ur hans senare lif för att visa, huruledes visserligen hans dråpliga anlag för en egen sorts omisskänlig humor aldrig fullkomligt dött ut, men att dessa jemte gubben sjelf dock tyvärr råkat in på sådana afvägar, de der alldeles icke kunna misstänkas för att hafva något att skaffa med estetiken öfver hufvud, för allt hvad fördomsfritt derutinnan den snillrike H. Taine lärer i sina skarpsinniga »Essais de critique et d'histoire», isynnerhet sidorna 8 och 9, hvilka härmed i våra blödsinnade läsares åtanke besynnerligen rekommenderas.

Men till saken!

Kapten Trygger gjorde sig snart fördelaktigt bemärkt hos alla förståndiga rederier, hvilket med andra ord vill säga så mycket som att han hemsände duk-

tiga remissor, svälte folket, gjorde inga öfna hafverier och reparerade öfver hufvud så litet som möjligt. Det kunde sålunda icke slå fel, att han en vacker dag blef befälhafvare på det nya, efter en särdeles egendomlig konstruktion bygda skeppet »Celeritas». Detta vackra och berömda fartyg gjorde också skäl för namnet (Celeritas = Snabbhet, för dem, som icke förstå sig på latinet!), ty det visade sig från första ögonblicket vara en af de öfverlägsnaste seglare, som någonsin fört den blågula flaggan. I detta afseende gjorde sig skeppet snart känt i de vestindiska och sydamerikanska farvattnen, fick ständigt de fördelaktigaste frakter och förtjenade enorma summor. Kapten Trygger gick oupphörligt på kustfart i sex runda år och hemsände lika många remissor, hvarje till inemot fartygets halfva värde. Redaren, en gammal styfsint finne, gnuggade händerna af belåtenhet och skröt för hvem som ville höra det om sin »stossan djäfvoll» till kapten, som måtte ha varit en riktig trollkarl, efter som han just ingenting behöfde reparera.

Men på sjunde året fick redaren ett längre bref, hvori den duktige kaptenen omtalade, att frakterna på kusten börjat betydligt nedgå, att en större och riktigt genomgående reparation syntes ytterst nödvändig, emedan både skuta och rundhult vore totalt förslitna, att det vore alldeles omöjligt att i dess nuvarande usla skick gå öfver med skeppet till Europa, hvilket intygades af ett dokument med tre underskrifter af fackmän, och att slutligen en reparation derute, enligt ett annat långt dokument, äfven under-teknadt af tre fackmän, skulle gå lös på en summa, ungefärligen lika stor, om ej något drygare, mot hvad

skeppet kostade som nytt. I ett näpet postskriptum tilllades, att han (Trygger) visserligen icke vågade i i denna viktiga sak gifva något bestämdt råd, men att han hyste den enskilda tanken, det bättre vore att sälja fartyget till — låt vara — ett mycket billigt pris än att välja något af de tvenne andra, efter hans mening nästan ogörliga alternativten. För öfrigt hade ju grosshandlaren (och riddaren) redan förtjenat igen Celeritas många gånger om, och det fölle sig lika så billigt att bygga en ny skuta i stället. Han afvaktade grosshandlarens (och riddarens) order och anhöll att, i fall af försäljning, han måtte få fullmakt att avsluta handeln, då han, som kände väl till folket på platsen, skulle göra sitt bästa. Det torde, tillades det, ej skada att skicka flere fullmakter med skilda pris, att begagnas efter omständigheterna. Sista priset vore dock så och så (här fixerades en ytterst låg summa); försigtigt folk hade nämt den, men *han* för sin del trodde dock icke att fullmakten med denna obetydliga siffra skulle behöfva användas. Sjelf hade han vågat yttra en ödmjuk önskan, att han måtte, så vida icke allt för stora hinder funnes, få snarligen tillåtas återvända hem, emedan hans helsa blifvit vacklande genom ett så långvarigt vistande derute m. m.

Detta långa bref, hvaruti för öfrigt icke fans så mycket som två styfver, var just icke öfver sig välkommet. Men när finnen tillräckligt »noga bemärkt dess innehåll», fann han kapten Tryggers mening vara den riktiga, då han ju icke hade lust att kosta på ett gammalt fartyg kanske mera i reparation än hvad ett nytt var värdt, samt dessutom under hela tiden hålla besättning m. m., hvarföre han beordrade sin

»tossan djäfvoll» att sälja Celeritas till högsta pris, och skickade fördenskull en hop fullmakter, hvaribland äfven (likväl efter långt betänkande!) förekom en med det af kaptenen utsatta minimum. Kaptenens svar anlände fort nog, innehållande just detta minimum med afdrag af diverse skeppsräkningar, så att saldot blef en sådan bagatell, att den ettrige finngubben svor ve och förbannelse öfver den omtyckte kaptenen; men han skulle få godt tillfälle att svärja mer, mycket mer, mycket . . .

Se saken förhöll sig egentligen på det viset, att Jonas, ifrån första ögonblicket han såg huru väl Celeritas betedde sig i sjön, började känna en invärtes åtrå att en gång rå om detta snabbgående fartyg. Han hade aldrig tyckt om någonting så mycket som den skutan, och hans illistiga hufvud grubblade ständigt huru han skulle på något knepigt sätt kunna komma åt henne. Ändtligen smidde han omsorgsfullt ihop en illfundig kedja, som han sedermera länk för länk konsekvent genomförde.

Han hade redan samlat en vacker summa genom sparsamhet (hvarför icke gnideri, för att nu tillstå hela sanningen?) och små — affärer. Han använde deraf en god del till att på egen bekostnad väl underhålla skeppet, och när han tyckte tidpunkten vara inne att slå det stora slaget, var Celeritas ett bland de finaste fartyg som flöt i något af de transatlantiska farvattnen. De der dokumenten voro ingenting annat än fiffigt hopspunna bedrägerier, hvilka han förmodade böra göra lika god verkan på den tämligen inskränkte redaren som om de hade varit de mest autentika aktstycken, en uträkning som på pricken

slog in. Som han likväl var en klok man, lät han en sin agent köpa fartyget, då han icke gerna kunde vara köpare och säljare på en gång; men en timme derefter var Celeritas hans »rättfångna» egendom, och ett par veckor derefter seglade han med en ypperlig last hudar öfver till Hamburg. Försigtigtvis hade han dock döpt om sin vackra skuta till Fortuna, och på tal derom kan man då verkligen öfversätta den latinska glosan »Fortes fortuna adjuvat» med: »Lyckan står de oförskämde bi.»

Men en kapten, som förde ett annat af den finske redarens fartyg, låg händelsevis i Hamburg, då Fortuna efter en qvick resa för fulla segel löpte in i den gamla hansestaden, kände strax igen både skuta och skeppare och skref ögonblickligen till den lurade redaren, som väl aldrig i sitt lif blifvit så genomöfverraskad. Gubben höll på att gå åt af sin finska vrede, men bet ihop läpparne och reste till Hamburg, åtföljd af sin gamle trotjenare Nikke Palainen, en styf f. d. krigsbuss, som liksom husbonden vändt Suomi ryggen till följd af för litet vänskap med ryssarne.

En dag får kapten Trygger se ett par konstiga gubbar kräla uppför Fortunas fallrepstrappa och igenkänner med föga nöje sin gamle redares högresta, martialiska (gubben hade äfven varit finsk officer) gestalt jemte den gråskäggige Nikke. Jonas var för upplyst att tro på spöken, annars skulle han ofelbart ha tagit dem för ett par dimfigurer, så förbluffande var hela uppenbarelsen.

Men nog voro de väsen af kött och blod, ty grosshandlaren kom ej förr på däck än han rusade

fram till kaptenen, slog honom midt i ansigtet med sitt spanska rör och ropade med stentorsröst: »Tag hit skotan, som tu stolit, tin storljogande kanalje, och det i röda minoten, annars sätter jag tig der inte sål och måne lyser, tin skåjare!»

Kapten Trygger, något förvirrad af detta summariska sätt att gå till väga, återvann dock snart både fattning och mod. Med ett raskt tag fick han omkull grosshandlaren och gjorde samma manöver med kämpen Nikke. Så ropade han på några af sitt folk, som bestod af idel utlänningar och med förvåning åsett hela uppträdet utan att begripa ett ord af hvad som sades. »Bind de här galningarne, för dem i land och lemna dem åt hamnpolisen!» yttrade han kort och gick derefter ned i kajutan och tvättade lugnt ansigtet med arnikatinktur. De stackars gamle spottade och svuro, men fördes icke desto mindre under skratt i land.

Dagen derefter sade grosshandlaren, som efter mycket bråk blifvit satt på fri fot: »Hör tu, Nikke, skaffa mans hit en slipsten!»

Om en stund kom Nikke in med det begärda.

»Drag på!» kommenderade grosshandlaren kort och tog fram sin gamla sabel, som alltid följde med honom.

Nikke drog vefven under tystnad och gubben slipade. »Jag vill se hans hjartebåd!» mumlade han och kände på eggen med tummen.

»Om permission», frågade Nikke och rörde vid mössan. »Häckens hjartebåd?»

»Den tossan djäfvolln Tryggers, förstår tu.»

»Herr majärn» (Nikke begagnade alltid den gamla

titeln, hvilken gubben ej fördrog af någon annan),
»herr majörn skall int' våla sej.»

»Hvarför skall jag inte våla mej, tin gamla åssna?» röt den eldfängde finnen.

»Åh, det skall kåmm mer dynt än blåd ut», svarade Nikke med ett föraktligt grin.

»Det har tu minsann rätt oti, Nikke», mumlade »majoren» afkyld och stötte den gamla sabeln i skidan med kraft.

Man vet ej, huruvida den lurade redaren gjorde några mindre våldsamma försök att återfå hvad han ansåg som sin egendom; visst är att kapten Jonas Trygger behöll sitt rof.

3.

Historien om ett slags mycket underliga och varma plagg, som fås för rakt ingenting, jemte nyttiga upplysningar rörande nykterhetssaken.

Sjömän äro icke så oförnöjsamma varelser som många låtit påskina, och det fordras icke särdeles stora partier humanitet för att blifva omtyckt som skepps-befälhafvare. Tyvärr voro dock kaptenerne för några tiotal år tillbaka icke så sällan despoter, görande allt för att åstadkomma motsatsen. Säkerligen hafva dock få ådragit sig den tvetydiga äran att blifva grundligt hatade i så hög grad som den hedersmannen kapten Jonas Trygger. Om hans snikenhet, prejerier, hårdhet och befängda upptåg att pina sina underlydande finnas de mest otroliga historier. Vi skola dock förskona

läsarens nerver från dessa upprörande berättelser, som endast sätta vårt milda blod i jäsning, och här blott anföra ett par drag, hvori åtminstone ingår något af den härlige skepparens burleska komik, hvilken alltid som en röd tråd tycktes genomlöpa hans ytterliga, liksom utstuderade gemenheter.

Han hade alltid mycket svårt att få folk, hvarför han en gång hittade på den utvägen att lofva en omgång yllekläder åt hvar enda en af besättningen så fort de väl kommit ut i Nordsjön. Detta lockande anbud visade sig hafva god verkan och besättningen var inom kort fulltalig. Man visste att Jonas Trygger var bottenrik, och det rådde sålunda icke något tvifvel om, att han *kunde* fylla sitt löfte, helst han var sin egen redare.

Skeppet låg för motvind i Nordsjön och det brukar vara kyligt på det vattnet nästan alla tider på året, men så mycket mera nu, då det led på senhösten. Folket huttrade och frös, ty de der yllekläderna hördes icke af. Då tog man äntligen mod till sig och några valda deputerade gingo akterut. Kaptenen tog emot dem mycket vänligt. Han förekom aldrig vänligare än då det var fråga om något extra fuffens.

»Jaså, så att ni vill ha kläderna nu. Ja ja, jag kunde väl tro att ni skulle komma, mina gossar. Det fins utaf två olika sorter, den ena är blå, den andra är gul, sådana der friskläder, ni vet; snygga plagg de. Det är så godt ni säga ifrån, så att jag får veta huru hvar och en vill ha det, så att ingen blir misslynt, förstår ni. Jag vill inte se missbelåtet folk på mitt fartyg; det plågar mig riktigt, ja men gör det

så!» Och här log den gode kaptenen ett riktigt snällt och vänligt leende.

Gastarne stodo der alldeles utom sig öfver en sådan hygglig kaptен. De hade aldrig seglat med maken, kan tänka. Och ändå var han utskämd. Ja, så mycket bör man lita på hvad folket säger, gunås så visst!

»Efter ingen tycks vilja börja, så skall jag väl ropa upp er. Jag har då väl aldrig i mina da'r sett så blyga stora karlar», skämtade kaptenen och så nämde han hvar och en vid namn och antecknade noggrant hvilken färg de behagade välja.

»Adjö med er nu, gossar! Det skall inte dröja länge förrän ni ska känna er varma i de der kläderna», sade han derpå i en synnerligen godhertad och faderlig ton.

Man har ännu, oaktadt många och mödosamma forskningar, icke lyckats komma under fund med, huru det egentligen förhöll sig med en viss mystisk kran, som kaptен Trygger hade anbringat nere i kajutan. Man har gissat hit och dit och trott, att den skulle användas till att få skutan att sjunka, när så kunde passa sig för assuransens skull eller något ditåt. Emellertid torde det vara stäldt utom hvarje tvifvel att det fans en sådan kran, som släppte in vatten i skeppsrummet, när det föll kaptenen in.

En god stund efter här skildrade vänliga meningsbyte, kom kaptenen på däck och lät kalla timmermannen.

»När pejlade timmerman pumpsotet sist?» frågade han med en skarp blick.

»I går afton, när vi pumpade läns.»

»Godt. Gör en pejling nu, får jag se.»

»Skall ske, kapten.»

Timmermannen undersökte pumparne. Det var fem tum.

»Hm! Det var nog», mumlade kaptenen liksom för sig sjelf. »Stanna qvar så länge.»

Kaptenen gick fram och tillbaka på däck, till utseendet orolig.

»Hör nu, timmerman», sade han om en stund, »pejla om igen.»

Timmermannen såg skyggt åt sidan, när han sett på märket.

»Huru mycket?» frågade kaptenen otåligt.

»Sex tum — nätt», mumlade timmermannen, dröjande.

»Är du galen karl eller full, hvasa? Pejla, meniska! Du ljuger!»

Timmermannen pejlade ännu en gång. Det var fulla sex tum.

»Se så, för f-n i våld, vi ha fått en läcka! Styrman!» dundrade han till, så att det genljöd för och akter. »Kalla folket till pumparne; skeppet är läck!»

Ett sådant budskap är icke något ljufligt evangelium midt på hafvet och synnerligen mot en stormig natt som det såg ut att blifva. Karlarne riggade till pumparne och snart genljöd dessas fatala musik beledsagad af squalpet från det bruna, forsande vattnet.

Man pumpade kraftigt en god timme utan att få skeppet läns. »Hur mycket är det nu?» frågade kaptenen, som med mörk min och stora steg i synbar oro trampade däcksplankorna.

»Sju tum!» rapporterade timmermannen.

»Hugg i friska tag, gossar!» ropade kaptenen. »Jag vill icke dölja för er, att det ser klenst nog ut för oss. Femtio mil från närmaste kust, natten för oss och storm till, om jag inte ser orätt. Pumpa eller sjunka!» tillade han, liksom i förtviflan.

Och pumpa blef det. De pumpade så att svetten rann i formliga floder från de glödande ansigtena. De bearbetade pumpstängerna med den ursinniga ifver, som sjelfuppehålleldriften uppkallar hos alla skapade varelser. — Hvad lifvet är vexlande, isynnerhet på hafvet med alla dess faror! Nyss tänkte de på, hvilken kavaj vore den bästa, den blå eller gula. Nu äro kläderna förgätna, man behöfver dem icke mer, när svetten lackar som under tropikerna. Nu litar man blott på pumparne; äfven dessa äro, märkvärdigt nog, troligen genom en af dessa konstiga ödets ironier, som stundom gäckande håna människornas barn, den ena blå, den andra gul.

»Ni äro allt bra varma nu, mina gossar», säger kaptenen och stannar i sin promenad, »ni behöfva inte de der kläderna nu, som jag gjorde i ordning åt er för en stund se'n, hvasa? Nej nej», suckade han djupt, »ingen behöfver kanske någonting några timmar här-efter!» Och med denna tröstande utsigt försvann den omtyckte befälhafvaren i kajutan.

Han dröjde tämligen länge nere. Manskpet började mattas vid pumparne och det syntes vara lika lönlöst arbete som att ösa ur hafvet. Kaptenen kom äntligen på däck. »Huru är det, styrman?» sporde han, mörk i min.

»Vi ha ej brytt oss om att pejla», svarade denne missmodigt.

»Se efter, timmerman!»

»Fem och en half.»

»Räddade!» skrek kaptenen och rullade de små ögonen mot höjden. »Se så, mina gossar», sade han derpå till besättningen med sin lenaste röst, »skynda er och pumpa läns nu, så få ni hvila se'n en stund. Och när ni nästa gång tycka, att ni vill ha kläder, så tag och öfva er med de här pumpstockarne. De ä' ena riktiga fårskinnspelsar, det syns då på er. Så ni se skinande ut, mina vänner! Den som vill ha en gul habit, hi hi hi, han kan ju ta' den gula pumpen, och den som tycker om blått, han kan ju elda på med den blåa, så är det galant, ha ha ha! Det gör en riktigt godt att se er så rödblommiga som ni ä' allihopa, friskt, galant och helsosamt folk, det är då visst och sant.»

Natten blef verkligen stormig. Klockan elfva bergades bramseglen och styrmannen ville nödvändigt purra upp den andra vakten för att taga in bottenrefven i märssglen och göra fast fock- och storseglen, men skepparen nekade. Stormen tilltog med hvarje minut och skutan arbetade förfärligt under pressningen af denna stora segelmassa. Kaptenen var på däck och gick fram och tillbaka med händerna instuckna i de stora kavajfickorna, då och då betraktande seglen, den höga sjön och riggen, som i lovart stod spänd lik en massa strängar, medan den i lä hängde nästan som i bugter. Allt högre tjöt stormen och märsstängerna riktigt suckade under den förfärliga påkänningen.

»Hon bär aldrig så mycket segelduk, kaptен», sade styrmannen allvarsamt. »Hvarföre kunna vi inte få sjunga ut, innan något går på tok?» frågade han harmset.

»Hör han styrman, han pratar som en gammal käring och inte som den sjöman, jag trodde honom vara. Tror styrman hon kantrar eller springer läck igen, hvabefalls? Eller tror han stängerna gå eller riggen eller seglen eller båtarne? Hör han styrman, då blir -det *min* förlust, och allt sådant der fins att få köpa i land. Kom inte högre, låt henne gå rätt genom sjön!» röt han åt rorsmannen med denna stämman, som ljöd öfver stormens dån. »Nej se, styrman», återtog han med sin vanliga röst, »saken är den — kan ni inte få ett bättre tag i babords stormärsbrass, gossar? Hugg i! Så ja, fast det! Saken är den», återtog han igen, »att gossarne behöfva sofva allt hvad de kunna få efter den der motioneringen och så vill jag vänja dem ifrån det här bränvinet, som då är ett förderf i alla tider.»

»Inte ha de blifvit bortskämnda med den varan här om bord efter allt hvad jag vet», anmärkte styrmannen med ett buttert grin, som ingalunda blef mindre surt genom en mun full salt vatten af det närgångna stänket från lofvarts låring.

»Jag hoppas att de inte *ska'* bli det heller, styrman, så länge jag handterar korken», genmälde kaptenen lugnt. »Jag hörde dem mumla, men styrman ska' få se! Nu är hon 7 glas, låt purra dem fort, så ha vi allting klart till 8 glas.»

Snart dånade de välkända purringsropen i skanskappen och om en liten stund tumlade babordsvakten upp, yrvaken, för att ögonblicket derpå gå till väders i mörker, köld och ilande storm. »Lägg af fallen, loss skoten, hala upp i gordingar och reftaljor!» ljödo det ena efter det andra. Upp klängde alle man på

rårna, som dansade upp och ned allt efter som skeppet kastades af sjöarne. Att taga in bottenrefven och göra fast underseglen i en stickande storm är för öfrigt ett allt för pinsamt skådespel för att vi skulle vidare pröfva läsarens fantasi, hvadan vi affärda hela proceduren med den lugnande underrättelsen att alla kommo så tämligen helskinnade ned *den* gången.

Begge vakterna stodo ögonblicket derefter i en grupp och syntes utbyta åsichter — förmodligen om väderleken.

»Styrman», sade kaptenen med djupt allvar, »låt folket komma akterut och få bränvin.»

»Hvasa?» brummade styrmannen, som icke trodde sina öron.

Kaptenen upprepade befallningen lugnt och tåligt. »Konstapel», tillade han, »gå ner efter flaskan.»

Besättningen var samlad kring gångbordet — en frusen, dödstrött samling Bacchi män. Men om de ock till äfventyrs alla hade varit nykterhetspredikanter i land och hållit stränga föredrag om dryckenskapslasten jemte fördelarne af en absolut återhållsamhet från alla spritdrycker, så äro vi ändock öfvertygade att vid ett tillfälle sådant som detta, när den isande nordvesten piskade genom märg och ben, en sup af detta hatade fludium likväl skulle hafva halkat ljufiligen ned under välsignelser genom deras gudliga strupar. Huru mycket mera nu!

Kaptenen stod vid skylightet, lugn och kall. Konstapeln höll sig bredvid med en stor flaska bränvin och ett glas. Konstapeln krökte armbågen, besättningens anleten klarnade upp, tuggbussarne uttogos, men kapten Jonas Trygger vinkade afvärjande med handen.

Gubben lät sina små ögon en stund mönstrande vandra emellan karlarnes muskulösa gestalter och det dansande innehållet i flaskan. Slutligen bröt han den betydelsefulla tystnaden efter det en stormby, bullrande som om femtio lass gatsten fölle ned från himlen, hade strukit fram sin våldsamma väg genom de klagande vanten. »Mina gossar», yttrade han långsamt och salvelsefullt, »mina vänner! När jag nu rätt tänker på hvad som händt oss denna dag, huru vi underligen blifvit bevarade från både att sjunka och kantra, så tycker jag det vore en hädelse å ena sidan, mina vänner, en stor hädelse att sluta dagen med bränvin. Och hvad den andra sidan beträffar, så kan jag rakt inte förstå hvad ni skola med något rusgifvande nu för tillfället just precis. Förty ni, mina vänner, som komma upp ur den varma kojén, ni behöfva inte något bränvin, och ni, mina gossar, som nu skola ned i den varma kojén, ni behöfva då allra minst något bränvin. Konstapel, bär ned flaskan!»

6.

Historien om den välvillige tullvaktmästaren.

Så mycket skepparehistorier utan en enda liten smuggling? Omöjligt, så mycket mera som Jonas Trygger var en stor man just på det fältet. Han blef ertappad en gång och fick plikta, men därför smugglade han sedan så mycket mer af böjelse för reyanche och — smak för yrket.

En gång stälde hans »kunder» till en ståtlig middag för honom, och allt efter som vinet perlade in, trillade de befängdaste historier om hans smugglarebedrifter ur gubbens breda mun. Han blef allt mera lifvad och svor slutligen på, att han skulle låta »tullsnokarne» sjelfva smuggla in det dyrbaraste godset nästa resa. Alla togo denna ed som en vanlig gascognad, men Trygger tog den på allvar och se här den enkla historien.

Han kom från södra Frankrike med gamla briggen »Galanta». Visitation hade ännu ej varit om bord, men en tullvaktmästare posterades genast i vanlig ordning på skeppet till vakt. Om qvällen for gubben i land och helsade på en gammal timmerman, som seglat med honom flera resor och bodde i en liten kåk på Ladugårdslandet. Mången kunde finna detta något besynnerligt, men gubben glömde icke sina gamla sjöbussar han.

Morgonen derefter kommer en gammal, ruskig båt roende ut till briggen. I den sitter en gammal, ruskig sjöman. Begge två lägga till vid fallrepstrappan.

»Hvad vill du här, gamling?» frågade barskt kaptenen sjelf, som händelsevis stod och rökte på däck.

»Hå, helsa till att börja dagen med, kapten Trygger. Känner inte kapten igen mig?»

»Ta' mig nitton sacre, som fransman säger, tror jag inte det är gamle Pilen, hvafalls?»

»Så är det ock, så är det. Jo jo, tiden går. Det var inte i går jag segla' med kapten», suckade gubben melankoliskt.

»Nej, nog trodde jag du skulle ha gått att öfverhala motboken med vår herre vid detta laget.»

»Åh prat, kapten. Men skänk mig nu något gammalt skräp till att koka kaffe med. Veden är så ohiskeligt dyr här, det är det svåraste besticket det för gubben.»

»Jag får inte taga något från däckat ännu och så har jag just inte något bråte heller åt dig.»

»Kära hjertandes kapten, inte gör han väl något med den der gamla pumpstocken till ett par exempel och den der trasiga bommen eller hur?»

»Hör du ej hvad jag säger, du gamle stoffil? Ser du inte vaktmästaren . . .»

Vaktmästaren, som åhört hela meningsutbytet och inom sig var förargad öfver kaptenens bekanta snålhet, gör hastigt slag i saken. »Kapten», säger han, »beror det på mig, så se här!» och dermed sparkar han både pumpstocken och bommen genom en öppen styckeport rakt ut i sjön.

»Tackar, kapten!» säger timmermannen och lyfter ödmjukt på kasketten.

»Tacka vaktmästaren, din gamle tiggare!» brummar Trygger och vänder sig förargad på klacken, mycket till tullvaktmästarens stora förnöjelse, som dock skulle ha varit så lagom om han vetat, att gubben Pil bogserade bråtet i land, bringade det till sin tomma vedbod och der, jemte kaptenen, sönderhögg stockarne, hvilka inuti voro proppfulla med det dyraste sysilke, i hermetiskt slutna kapslar. Och det var hög tull på silke just den tiden, efter hvad vi kunnat märka af gamla prohibitiva taxor.

HISTORIEN OM MINA HUNDAR.

Jag har just aldrig haft någon hvad man kallar vurm för hundar. Begäret att bli herre öfver detta civiliserade djur kom sig snarare deraf att jag, som barn, hyste stor bäfvan för alla små gläfsande prissar och antagligen sedan ville visa dem, hvilken karl jag hade blifvit.

Sålunda gälde det mindre att välja något särskildt utmärkt exemplar än att lägga sig till en hund i största allmänhet. För den skull skaffade jag mig ett stycke hundungdom af en skomakare, som bestod sig lyxen af en gammal ful s. k. bondhund. Valpen var också derefter och såg apoplektisk ut, men jag fäste egentligen uppmärksamheten vid ett par bruna fläckar öfver ögonen, som gåfvo honom utseende af att nyttja binocle. Han såg också riktigt djupsinnig ut, hvilket likväl icke alls hindrade honom från att vara en komplett idiot bland sitt slägte — något som för öfrigt nog kan vara fallet med flere än man tror, till och med bland varelser af högre ordning. Det var inte mycket med honom. En beskedlig, from,

snedlöpande fuling, som aldrig vågade skälla på någon annan än mig, när hungern infann sig. Fastän sålunda ett alldeles intresselöst kreatur, hade han dock en egenhet, den nämligen att vara född med vattuskräck. Icke rabies, utan en onaturlig, omotiverad, aldrig förr eller senare till en så förfärande grad uppdrifven rädsla för vatten.

Den tiden nödgades jag många gånger om dagen fara öfver den s. k. »Storån» i roddbåt för genvägens skull. Men det var omöjligt att få hunden i båten, utan han sprang hellre en lång omväg öfver en bro, som var stensatt, så att han icke misstänkte, att det var någon bro, ty annars skulle han aldrig vågat sig på en så pass öfverdådlig passage. Icke utsigten af ett helt hundparadis hade förmått locka honom öfver någon af dessa små träbroar, der vattnet synes tätt bredvid. Ty der stod han och såg dum ut med alla tecken en hund har i sin makt att uttrycka fruktan och rådlös ångest. Och de äro hvarken få eller synnerligen trefliga.

Nå, jag hade icke tillräcklig ömhet för min Triton (det var hans namn), utan förärade honom till en högtidlig sjötullsvaktmästare, som tänkte ha honom till hjälp vid vakterna på ovisiterade fartyg, hvilket onekligen är passande göra för en Triton. Vaktmästar Grönqvist måtte likväl ha kommit på andra tankar; ty då jag någon tid derefter frågade efter djurets helsa m. m., så blef han liksom litet ohöflig och förklarade, att han skänkt bort honom åt en engelsman till skeppshund. Ja, det är en försyn i allting och det är ofta med bättre hundar än Triton fallet, att de »ha namnet, men göra ej gagnet».

Jag var för en god tid mätt på hundar, då ödet förde mig till en gammal vän, som är jägmästare till yrket. Naturligtvis hade *han* en vacker raphönstik. Ty om en jägmästare inte eger något annat, så har han alltid en grann hund och en grann uniform. Till min olycka hade Vira nyligen fått fyra de allra näpnaste valpar, hvita med gula fläckar, och jag blef erbjuden en till present, hvilket skulle utgöra det största vänskapsbevis. Och nog var det så, för maken till menniska att hysa en djup och allvarlig tillgifvenhet för kräk hade jag den tiden ännu aldrig sett. Han skildes vid hundparveln med alla tecken af den djupaste rörelse och gaf mig förmaningar, som visade hans grundliga insigter i hundnaturen. Jag lofvade visserligen att bli som en far för valpen, men kände min ovärdighet, fastän en falsk ambition då nekade mig att yppa den, kan tänka.

Resan var lång, att börja med på jernväg. — Värderade läsare, har ni någonsin åkt i hundkupé? Om permission, jag menade, har ni någonsin haft eder hund der? I så fall förstår ni hvad en känslig karl kan lida, när ens älskling sitter i en slik bur och gråter. Det är ju svårt nog att höra gamla verserade hundar, långt värre då en så gräsgrön passagerare som den oerfarne vännen Lloyd.

Jag hade ännu mycket knapphändigt studerat min skyddslings egenskaper och visste föga mer än att han hette Lloyd, som inte är något oäfvat namn på en hund. Men jag skulle (ack blott allt för snart!) få reda på en fallenhet hos honom, som så att säga utgjorde hela hans lifs alltuppslukande passion. I staden, dit vi anlände, tog jag in hos faster Ebba, en

mycket framstående matmenniska, noga och ordentlig på alla vis. Hon kunde ej tillbakahålla sin förvåning, när jag kom sättandes med mitt hundkräk, och menade, att »man nog kunde komma i elände ändå, utan att sätta sig i omständigheter för en fyrbent snyltgäst». Emellertid pep lille Lloyd så jemmerligt, att fasters hjerta stod på vid gafvel och så fick han en portion, lagom nog, tyckte faster, åt en slik parvel. Han åt fort och med en glupskhet, som erinrade om präriernas coyot. (Jag hoppas ni känner den der gynnaren, som äter nitroglycerin och sedan slickar sig om munnen alldeles som om han fått biffstek!) Han slukade i sig med sådan ifver, att kroppen darrade, och hela tiden viftade han glädtigt på den lilla behändigade svansen.

»Han måtte visst inte ha sett mat på år och dag, den der», sade faster min.

»Åh, han är bara sex veckor», svarade jag, »och åt ett bastant mål för fyra timmar sedan.» Den välförståndiga tant Ebba skakade på hufvudet, men teg. Hon var ekonomisk.

Nå, vi sutto ett par timmar derefter helt fredligt till bords, då faster kom inrusande med ett ansigte, som såg vidbrändt ut, och hojtade på ett förfärande sätt.

»Det är en lifslevvande d—l du hittat på och ingen hund, Gud förlåte mig jag svor!» skrek tant så gällt, att jag hoppade från stölen. »Gör du dig inte af med den, så gör *han* kål på dig, det är då säkert som sexton. Kom bara ut och se på!»

Ute i köket låg unge Lloyd, tjock som en indisk afgud, och slickade sig om nosen. Vid min åsyn gjorde han ett heroiskt försök att resa sig, men det gick

icke. Faster såg bistert på honom, men det bekom delinqventen synbarligen aldrig ett tecken. Han var naivt fräck alltifrån ungdomen.

»Huru har han nu burit sig åt då?» sporde jag, tveksamt seende mig omkring med en obestämd fruktan för vissa brott mot det nyskurade golfvet.

»Bah, om det blott vore det, finge man väl gifva sig till tåls. Men titta bara hit!»

Och vi tittade ut i förstugan och der stod en dörr öppen till skafferiet och i skafferiet stodo bland andra fat tvänne, som voro så rena och hvita som om de nyss kommit från diskbänken. Och aldrig skall jag glömma med hvilken husmoderlig verve min barska tant berättade, huru hon dagen förut stekt kött-frikadeller att ha i förlag, hela sextiotvå (62) stycken, hvilka samtliga bullar den omättilige prissen Lloyd låtit försvinna inom en handvändning! Han hade gått och luktat, tills han luktat ut passagen och så skeppade han in hela partiet. Faster Ebba skrånade våldsamt om detta hela qvällen, men Lloyd qvittade det lika, ty han bara sof på saken.

Emellertid beslöt jag att icke medtaga det lilla vidundret längre på färden, utan inhyste det hos en beskedlig madam, som brukade åtaga sig bättre hundars uppfostran, och gaf ordre att sända valpen efter, då han, såsom madamen yttrade, blifvit litet »intresserad».

Två månader derefter kom bud från ångbåten, att en hundpassagerare fans der för min räkning. Det var Lloyd. Svart som en sotare, kom han upp ur maskinrummet, der han troligen studerat huru hans nyförvärfvade vän eldaren matade maskinen, medan han samtidigt naturligtvis ombestyrd sin egen väl-

plägning. Besättningen sörjde honom uppriktigt och han hade vetat att ställa sig så illmarigt, att enhvar delat sin köttportion med »Pajas», som de döpt honom till.

Såpa och vatten gjorde Lloyd småningom till en ganska gentil upplaga af släktet Canis. Tjock och fet med en lång yfvig svans, klufven nos och vackra gula fläckar kastade öfver den hvita, lockiga pelsen, var det rakt omöjligt att han icke skulle göra furore hos fruntimren. Mamsellen på stadshotellet proppade fullt upp af gudslån i honom. Häfvorna slösades emellertid denna gång ingalunda på någon ovärdig. Det blef en fysik, som minst var expositionsmissig. Ingen hade sett en så ståtlig hund på den platsen. Han var Eskilstunas hjelte. Men så hände det att hans goda ängel, mamsell Amanda, gjorde sig olycklig med en fattig, ehuru äktenskapslysten landtmätare, som i förbigående sagdt bör känna sig lycklig med endast hälften af hvad Lloyd åt till middag, och en mamsell Agatha kom till regimentet. Hon var lång, smal, mager, mörklagd, omkring trettiotvå år, men hennes moraliska egenskaper voro, gudnås, färre än årtalen. Många kallade henne Ragatha, som hon icke tyckte om, och af mig titulerades hon i ett obehagadt ögonblick med öknamnet »Hvalfiskbenet», hvilket hon aldrig kunde förlåta. Jag fick dyrt umgälla det, liksom man alltid får för osminkade sanningar.

Några officerare kommo till staden för att studera gevärsfabrikationen. De hade hundar mest allesammans. Inga djur att tala om för resten, men öfverlägsna i köttfatet. Som vanligt stod sig krigsmakten väl hos könet och bemälda mamsell Agatha var då alldeles

tokig i knektar och kunde pina lifvet ur sig för de rara löjtnanterna, inberäknadt deras raggiga hundar. Hå hå, en sådan tid det nu blef. Jag mådde som en hund och Lloyd som ingenting alls. Kom jag före herrar officerare, se då fans ingenting i ordning, och kom jag efter, fans ingenting qvar, och vågade jag dit samtidigt, sutto martissönerna och spände ögonen i mig, så hu!

Lloyd, stackare, fick äta der fatet stått. Jag trodde jag, att om flickorna göra skilnad på karlar, de åtminstone icke drifva förkärleken ända till deras hundar. Nu var likväl saken den, att de militäriska wowarna lemnade ingenting öfrigt åt den civile. Tillfölje deraf började Lloyd, som inte var någon ytterst dum hund, att inrätta sig mera praktiskt. Han följde mig icke längre så troget i hälarne. Slutligen blef hans ligkiltighet för hundsamvetsgränheten alldeles för tydlig och jag lade märke till huruledes han begagnade första gynsamma tillfälle att desertera. Det hände till och med, att han låtsade inte höra min hvissling. Omsider kom jag underfund med hela tillställningen, när mr Lloyd ofta nog kom hemkilande med köttstycken, korfvar, tungor och andra goda viktualier, dem han måtte ha bekommit för röfvarpris, alldenstund kassan var lika skral som vissa andra industririddares. Köksbetjeningen, tagen i förhör, började visserligen derefter hjälpa upp rationerna, men Lloyd hade nu en gång fått smak på den förbjudna frukten och utbildade sig, alla ytterst känbara förmaningar oaktadt, till den raffinerade fribytare han säkerligen ännu är, såvida lifvet sitter i honom.

Förargad på knektar och afvita qvinfolk, satte

jag eget hushåll och gamla jungfru Malena var meniska att sköta den kulinariska affären till den grad, att mitt hem snart fick utseende af en gästgifvaregård — utan afgift för de besökande. Gud signe hennes gamla talanger, men nog blef hon mig dyr. Lloyd hotade att spricka af den ömsinta möns välfägnad, men stal ändå som en fogde i fordomtima. Jag köpte hästkött i parti åt honom — han stal ändå. Han inackorderades hos en slagtare och bestal honom. Vi brukade stänga in honom onsdagar och lördagar, då den egentliga torgetrafiken florerade. Det lyckades i början, men sedan försvann Lloyd hvarje tisdags- och fredagseftermiddag med punktligheten hos en almanack och återvände efter slutade affärer på torget. Det fins intet bläck att beskrifva den belåtenhet och det djupa sinneslugn, som framlyste ur de sympatetiska ögonen, när han efter välförrättadt värf sträckte ut de befransade benen för att på björnhuden vältra sig i stilla välbehag vid minnet af dagens tjufstreck och nattens maroderingar.

Men öfverlägsenheten uppväcker den småsinnade afunden, den etterdrypande tadelsjukan, hvarjemte — som skalden säger — all ytterlighet är stäld på gränsen af ett fel. Det var sålunda omöjligt, att icke Lloyds talang skulle väcka »uppseende». Så mycket mer som han aldrig fjeskade, utan såg sig noga före och tog med en urskilning, värdig den erfarne gourmanden. Ingen hade bättre reda på hvar de bästa korfvorna hängde, och hans svaghet för det vackraste oxköttet var obestridlig. Men det blef just denna utsökta smak, som gaf sig tillkänna genom att alltid hedra den bäste slagturen med sina uppdrag och

den lugna betänksamhet, hvarmed de effektuerades, hvilka öppnade torgfolkets ögon, gjorde honom förhatlig och skaffade honom namnet »Tjufhunn».

Jag fick erfara detta på ett sätt, som var mindre angenämt. Vid passagen öfver torget hördes i början stort mummel. Småningom öfvergick det till hotelser. »Se der går herrn, som rår om Tjufhunn!» — »Hör nu herrn, betala mig hva herrns förb. »hunntjuf» stulit!» — »Ja ska allt sätta knifven i en, lit på de!» m. m. på det utsökta månglarspråket.

En vacker dag står jag och prutar med en snål italienare, som på ett bräde bar en hop ärade medlemmar af Grekland's gudaskara i gips. Ett skrån vid andra ändan af torget och i långa satser Lloyd med en extra tunga i gapet! Månglarne taga af sig mösorna och slunga dem efter tjufven — käringarna skrika — Lloyd ränner mellan italienarens krokiga ben — mannen på näsan — olympen i kras — Lloyd släpper tungan — dyker i väg — egaren torkar af tungan — triumferar — plötslig reaktion — rop af: »du måtte väl aldrig tänka sälja *den der* åt folk inte! Kunde inte hunn ha fått haft na, när han hade na i mun?» Slutet blef att jag fick betala både tunga och bilder och erhöll som valuta blott ett nytt plus i kapitalkontot under rubriken: »Förakt för menskligheten».

Om Lloyd varit menniska, hvilken högt uppbyren man i viss mening skulle han icke ha blifvit i denna det jägtande förvärfvets tid! Gamla Malena gick och städade på ett kontor. Hon hade haft denna befattning i trettio år och knogade dit äfven sedan hon blifvit mitt factotum. En förmiddag kommer hon hem och berättar, att grosshandlaren hade mist en

gödkalfstek ur ugnen, medan pigan »bara vändt sig». Frun var »öfver sig gifven!» Det skulle ju bli stor middag och den der steken hade enkom skickats hela fem milen. »Tocke folk det kan finnas!» slöt den hederliga själen; men Lloyd, som hade gjort henne sällskap till kontoret och var god vän med grosshandlarens pigor, hade full sysselsättning med att på bakgården gräfva en snögrop, hvori stadens för ögonblicket finaste stek magasinerades för den bortskämda hundgourmandens framtida huggsexor.

Allt detta blef dock till slut olidligt och fastän jag verkligen fäst mig vid djurets många goda sidor, beslöt jag mig ändå för skilsmässa. Som afgjord motståndare till dödsstraff, beslöt jag derföre att sälja bort vännen Lloyd och reste en vacker dag med honom till Stockholm. Dels för att icke tappa bort honom, dels i afsigt att förebygga möjliga tillfällen till utöfvannde af hans vanliga näringsfång, hade jag honom kopplad. Dagen var, som sagdt, vacker. En hel del folk var samladt på Gustaf Adolfs torg för att se den evinnerliga vaktparaden och jag träffade några bekanta, som stodo och visade sina nyrakade hakor utanför Opris. Gif akt, nu komma de! Allas ögon vändas dit. Regementstrumslagaren höjer sin prydliga käpp, trumslagarne sätta pinnarne på kalfskinnet, musikanterna laga till sin »embouchure» och pang! Nu går det löst! I detsamma höll jag på att ryckas i gatan, kopplet slites ur handen och jag ser endast en hvit strimma, som med sexton knops fart dyker genom folkmassan och försvinner. Det var den uslingen Lloyd, som så brådstörtadt gaf sig i väg utan afsked. Han var och är ännu i denna stund spårlöst

försvunnen. Jag annonserade efter honom med feta, lockande stilar, men han synes icke hafva fäst någon uppmärksamhet dervid. För min del har jag länge sedan förlåtit honom. Måtte det bekomma honom och hans nye husbonde väl!

Nu hade jag fast beslutit för min del att lemna hundverlden åt sig sjelf. Visserligen kändes det ibland ensamt och ödsligt att inte ega någon varelse, som man åtminstone kunde inbilla sig borde tycka om en, men jag friskade upp lifsandarne medels tarfliga dryftningar med gamla Malena, som alltid afslutades till min nackdel. Ja, jag är en vek stackare, dömd att gå under i fall man blott säger ifrån tillräckligt.

Kapten Bramarbas deremot, hvad är *han* icke för en man? En så styf, positiv, energisk, bröstgänges, beslutsam och högljudd karl finnes det då inte i de två förenade konungarikena. Han tvingade mig att genomläsa tre delar metodistpredikningar för att afgifva mitt votum om dem, änskönt jag nästan på knä bedyrade, att jag inte förstod mig på religiösa ting. Det var en förskräcklig uppenbarelse den der kaptenen och jag gick rysande ur vägen, så snart jag fick syn på honom och hans stora Newfoundlandare.

En gång möttes vi dock oförmodadt. »Goddag, goddag min hedersbror», skrek kaptenen och skakade hand så kraftigt och passioneradt, som om vi träffats i ett främmande land efter en skilsmässa af bortåt ett halft sekel. »Men det var tusan hvad du ser handfallen ut», fortsatte han, då han märkte mitt förlägna utseende.

Sådant der »personligt» är alltid obehagligt, hvarföre jag beslöt kasta om samtalet genom någon ut-

vald manöver. Händelsevis stod Newfoundländaren bredvid.

»Det är allt en duktig hund den der», anmärkte jag fogligt.

»Tycker du det?» svarade kaptenen och kastade en sällsamt käck, forskande blick i mitt ansigte.

»Ja, det tycker jag», svarade jag och vågade klappa hunden på ryggen.

»Han är allt det med. Det fins inte ypperligare djur på denna sidan Atlanten. Tala inte om edra Bernhardshundar, som gå och plocka upp små barn och ha en flaska kring halsen, tala inte om *das!* Det här hundkreaturet bergade trettio fullvuxna människor och fem negrer på kusten af Nordamerika, ett stycke från Quebec. Fartyget hade råkat i lägervall och »Keeper» sam i land med hela bundten den ene efter den andre. En af passagerarne var parlamentsledamot och lofvade utverka en nationalbelöning åt hunden. Jag väntar när som helst en laddning medaljer från England och Amerika. Det blir ett försvarligt halsband att koppla ihop, hvasa?» röt kaptenen, i det han såg på mig med en triumferande blick.

Naturligtvis tyckte jag som han ville ha det och så gick han på och försatte sig i ett riktigt raseri af lofprisande, hvars demoniska behag ytterligare uppriskades af en massa inlagda yankee-svordomar. »Jag tänker allt du skulle vilja rå om ett sådant här djur, eller hur?» slutade kapten Bramarbas, i det han lät Keeper lägga tassarna på axlarna och slicka hans koppärriga ansigte.

»Jo jo, det skulle nog inte vara så dumt, men

adjö nu!» sade jag och fick verkligen slippa ur skrufstället för den gången.

Morgonen derpå väcktes jag af ett förfärligt oväsen, gälla skrik, engelska svordomar och ett rytande som af en bengalisk tiger. In i sängkammaren rusa gamla Malena (som skulle ha gisslat om hon haft bara ett tecken till tand), den förskräcklige kaptenen och Newfoundlandaren, som glömt taga på sig galoscher och nu lemnar stora våta fläckar på Malenas stolthet, de snygga mattorna.

»Morning bror, morning! I hope you are very well! quite? Visst det ja, visst det! Hoppas du minnes vårt samspråk i går! Tycker om dig bror min, förb. mig gör jag inte det, se så, hit med näfven! Jag skall göra dig den största vänskapstjenst den ena människan kan göra den andra! Du får köpa Keeper: *Säg ingenting!* När jag gör en sak, så gör jag den komplett, *du* får. Intet knussel, bara det inte blir dyrt, det är *min* princip. Ett hundra femtio kronor är hundpris för en sådan baddare. Ingen annan i de bägge hemisfererna skulle kunna lura af mig den under tusen, men du, *du* kan göra med en stackars tok som jag, hvad du vill!» och dermed for kaptenen öfver sina hemska ögon med utsidan af kavajärmen.

Skall jag berätta mera om denne hedersman, lönar det sig att vidare tum för tum omtala den olika striden emellan min ringhet och hans imposanta storhet? Till min heder må det dock här antecknas, att först vid tjugunionde anfallet fästningen gaf vika d. v. s. Newfoundlandshunden Keeper blef min, 150 kronor stoppades i kaptенens magra plånbok och en festmiddag i hans alligatorsmage.

Keeper var likväl ett icke blott stort och kolsvart, utan äfven ett utmärkt djur. Han var lugn och stilla, anföll ingen människa och lät små rackor bita sig i bakbenen endast för att skaffa dem ett litet extra nöje. Han var oss till föga besvär, kom och åt sina mål på ordentliga tider och gick till hvila regelbundet kl. 10 e. m.

Det var en egendomlig hund. Hundar äro nu öfver hufvud taget en af civilisationens millioner lyxartiklar, men Keeper hörde till undantagsfallen. Han hade sin särskilda nyttiga specialitet, som bestod uti att rädda drunknande människor. Jag tog i början hans ständiga vistande vid kajerna för ett lättjefullt och straffvärdt dagdrifveri, men då han under sommaren lyckats rädda två matrosar och en käring från att dö af för mycket vatten, kom jag på andra tankar och började betrakta hans tysta och icke alls fjeskande verksamhet med känslor af aktning och gillande. När man kände hans uppoffrande hjerta och människovänliga afsigter, så var det en rörande och högtidlig syn att se honom stå och stirra i vattnet långa, långa timmar utan att visa minsta tecken till ledsnad eller otålighet, till dess han aflägsnade sig med dröjande och melankoliska steg, liksom kände han ett stygn i samvetet öfver att nödgas lemna en dyr pligt för att tillfredsställa de lumpna materiella krafven genom ett mål mat. Om vintrarna, då sjöfarten slutat och hamnen var tillfrusen, brukade han stå och titta i vakarna. Ingen köld, intet oväder, huru svårt det än kunde vara, mäktade afhålla honom derifrån. Vi hade alltid litet varmt i beredskap åt honom vid dessa tillfällen. Malena brukade sedan sätta bril-

lorna på sin ålderstigna näsa och läste sina böner med större andakt, när Keeper satt och hörde på i sin svarta, snygga drägt med litet hvitt i bringan, på håret lik ett sådant här nymodigt »trosvitne», ni vet. Men han var, olik de flesta af dem, för god för denna världen.

Sommaren 1877 blef jag bjuden till en vän, som bodde på landsbygden, och tog Keeper med. Det var en vacker trakt, skogig och leende. Det fattades blott en insjö, bäck eller rännil för att trycka »skönhetens eviga stämpel» på den. Tyvärr fans der intet tecken till vatten utom det knappa i en ofantligt djup brunn, som var belägen på bakgården.

Den som otvifvelaktigt mest led af denna brist, var Keeper, som här såg sig i saknad af vederbörligt fält för sina filantropiska sträfvanden. Han lade också i dagen sådana tecken till nervös oro, att familjen blef allvarsamt bekymrad deröfver, till dess jag hunnit afgifva förklaringar af den art, att de icke blott häfde hvarje spår till farhåga, utan äfven tillförsäkrade det ädla djuret besagde familjs oinskränkta och vördnadsfulla högaktning.

Om några dagar syntes dock Keeper åter hafva förvärfvat denna prisvärda jemnvigt, som berättigade honom till en så hög plats ibland sin tids och — jag vågar påstå det — för öfrigt alla tiders hundar. Så såg man honom — och detta är ett bidrag till kändomen om instinkten, hvarför herrar vetenskapsmän borde hålla författaren af dessa märkvärdiga iakttagelser räkning i stället för att med den blinda öfverlägsenhetens näsrynkning kasta bort dem, som jag nogsammt vet att de göra — man såg honom, säger jag, dagen i ända stå och stirra ned i den djupa brunnen

och med en min af synbart intresse betrakta hinkens skenbart vådliga resor upp och ned.

Det var inte möjligt att få honom derifrån. Vi försökte med alla möjliga lockelser, som ansågos passande för en så respektabel hunds känslor, vi fagnade honom med de förbindligaste invitationer på hans hemlands språk, hvilka, trots vårt bristfälliga uttal, likväl syntes göra ett visst intryck på honom; men ingenting förmådde dock locka denna sällsynta dygd från hvad han ansåg vara sin pligt. Han viftade endast artigt på svansen, betraktade frestarena med sina vemodiga, något blodsprängda ögon för att ögonblicket derpå låta dem spejande dyka ned på ytan af det mörka vattnet i brunnens gapande afgrund.

I likhet med så många andra stora andar, blef den frejdade Newfoundlandaren Keeper en martyr för sin mission. Man fann honom en morgon död, drunknad i denna brunn, som han med så mycken trohet bevakat. Hade han tillfälligtvis ramlat dit, hade han ur det mystiska djupet förnummit ljud, som läto honom ana, att någon behöfde hans hjälp och bistånd? Ingen vet det. Brunnen och hinken, de enda vitnena, äro lika stumma som den liflöse hjelte, hvars med stor högtidlighet nedgräfd lekamen hvilar under en anspråkslös vård. I stenen har min lärde vän låtit rista:

Nil non mortale tenemus.

Ack, käre läsare, när man en gång fått kalla ett sådant djur sitt, känner man sig höjd öfver hundarnas profanum vulgus; hundverlden är då så att säga uttömd. Huru platta och betydelselösa förefalla mig nu icke alla dessa apporterande pudlar, surögda king-

charles'are, fåfånga rapphönshundar, småkloka stöfvare, hostande mopsar, fjeskiga råtthundar och kobenta taxar! Då jag ser dem och deras vederlikar med sina ömkliga, småfnaskiga sträfvanden, känner jag först rätt djupt och innerligt, att tomrummet efter salig Keeper icke är eller någonsin kan blifva fylldt.

---

*

EN JUBELHISTORIA.

1.

Historians hjeltar.

Domarebordet om sessionsdagarne liknar en assiett med fyra rädisor, hvaraf tre hänga sina röda näsor öfver brädden, medan en hvit af jättedimensioner tronar i midten; de förra bildande det illiterata elementet, den senare motsatsen; en med vackra stränder kantad å skiljer strängt, men rättvist, de fattiga från de rika; trätofflor klappa muntert mot stendläggningen alla måndagar utanför minuteringsställena och glömmas kvar ibland ett stycke utom rännstenen; flickor, med anlag för musik, traktera gammaldags klavér, som aldrig tyckas ha haft det, hvarjemte ett helgon blifvit ihjälslaget någonstädes der på trakten, fastän ingen nu är i stånd att precis angifva stället, der man i hastigheten for så illa fram med den arme gudsmannen — detta är allt hvad jag törs relatera anbelangande det treffiga samhälle, hvarest följande olagliga händelse hittills alldeles opåtaladt fått passera i våra eljest genom en utmärkt polisorganisation så högeligen förbättrade dagar.

Herr Samuel Lugnqvist var en icke just bildskön, men väl vårdad ung man, alltid putsad och fint klädd,

hvarjemte atmosfären omkring honom ständigt ångade af nyslagent hö och sådant der. Han stod i boden hos kramhandlaren Alner, den fashionablaste på platsen. Principalen var nöjd med honom, fruntimren voro nöjda med honom och herr Samuel var nöjd med sig sjelf, allt detta likväl i positivus, comparativus och superlativus. Detta syntes aldrig tydligare och vackrare än när herr Samuel slog upp boden om morgnarne. Sedan han efter uppvaknandet då först omsorgsfullt dragit papiljotterna ur sitt rika hår, eller det senare ur de förra (ty jag är en simpel karl och föga bevandrad i dessa mysterier, hvilka alltid hört till den gentilare mensklighetens heligaste och allvarligaste sysselsättningar), klädde han sig omsorgsfullt, göt en half flaska luktvatten på sin ofvandel och gick derefter ut i boden, tog bort jernstången, som satt framför inre boddörrarna, knäppte så från haken till de yttre, hvilka sprungo upp, muntra som nymorgnade harar, och trädde derpå samtidigt med ett elegant steg ut på bodtrappan, der han i all sin fejade glans onekligen var en verklig prydnad för torget. Denna alla söcknedagar upprepade manöver var känd på orten, förnämligast af pigorna i grannskapet, som då passade på att ligga utanför i fönstren, försänkta i ljuf beundran.

Brukspatron Torelius hade »legat» tio år vid akademien och under tiden blifvit fetlagd, vardt så fädernelös, arftagare, gift och far till tre förtjusande döttrar. I nyktert tillstånd högfärdig, var han en ytterst lustig ture under inflytandet af rusgifvande drycker. I förra fallet offrade han åt sin samhällsställning, i det senare framträdde hans medfödda anlag för de värsta tjuf-

pojkestreck med all sin naturliga liflighet, och i afseende på honom förefaller det filosofiska påståendet, att den civiliserade menniskan först genom ruset ånyo åter blifver sig sjelf, alldeles icke så paradox, som det annars inför förståndigt folk plägar låta. Torelius, nykter, uppträdde som en vanlig brukspatron, vräkig nog, i synnerhet mot fattigt folk; Torelius, med en liten flors-hufva, var åter bland de roligaste kurrar, man någonsin kunde råka ut för, tog då hela världen i famn och var så full af upptåg som en ung apa, tillfälligtvis inkommen i ett modemagasin.

Det var ingenting för honom att förgifta ett helt matbord genom att blanda soja i senapen och vice versa, bränvin i ättikan och vice versa, socker i saltet och vice versa, att kludda fullt med ohyggliga figurer på insidan af kakelugnsluckorna, så att den näpna uppasserskan tappade hela tallrickshögen, när hon oförmodadt upptäckte dessa mindre fina karrikatyror m. m. m. ad infinitum.

Han var, som sagdt, den lycklige fadern till tre förtjusande döttrar och hade på nykter kaluf under en offentlig bal fått för sig, att den ena af dessa gracer såg fasligt förtjust ut i herr Samuel Lugnqvist, hvilken herre i sitt hjertas oskuld icke hade tvekat att bjuda upp den nobla fröken Emerentia till en strausservals. Denna förmodan tycktes heller inför hans ögon icke jäfvas vid ett par besök med döttrarna i kramboden, så att, antingen nu faran var verklig eller inbillad, brukspatronen beslöt att uppträda som ett försigtigt familjecaput och på ett verksamt sätt paralysera dotterns befarade ömma känslor.

Till den ändan passade han på en ruskig höstafton,

en marknadsafton för resten, då man af erfarenhet vet, att gatorna se ut som svartsoffa. Han hade lagt märke till den der dörrexercisen och funderade ihop, att det kunde blifva ett ganska galant påhitt att taga bort bron, som var ett lösöre af trä, mycket vanligt i laudsorten. Med tillhjälp af ett par gamla tjujpojkar gick det också ganska riktigt för sig att få Samuels tribun transporterad innanför grannens port.

Morgonen till första marknadsdagen hördes Torelii familjkaross tidigt skramla fram genom gatorna. Gubben steg af vid stadskällaren för att dricka porter med de på förhand samlade vännerna från gårdagen och beordrade sina tre gracer att vänta vid Alnerska boden. De kunde se på nyheterna för säsongen, menade pappa, och fruntimmer ha i alla tider aldrig haft något emot sådana förslag. Men innan affärden dit skedde, uppehöll han damerna så länge med fagert snack, tills han hunnit skicka bud till herr Samuel Lugnqvist med tillsägelse, att ett par främmande herrar gerna skulle vilja göra sina uppköp nu, innan den egentliga marknadspubliken tillströmmade.

När detta jemte åtskilligt annat var vederbörligen uträttadt, stannade fröknarnas vagn vid hörnet, då den icke kunde komma fram mellan de hundratals lassen på torget. De förtjusande (äro så ännu för få dagar sedan, då jag hade nöjet träffa dem!) flickorna klevo ur och trippade så för innerligen näpet i dyn som en kull vilsekomna kycklingar näppeligen med tillhjälp af endast ben och instinkten skulle ha kunnat trippa. Då de äntligen lyckats komma fram, funno de boden stängd, hvilket väl icke var så be-

synnerligt, och utan trappa, hvilket deremot var det så mycket mer.

Stående der som tjusande bilder af den mest älskvärda förvirring, med något uppskörtade klädningar och ögonen riktade mot boddörrarna, springa dessa plötsligen upp med sin vanliga »glans», ett elegant ben sticker fram och inom en tiondedels sekund ligger herr Samuel Lugnqvists kläder och stöflar med ty åtföljande kropp, lockar, pomada och eau de cologne framför de häpna fröknarnas fötter.

Och nu följde ett skriande, väsen, spring och kolorum, hvilka voro särdeles nöjsamma för de något medtagna syn- och hörselverktygen hos trenne äldre herrar, änskönt dessa höllo på att draga sina ansigten ur led vid att uttrycka den högsta grad af hårdhet och likgiltighet för den lifliga scenen på torget. Fröknarna skreko och folket, som rusade dit från alla fyra hörnen, hojtade, jublade, undrade, skrattade och väsnades på allt upptänkligt sätt. Det olyckliga objektet för detta spektakel gaf visserligen strax ifrån sig en bittert klagande tjutning, men kraflade sig icke desto mindre snart upp ur dyn medelst tvänne föga tilltalande händer, dervid blottande ett svartstrimmigt, drypande anlete med en splitterny, underbar näsa, icke alls olik nedra ändan af ett smutsigt stenpäron, jemte andra mycket derangerade kropps- och klädespersedlar. Han igenkände de trenne fröknarna, han såg en böljande massa, hvars ögon girigt syntes följa hans minsta rörelse, han gjorde ett heroiskt försök till bugning och kröp sedan på alla fyra beskedligt in, med en förkrossad själ i en jemmerlig gestalt, samma väg han nyss beträdt med så mycken berättigad stolthet. Han

hörde den profana mängdens plumpa skrån, hvori de pinsamt känsliga öronen tyckte sig urskilja de vackra fröknarnas klingande diskantskratt och han föll afdånad i den tillskyndande principalens mer än prosaiska armar.

Brukspatron Torelius banade sig väg till de högeligen generade flickorna, förde dem i säkerhet och presenterade dem för sina vänner. Men den arme Samuel var nu det villebråd, som koktes, stektes, ragouserades, chateaubriandades, kotletterades, biffades och fileterades hela denna marknadsdag och mången god dag efteråt, till mycken glädje för titulus Torelius, som nu trodde sig ha fullkomligen fyllt sin pligt gent emot sin dotters förmodade uppspirande böjelse.

Herr Samuel Lugnqvist fann dock för godt att smörja sandalerna, afskudda stoftet och draga till ett bättre land, hvilket underligt nog blef Upsala, der han tog plats hos en kramhandlare, som begagnade stenbro till sin butik, och trodde han sig i lärdoms-staden vara fri från alla skandaler.

* * *

Men patron Anders Lugnqvist, farbror till nyss skisserade unge man, var en helt annan karl. Äldste produkten af en smålänning och en dotter från Marks härad i Vestergötland, visade han redan alltifrån barn-domen de öfverlägsna gåfvor, hvilka i födseln böra falla på ett för våra tidsförhållanden så lyckligt utrustadt konglomerats lott. Också låg det i blodet att kasta sig in i »affärder», som för firman Anders Lugnqvist blefvo hvarken små, ruinerande eller öfver sig hederliga. Men som jag aldrig haft någon böjelse för handeln, den må nu vara hederlig eller icke, bifogas

här utan vidare kommentarier, att Anders Lugnqvist nedlade rörelsen med starka misstankar att besitta bortåt 2,000,000 kronor i försigtiga valutor.

Han såg mycket rolig ut, den gubben, det kan jag försäkra eder. Ett tjockt, rundt, däst ansigte med inga ögonbryn, men deremot stora öron à la elefant, som sutto och vickade nedanför en gammal nött urblekt peruk, hvilken derutöfver hade det felet att vara alldeles för snäf. Ögonen hade ett lustigt, naivt, nästan godmodigt blinkande, sådant man finner — märkvärdigt nog! — både hos godartadt och mycket dåligt folk, besynnerligen hos driftiga, praktiska naturer, som aldrig pressats under motgången. Man påstod, att det aldrig funnits ett par listigare synapparater; möjligt — men säkrare är, att »du sollst dich nicht verbluffen lassen» aldrig tryggare manifesterats än i gubben Lugnqvists muntra, oförfärade glober. Läger man härtill en mun, som tycktes vara förvånningens magasin, en rund figur, klädd i rock med tvådubbla knapprader alltefter aptitens ebb och flod, får man ihop ett skapligt omhölje åt en själ, fullt medveten om sin oberoende ställning och den vigt rikedomen förlänar åt ett sinne, som icke brydde sig synnerligen om konvensans. Också kunde patronen ibland vara rätt amper, tack vare en viss torrolighet i förening med den hänsynslösa oförsynt-
het, hvilken — jemte illmarigheten — just utgjorde hans mest framstående karaktärsdrag. Han hade, som sagdt, dragit sig ur handelsvimlet; men som den oroliga själen icke kunde fördraga, att den tjocka korpusen satt på en jernbandad kista och agerade rentier, köpte patronen en större egendom på konkursauktion och så begaf det sig, att Ockersta församling blef hemsökt af

den nye egaren till Gnideholm. Det var der jag egentligen lärde känna honom.

Sedan han väl kommit på landet, öfverlemnade han sig alltmer åt sin böjelse för ekonomien, men alltid på sitt egna, listiga sätt. Vid tillträdet till egendomen funno torparne i honom en välvillig och mild husbonde, som lyssnade till deras klagan på ett sätt, så att alla till slut klagade, hvilket just icke var så alldeles omotiveradt, när allt kommer omkring. Han ökade visserligen icke deras förmåner, men han gaf dem små penninglån mot reverser med borgen af olyckskamrater, som hade ungefär samma behof. De gingo i »kavision» för hvarandra i massa och det var ett sant nöje att se gubbarne rita de mest vidunderliga bom, bom, bom, så att bomärkena skulle få någon variation. I början drogo de sig för att skrifva något på papper, ty därför har bonden af ålder en instinktmässig rädsla, men småningom funno de detta nymodiga sätt att skaffa sig pengar både lätt och lustigt. Slutligen hade patron Lugnqvist gjort hela den manliga befolkningen på egendomen sig på det intimaste förbunden med undantag af ungarlarne, ty sådana tålde han ej med mindre de kastade sig på giftermål; i motsatt fall fingo de emigrera. Nej, se gift, ordentligt, bofast, utmättningsbart folk skulle han ha, resten var bara slödder. Men för att eftertryckligt kunna predika denna stora grundsats, beslöt han, som var enkling, att ännu en gång lägga sig till med en sqwaw, allrahelst han tyckte sig hafva en nästan för kolossal wigwam, ty herrgården var bygd i stor stil. Nå, han annonserade i en hufvudstadstidning och det förvånade folket fick en vacker dag se en ung, täck, elegant

stockholmska stiga ur patronens skraltiga chäs och denne, iförd styfva fadermördare och den bästa af sina gamla frackar, trippande nyter bakefter. Den nya patronessan hade för en månad sedan koketterat bort cigarrer vid Gustaf Adolfs torg, men blifvit oense med sin senaste vän, och reflekterade derföre, ärelysten och icke så litet praktisk, jemte 55 stycken andra ungmör, på den i allo lysande och i *nästan* allt fullkomligt sanna annonsen. Det mest lockande var naturligtvis »äldre man», »brukspatron», »stor förmögenhet». »Gladlynt» var nog riktigt på sitt sätt, men hvad god- och fromheten anbelangar, så voro dessa egenskaper endast ett par af de hvita lögner, som bruka fernissa upp dessa numera så ogenerade giljanden. Jo, nog fick *den* vackra spekulativa ungen det treffligt. Hon, som hade spetsat på drottningensrol, bjudningar kors och tvärs, åkning till kyrkan efter spann, vistelse i Stockholm vintern om, loge på operan, fullt upp med pengar och sömmerskor hos sig sex veckor i taget, fann sig efter fjorton dagar så genomgående bedragen på konfekten, att hon icke ens gjorde sig några illusioner. Hon blef till och med lurad på sin älsklings lekamliga förhållanden, ty hon hade inbillat sig att efter några års försakelse få paradera som stenrik enka och göra sina gamla bekanta gröngula af afund. Men gubben var segare än så och det fans ingen rimlig skymt till hopp att få död på honom de närmaste tjugu åren. Hon lefde ett uselt lif. Det enda, som tröstade henne något i denna för utåtvända naturer så gränslösa olycka, var ett vackert möbleman, som följt med vid köpet och som gubben fått för så godt som intet. En påsk-afton brann emellertid hela tutten upp genom våld.

Patron sände strax sin fru till en närbelägen småstad, der ingen kände henne, jemte tvåhundra kronor och uttryckligt löfte att ej sända henne mera. Sjelf stannade han kvar och gnuggade händerna. Den prydliga man-gårdsbyggnaden var ju högt försäkrad och nu bygde han raskt och hurtigt ett litet anspråkslöst kyffe, hvilket han efter sin märkvärdiga smak möblerade med en hop gammalt rassel, som han köpte på auktioner i omnejden jemlikt den kalkyl han uppgjort med sitt eget hedersknyffliga jag. När han ändtligen fått »våningen» på Gnideholm i ordning, lät han sända efter den unga frun och satte sig att vänta på henne i en spökig länstol, betraktande ett bohag, som bestämdt icke fans hopskrapadt på något annat ställe i de begge hemisfererna. Bland mera framstående artiklar hade han fått tag uti en besynnerlig dragkista med något slags kinesiska inläggningar, snarlik ett mindre positiv, hvars ben ersattes med omålade tråklossar, hvilken säregna möbel ytterligare pryddes af en uråldrig toalett-spegel, låg och smal, försedd med en massa små lådor, hvori han slagit träpluggar i stället för det forna elfenbenet. Vidare fans der en vidunderlig säng, lagom åt ett dussin välgödda munkar, tvättställningar af medeltidskonstruktion, fantastiska rococostolar med defekta säten jemte en hel hop annat i samma väg. Han tog väldiga prisar och såg med välbehag på sina lösören, och när gemålen ändtligen kom och häpen studsade vid åsynen af detta museum, låg det en så gemen blandning af slughet, trots och djerft begabberi i den blick, hvarmed han från sidan betraktade hennes utskjutna underläpp och fuktiga ögon, att man tyckte sig höra suset af Nemesis' vinge vid anblicken af all

denna krassa nedrighet och gäckade fåfänga, som under tystnad stirrade mot hvarandra på detta dystra och ogästvänliga ställe.

Den ende också, som helsade på (utom några grannar, som aktade sig att återkomma), var brorsonen Samuel, hvars person och doftande egenskaper slogo an på patronessan och för hvilken de långnästa torparne framhvisade sina bekymmer, alldenstund de redan funderat ut andemeningen med de der bommarne. Gubben deremot skröt, att han hade sin karl för 60 öre om sommaren och 50 öre om vintern, hvilket allt sammanlagdt plus den dåliga maten jagade Samuel derifrån fortare än ämnadt var och än som måhända fullkomligt harmonierade med fru patronessans »stockholmska» känslor.

2.

På jubelfesten.

Den oförgätliga femte September 1877 stod en med utmärkt omsorg klädd ung man på perrongen vid Upsala station och betraktade de resande, som med hvarje tåg strömmade till jubelfesten.

En massa studenter hemtade der diverse slägtingar, vänner och framförallt väninnor, så att det var ett förfärligt snattrande och bråk och springande och fjeskande hela den lifliga festveckan. Den unge mannen hade dock ingen del eller lott i det familjära snicksnacket, alldenstund ödet låtit honom komma till verlden med den oskattbara förmånen af slägtingar,

som ingalunda löpa på jubelfester, der de, strängt taget, egentligen ingenting hafva att skaffa.

Nu anlände nästan samtidigt ett tåg från Krylbo och ett från Stockholm, och herr Samuel Lugnqvist (ty det är klart, att det var han), sög på sin eleganta promenadkäpp och bekikade förströdt, huruledes vagnarne öppnades, en mängd folk krälade ur dem och en mängd annat folk knogade emot dem, så att det artade sig till en liten stockning. Men midt igenom hela röran trängde sig plötsligt en rund, beslutssam figur. Man såg hans bakåtlutande, brunskiftande hatt dyka genom massan som rygghenan på en haj, och fram mot väntsalen störtade med uppspärrad mun och en konstig nattsäck i handen ingen mer eller mindre än herr patron Lugnqvist från Gnideholm.

Hans små, grå, men alltid på vid gafvel stående ögon snurrade omkring i människohögen, snabbt, ifrigt och tillitsfullt. Med ett språng, som icke aktade något heligt, störtade han fram och knuffade den käppsugande sprätten i sidan.

»Det var då för väl du var nere, Samuel», sade han brådskande på sitt vanliga sätt. »Tag nattsäcken här, medan jag springer efter korgen!» Och dermed dök han tillbaka och in i vagnen efter en ofantlig dalkarlskorg, som visst aldrig någon annan människa än persona quæstionis skulle ha försökt smuggla in i en tredje klassens kupé.

»Så der ja, Samuel, du stod som om du varit kallad», grymtade gubben, i det ett belåtet grin visade den gamla, ännu hela tandraden. »Tag nu nattsäcken och visa mig vägen, min gosse!»

»Hvart då?» frågade brorsonen tämligen vresigt,

tack vare nattsäcken och — vi taga för gifvet — sällskapet med.

»Hvart då? Det var en fråga, det! Hem till dig, förstås. Tror du, jag skulle anlita annat folk, när jag har dig här? Du har ju ett rum nånstans här i trakten, hva?»

»Har, ja . . . men inte kan farbror kinesa hos mig, jag har bara en soffa.»

»Strunt i det, du — vi ligga väl skaffötters. Se så, gå på nu, det är väl inte lönt att stå här i ett tocket hallorum och hutla och prata.»

Och det tjenade verkligen ingenting till att hutla med den gode onkel Lugnqvist för hvem som helst, allra minst för brorsonen, som mången gång i yttersta tysthet funderat på hans stora plånbok, fastän det alltid stannat vid en viss stilla trånad, ty han kände honom och visste, att det hydrauliska instrument icke fans i världen, som skulle kunnat pressa pekunier ur den gubben. De tvänne extremerna lunkade alltså i väg och det skedde icke utan ansträngning att komma fram ända till brorsonens höggvarter. Farbrodern satte korgen vid dörren, slog sig ned i soffan och betraktade några ögonblick rummets efter vanliga begrepp ganska ordinära inredning.

»Här bor du ju som en riktig prins, efter allt hvad jag ser.»

»Åh, lappri. De flesta här bo mycket bättre än jag.»

»Hm. De ha väl bättre efter styfvern också då, tänker jag.»

»Kanske, kanske också inte. Åtminstone ha ej alla en så rik farbror . . .»

»Farbröder ä' allt ena bra stora lyxartiklar, när de ä' så funtade som jag, hvasa?» frågade han och drog upp en ofantlig laddning snus i den breda näsan.

»Ja, nog äro de det», svarade Samuel med skärpa, ty han brydde sig egentligen icke om att krusa gubben, något som denne för öfrigt aldrig i gemen kunde tåla. »Men de äro ändå inte utan sin stora nytta.»

»Ser man på, ser man på. Nå, men, Samuel lille, hvad kan du ha haft för nytta af *din* gamle farbror, ty för så vidt jag vet har du aldrig haft någon tocken, undantagandes mig, hvasa?»

»Ingen köttlig åtminstone», svarade denne ännu kärfvare, retad af det sarkastiska draget i de klipska ögonen. »Nytta, nej icke särdeles åtminstone. Inte så mycket jag kunnat lägga på ögat, utom litet gästfrihet, skogsluft och en säng på Gnideholm.»

»Det blef du då inte fet af, min gosse. Du saknade vinerna, punschen och källarmaten. Jo jo. Vi lefva bara på husmanskost, kan tänka. Du gaf dig godvilligt på tredje dagen, men det gjorde du egentligen dumt i, min gubbe, för se, tåget körde just då öfver en af mina bästa tackor och vi kunde aldrig fortare få färskt», skrattade gubben, snytande sig med en ofantlig blårutig näsduk, det enda plagg, som han icke tycktes särdeles hushålla med.

»Nå, nå», återtog brorsonen lugnare, »det finnes någonting här i verlden, som heter indirekt också.»

»Någonting hvad för slag?»

»Eller med andra ord: det är bättre att ha slägingar än att vara utan i allmänhet och bättre att ha dem rika än fattiga i synnerhet.»

»Hm. Det vete knäfveln. Kain slog ihjäl Abel

derför att de voro bröder, och hvad anbelangar den der synnerheten, så tviflar jag på att ha varit något synnerligt för dig, eller hur?»

»Åh, inte så utan ändå...»

»Hva' falls? Du måtte väl inte...?» Och gubben flög upp med ögonen skaftade som på en kräfta.

»Pah, var inte barnslig, snälle farbror. Saken är enkel nog. Det stärker alltid ens kredit att ha en rik barnlös onkel, som folk inbillar sig att man får ärfva, fast man inte får så mycket, som...»

»Ha ha ha», skrattade gubben, »mycket bra, sannerligen alldeles ypperligt. Har du kunnat lura dem med det?» hviskade han lågt och ifrigt, under det att de små ögonen åter flinade gladt och lustigt i det groteska ansigtet.

»Jag har ej lurat någon människa. Inte kan jag rå för, att de ha reda på, att de tro...»

»Nej, inte kan *du* det, min gosse, inte *du*, inte *du*, hi hi hi!» Och dermed började gubben hvissla på »Den tappre landssoldat», den enda melodi han sade sig tycka om. För öfrigt var hvisslingen hos honom ett tecken till liffigare funderingar. Sedan melodien behörigen var genomgången, yttrade han långsamt och icke utan en viss högtidlighet: »Hör på du, Samuel, jag har egentligen aldrig haft någonting emot dig, utom att du kostar på dig väl mycket kläder och jag menar du allt är en galant pojke på det hela taget och en klok en med, för allt hvad jag kan tycka, eftersom du aldrig satt i fråga att jag skulle kasta pengar i sjön för dig, emedan du haft nog vett att inse, att något i detta syfte — som vi skulle säga på stämman — aldrig gått igenom. Derfor har jag tyckt

och tycker rasande bra om dig — och — så — så Ja, ja... Hvem vet? Det der indirekta... hvaba?» Och så bjöd han på snus och såg riktigt skinande ut.

Samuel sneglade på honom, men sade ingenting. Han hade lärt känna sin hyggliga farbror både utan och innan så der tämligen och märkte att denne på något vis var i behof af hans hjälp och nu ville göra några bugter och slå blå dunster i ögonen på honom.

Som han emellertid ingenting svarade, tog gubben locket af den stora korgen och framdrog derur åtskilliga matvaror, instufvade i gamla tidningar, samt en duktig kantin med rusgifvande drycker. Han bullade upp på det snygga divansbordet och inbjöd den unge eleganten att delta, hvilket dock denne artigt refuserade. Sedan festmåltiden var afäten, viktualierna nerpackade och allt i ordning, gingo de till Rullan och sutto der som ett spektakel vid en tuting. Gubben studerade noggrant festprogrammet, talade i öfrigt om likgiltiga ting och så gingo dessa blodsförvandter hem och slumrade den qvällen.

Gubben var tidigt i farten, väckte brorsonen och meddelade honom sitt förslag att de skulle tillsammans delta i processionen från Carolina, för att få god plats i domkyrkan. Samuel hade nog anat, att gubben ville ha honom till cicerone under festen och funnit detta afskyvärdt med hänsyn till det uppseendeväckande uti att han, mönstret af elegans, skulle gå och lovera med ett sådant gammalt åkerspöke, som i sjelfva verket icke var något annat för den, som sväfvade i okunnighet om hans rikedom — och den stack då sannerligen ej ut genom gubbens knapphål. Men att gå med honom i festprocessionen, var för rasande. Det dugde

dock sällan att säga nej åt Anders Lugnqvist, och så måste Samuel, som höll på, att inga obehöriga finge deltaga i högtidståget, gifva upp gärdet, när gubben förklarade, att han ville se hvem som kunde hindra honom från det, hvarförutom den tid nog kunde komma, då brorsonen kunde behöfva en vän i viken, med flera starka skäl.

Patronen tog nu fram rakdonen och narrade Samuel, trots all förargelse, att skratta öfver de befängda ansigtsgymnastiska grimaser, som gammalt folk alltid begagna, i dåraktigt syfte att få bugt på det skrupna skinnet. Så satte han på peruken, som var väl nött och för kort i bakstammen. Men denna fatala brist doldes fiffigt af ett par ofantliga fadermördare, hvilkas makar bestämdt icke kunde uppletas bland alla de äfventyrliga kragfasonerna på hela jubeltillställningen. Byxorna företedde ingenting ovanligt, undantagandes att de lästat upp sig på de vida stöfvvelskaften, der de under gången kröpo inemot en fot till väders från galoscherna, som han nödvändigt skulle ha på sig; men, o I alla Storbritanniens clowns och fastlandets pajazzos! »Mycket hafver jag sett och mycket hafver jag upplefvat», säger Löpar-Nisse i Vermlänningarne, »men maken till frack hafver jag ännu aldrig skådat!» Det var ej nog med de fyra knappraderna: knapparne voro icke blott stora utan ock förgyllda, alldenstund denna högtidsdrägt förskref sig från den tid gubben var illiterat rådman i X:e. Västen, gul af ålder, och de långa vimplande halsdukssnibbarne togos snart om hand af det ymniga snuset och gåfvo gestalten i sin helhet ett utseende af tankspridd sinnesfrånvaro, som gubben sjelf alldeles icke var bekajad med. När han

sålunda stod der midt på golfvet och utan möda drog på sig ett par gamla bomullsvantar, önskade brorsonen honom dit pepparn växer och kände den fond af moraliskt mod, hvaröfver han alltid trott sig kunna oinskränkt disponera, sjunka ned till likhet med noll.

»Nå, är du inte i ordning ännu, du ser ju hur folket kilar i väg allt hvad tygen hålla.»

»Var bara lugn, farbror är i de akademiska kvarternas stad. Nog hinna vi; men tänker farbror verkligen gå i processionen?»

»Om jag tänker? Tror du, att jag farit så lång väg för att inte vara riktigt med på ståten? Tror du, jag skulle kasta bort så mycket pengar för att stå här på en gata och se en procession gå förbi och ingenting vidare. Nej, med ska' jag vara, med öfverallt och se på dem och...»

Ja, det stod ej att ändra. Med visst ingen jubelmin tog Samuel på sig den doftande fracken och så knogade de af. Jag afhåller mig från att skildra fanorna, folket, äreportarne och allt det der. Tidningarna voro på sin tid pin fulla deraf. Menniskomassan stod uppställd på bägge sidorna om den långa gatan, högtidsklädd och städad och begapade med intresse alla notabiliteter, som drogo upp till Carolina. Gubben struttade i väg med korta och hastiga steg och lät de pigga ögonen oförskräckt kila igenom de tätt packade lederna. En och annan tog af sig hatten för honom, hvilket föranlät gubben att svänga sin egen gamla trotjenare i luften. »Det är en dansk», hviskade en. »Måtte väl se, att det är en pommerinkare», svarade en annan i docerande ton. »Den är ingen dufunge den», anmärkte en gammal skomakare

och betraktade hans galoscher med fundersam min. Så kommo de uppför backen. Det var värsta persen, ty der stod studentkåren, landets blomstrande hopp. Tjufpojken lyste ur ögonen på ynglingarne, när det underliga paret drog förbi, men decorum lade hinder i vägen för några tydligare munterhetsparoxysmer.

Samuel ville hafva sjunkit genom jorden, men underverkens tid är förbi. Framåt kilade farbror, allt högtidligare, allt mera trippande. Utanför trappan till portalen stod hedersvakten. Vid passerandet af denna fick Samuel en häftig knyck i sidan.

»Tag af dig hatten, ser du inte de skyldra för oss!» hviskade gubben och rätade på sig.

Så gingo de upp för de breda trapporna under ett fasligt fnysande och pustande af gubben. Allt högre och högre klev de på. »Det här huset måtte inte innehålla annat än trappor och f-n måtte bo här för en jemna», utbrast gubben, torkande sin svettiga peruk.

Men ändtligen voro de framme och anblicken, som mötte dem, var sannerligen oförgätlig för en hvar, som fick tillfälle att skåda denna syn. Hela den imposanta salen var full af glänsande uniformer, underliga kåpor, doktorshattar, gubbar med guldkors om halsen, mer eller mindre dekorerade frackar, hvarförutom en mängd prestkragar simmade som bojar litet hvarstädes i det svarta hafvet. Samuel stannade, bländad och förlägen inför denna lysande samling af ryktbarhet, lärdom, rang och börd, obeslutsam hvart han i hastigheten skulle sticka sin förkrossande obetydlighet; ty *här* kände han den nogsamt.

Men nu först kom farbrodern riktigt i farten. Med några språng var han midt i salen, tätt vid en grupp af guldsmidda uniformer, tillhörande antagligen några af statens allra högsta tjänstemän och åtskilliga af de mest celebra gästerna. Der fattade han för ett ögonblick posto, tog fram den blårandiga näsduken och snöt sin breda näbb så eftertryckligt, att det rungade i salen. Allas blickar vände sig i ögonblicket på gubbens groteska uppenbarelse, som, grinande insinuant och leende likt en gammal satyr, tog fram sin gamla näfverdosa och nog hade varit karl att bjuda hela den fina societeten på Rettigs rappé, om icke excellenserna med något liknande förfäran på sina djupsinniga ansigten i rätt tid vetat draga sig tillbaka.

Efter att hafva gjort diverse kryssningar kors och tvärs, återvände han ändtligen till brorsonen, som ännu blygsamt höll sig vid ingången.

»Hör du, Samuel, hvad är det der för ena gökar, de der med blågula skärpen, som springa omkring och fjeska öfverallt?»

»Det är marskalkarna.»

»Hvafalls? Marskalkar? Det är väl inte något bröllop här, hvad jag kan tycka.»

»Det är studenter, som upprätthålla ordningen och anvisa platser.»

»Nå, det var då galant.»

I detsamma kommer en af bemälda herrar, farande förbi som en raket.

»Hör nu, herre!»

»Hvad behagas?»

»Hvart skola vi ta vägen någonstans, när det en gång ska till att bli ordning i den här tillställningen?»

Studenten betraktade den frågande med alla möjliga tecken till häpnad. Ändtligen drog sig hans vackra ansigte till ett putslustigt leende och, pekande på en af sidogångarne, sade han artigt:

»Der bland hospites, förmodar jag.»

»Hör du, Samuel, vi sk'a på hospitalet», hviskade gubben. »Nå nå, det kan göra detsamma hvar vi ä', bara vi ä' med.»

Nu stodo på ett ställe i den ofantliga salen några lyckliga promovendi med de segslitna frukterna af sitt vetande hopade i en mängd afhandlingar, som de icke tycktes sticka under stol med, efter hvad det syntes, ty till åtskilliga vetenskapsmän, som passerade, utdelades frikostigt de prydliga exemplaren. Gubben Lugnqvist hade icke väl fått syn på detta, förrän han skuttade dit.

»Det är väl tillåtet?» frågade han med sin fryntligaste min.

»Naturligtvis», svarades med en bugning, hvarpå gubben annekterade ett exemplar af hvarje sort och försedde sig dessutom med alla slags program, som på de stora kulturspråken voro affattade till hjälpredda åt främlingarne.

Med dessa skatter under armen kom han trafvande öfver till brorsonen, hvarefter bägge begåfvo sig till den åt hospites anvisade sidan.

I ett fönster derinvid lågo kransar, band och knappnålar att begagnas af forna filosofie doktorer, som nu deltog i promotionsfesten. Gubben hörde huru ett par sådana rådslogo, om de skulle taga sig hvar sin af dessa extra prydnader på frackarna, hvilket de också mycket riktigt gjorde.

»Hör du, Samuel», hviskade gubben plötsligt, »jag tror vi taga oss hvar sin, vi med.»

Brorsonen ruskade på hufvudet. Troligen hade han inga ord för en sådan fräckhet, men gubben, som aldrig varit så noga i sina dagar, stöflade fram och fäste den största krans, han kunde leta ut, midtpå en af sina besynnerligt urklippta frackslag.

Efter många vexlingar fram och tillbaka, kommo äntligen äfven våra hjeltar med i tåget och folket betraktade med vördnad patron Lugnqvists burleska företeelse, inklusive snuset och den betydelsefulla, dinglande kransen, ty ju besynnerligare och orimligare de främmande gubbarne förekommo denna dag, desto lärdare och ryktbarare trodde man naturligtvis att de voro.

Processionen framgick i sakta mak, med denna högtidliga släpighet, som just anstår en jubelmarschering, och man hade godt tillfälle att se sig kring bland mängden. Gubben frågade sin brorson om en och annan ledamot af de åskådande »hajarne» och brorsonen, som skämdes högeligen öfver hans pekningar och gestikulationer, blef allt tystare och tystare, så att patron fann sig föranlåten att öppna språklådan med sin andre sidokamrat, en svartmuskig, liten karl med blåa glasögon, men då denne svarade honom på utländska, antog också gubben den buttra min, hvilken anses mest passande vid dylika tillfällen och intågade sålunda, dyster som en augur, genom domkyrkans ståtliga portal.

Medelst ödets snarare än marskalkarnes vexlingar hade »hospites» kommit i ordningen före både herrarne af lagen och evangelium, så att våra hjeltar skickades

af eftertruppen ett godt stycke framåt i domkyrkan. Leden brötos nu godvilligt och en hvar sökte sig plats, der sådan bäst kunde erhållas, hvadan Samuel begagnade detta lämpliga tillfälle att komma för sig sjelf. Men gubben hade icke förr märkt denna manöver än han trängde efter honom, som gälde det lifvet. Den gången var dock brorsonen honom för snabb och kröp behändigt bakom en hop manhaftiga officerare af Uplands dragoner, som med sina hvita uniformer och breda ryggar betogo gubben den nödiga utsigten.

Det återstod sålunda ingenting annat än att skaffa sig så god plats som möjligt, hvadan patron Lugnqvist knogade upp till några ärevördiga gubbar, och efter mycket bugtande aktade han icke för rof att slå sig ned tätt bredvid den till utseendet allra ärevördigaste ibland dem.

Det var en äldre, fetlagd herre med glatta kinder, halftumsbreda små polisonger, peruk och en ofantlig hvit halsduk, hvilken såg ut att vara ett penitensmedel för vanligt folk, men som hos detta upphöjda väsen representerade det gravitetiska elementet genom att aldrig låta den trinda hakan falla ned i det triviala. Ögonen färglösa, men vattlagda, stirrade rakt framför sig. Det syntes visserligen på en lätt skiftning i hyn, att han observerat sin oförmodade granne, men ögonen rördes ej märkbart.

Promotor höll ett tal på latin. »Får det lof att vara en pris de contenance?» frågade patron Lugnqvist höfligt sin granne. Intet svar. »Brukas det?» med en liten sidoknuff. Den ärevördige betraktade den efterhängsne ett ögonblick med till $\frac{3}{4}$ nedfälda ögonlock, men sade ingenting. »Jag ber om ursäkt, men hvad är det

han säger der framme?» Intet svar. »Jag ber om ursäkt, mitt namn är Lugnqvist, brukspatron Lugnqvist på Gnidholm.» Den ärevördiges ansigte drog ihop sig till en liten munter, rund solskifva, hans feta hvita hand med den stora signetringen dök ned i patronens snusdosa och tog några korn. »Och mitt namn teologie doktor Pompasius», hviskade han med len röst. »Nu börjas promoveringen.»

Åtskilliga äldre personer gingo nu fram till promotor, som för hvarje af dem tog fram en hatt ur estraden, satte den på ett framsträckt hufvud, sade några ord, hvarpå den nye doktorn bugade sig, marscherade ett stycke, fick ett hvitt paket af en annan herre, bugade sig igen, fortsatte promenaden och bugade sig ändå djupare för ett par andra herrar och gick derpå och satte sig.

»Hvar i alla dagar får karlen alla hattarne ifrån?» hviskade gubben Lugnqvist. »Det här ser precis ut som Olivos trollerier i verlden, men att alla passa, det är då för märkvärdigt. Jag har hela tiden stått och tänkt, att någon skulle få hatten öfver örönen, men alla ä' de som gjorda åt dem.»

Herr teologie doktorn gaf honom småleende några upplysningar, hvaröfver han kände sig mycket belåten, men kunde icke undgå att undra på, huru gammalt folk, som inte hade ett hårstrå på hufvudet, ville styra ut sig med stora kransar, som dinglade ned på kaftanerna och funderade ändå mer öfver, att synbarligen ingen annan än han fann detta så öfvermåttan löjligt.

För öfrigt utgjorde patron Lugnqvist en bland de tacksammaste och mest förvånade vitnen till denna

storartade ceremoni och höll sig mycket stilla och tyst, med undantag af att han en gång snöt sig så, att direktör Josephson var nära att falla ur takten.

Äntligen dånade studentkörens »Låt dina portar upp» och templet tömdes så småningom. Gubben gick dock kvar bland en mängd andra nyfikna, som suckade efter att se de i domkyrkan då exponerade fornsakerna; men herrar marskalkar afböjde förevisningen så energiskt, att till och med gubben nödgades aftroppa, den siste likväl af alla »hospites».

Han intog en duktig middag ur korgen, en tupplur på soffan och var, med det nationalfärgade festmärket dinglande bredvid jubelkransen, den förste genom grinden till botaniska trädgården.

Det var sannerligen en verklig folkfest. Glada och högtidsklädda skaror lyssnade till talare från skilda länder och studentsången klingade stark och frisk från trappan till blomsterkungens palats. Den ofantliga människomassan packade sig tätt kring Linné-anum för att uppfånga det florilegium af franska, tyska, italienska och skandinaviska fraser, hvilka om hvarandra genljödo i den vackra aftonen. Herr Samuel hade numera icke svårt att slippa sin treflige farbrors sällskap och den senare var så ifrig att riktigt njuta af allt möjligt, att en sådan bagatell lätt bortglömdes. Han klängde sig fram närmast trappan till höger, der han kom ansigte mot ansigte med oratorerne och befann sig dervid snart på föga afstånd från konungen, som just slagit sig ned der. Gubben Lugnqvist bestod sig, dagen till ära, med den ovana njutningen af en cigarr, som han bearbetade med samma energi, hvilken utmärkte hvarje hans lifsgerning. Nu råkade röken

ej vara af finaste slag, hvarför en hop folk omkring honom tog sig till att hosta på ett betecknande sätt. Men gubben bolmade och smackade lika oförskräckt. Då kom en mycket förnäm herre (man tror kammarherre) och hviskade några ord i rökarens öra. Denne drog ett par duktiga bloss och svarade derpå med ögonen i vädret: »Hm, min bästa herre, men här måtte väl för tusan ändå vara rökkupé, åtminstone så långt jag kan upptäcka.»

Måhända i sitt innersta något berörd af den ovilja, hvilken, blandad med konvulsiviska fnittringar, gaf sig luft bland vitnena till denna scen, måhända också förtretad öfver att man applåderade och ropade »bravissimo» åt en professor från Bologna, som ingen meniska förstod, lemnade han sin fördelaktiga ställning och egnade i stället så mycket större erkännande åt punschglasen, som stodo uppradade på de långa borden. Dessa freqventerades under tiden hufvudsakligen af pojkar, som redan hunnit lifva upp sina små hjernor till en mycket betänklig grad. En mängd af dem slog sig snart i slanger med gubben, som genom sitt lyckliga yttre just var egnad att få sådana muntergökar i humör. Säkerligen hade det kunnat gifva ett halft dussin genremålare goda motiv att se dem klinga med honom, lägga bort titlarna, göra grimaser bakom ryggen och draga honom i de långa frackskörten. Gubben blef också allt mer uppspelt, applåderade det kostliga fyrverkeriet och märkte vid det något misslyckade elektriska ljuset en annan gubbstut med kragbanden hängande ner bakpå fracken och tummen om grepen af ett glas. Det var den ryktbare professor Samselius, som nog visste, hvad universitetet tålde vid

en allmän jubeldag, och nu höll tal för landets gryende vetenskapsplantor och bad dem alla kalla honom för farbror. Det var en man för patron Lugnqvist det! De kommo tillsammans, lade bort titlarne och vandrade sedan arm i arm till festvåningen på Gästis, der deras lifvade konversation gjorde succés pyramidal och väckte en sådan uppståndelse, att den fine Samuel, som satt ensam, melankolisk och undångömd vid en biffstek, äfven begaf sig ut i salen, der hans gentila figur händelsevis just letade sig väg till patronens näthinna.

»Nej, se Samuel!» ropade han öfverljudd, »kom hit din friserade gynnare, så ska' du få höra på professorn här. Hör du, professor, det här är min brorson, en tusan till gentil gosse. Se så, Samuel, var nu inte bondblyg när du kommer ibland lärdt folk, för se då tro de, att man ingenting vet. Men var bara lugn du, det är inte så mycket med dem heller, när allt kommer till kritan.»

Allas ögon fästes på Samuel, hvars parfymers och moderna kläder icke räddade honom från att genast blifva en skottafla för de glada gästernas speglosor, medan den burleske och oförsynte gubben hade fritt språk och tycktes dem vara en riktig jubelprisse. Ja, sådant är lifvet gunås. Samuel måste sätta sig invid de gamle männen, ehvad han ville eller icke, tilldess professorn ändtligen af idel jubelskäl måste bryta upp till sina penater.

Men gubben Lugnqvist var nu kommen till den punkt här i verlden, då människan känner, att hon icke alltid vandrar i en jemrens dal, då hon, liksom frankfurtaren Göthe vid första anblicken af det tjusande

Italien, tycker sig komma från en hvalfiskfångarfärd till ett ställe, der hon verkligen har sitt hem. Anders Lugnqvist hade äfven sina arkadiska stunder, fastän de föllo inom det allra sällsyntaste gebitet bland allt sällsamt här i motsägelsernas värld. En sådan var nu nära och han stod redan i smöret på den för honom nästan okända oas, som kallas Glädjen, och ingen Samuel i universum, allraminst den flepige brorsonen, kunde få honom derifrån. Denne gjorde visserligen ett par attacker med förnuftsskäl och slägtkärlek, men utan ringaste framgång och för att undvika de allt för stora folksamlingarne styrdes därför kurs på »Taddis».

Hvem känner eller rättade kände icke sekter Theorén, den älsklige unge gubben med det vackra ansigtet, grå polisongerna, öppna hjertat och öppna handen? Han, som alltid var sjelfskrifven ordförande i så många muntra gillen och general en chef på isynnerhet denna restauration, hvars »himmel» (ty äfven de der lokusarna nyttja sådana) beredvilligt för honom med stab öppnade sin luftiga famn.

Också denna minnesvärda jubelafton satt han der med ett valdt manskap omkring den ofantliga festbålen, hvars slef med ytterst korta mellanrum svängdes omkring brädden, alldeles som det går till i det mystiska spelet »Rättvisan», då ödet genast träffade ett talträngdhetens offer midtemot slefskafvet. Stämningen i sällskapet var i allmänhet hög.

Våra hjeltar inträdde. »Får jag köpa två toddar utaf de billigaste», ropade gubben i det han stagade fram sin peruk, ajusterade jubelkransen och det blå-gula märket, drog upp de ofantliga fadermördarne och derefter tog sig till att studera företeelserna i rummet.

Hjeltarne gjorde större intryck än som var förenligt med tit. Samuels känslor. Hans grantyckta öga märkte de blickar, hviskningar och homeriska löjen, hvilka med ens lade nytt kol på den vid deras inträde något slocknande härden för fåfängligt tal vid det bålbrickande bordet. Och så var äfven händelsen. Folk med endast högst ordinära anlag för det komiska kunde omöjligt undgå att fundera öfver, huruledes dessa tvänne figurers — liknande hvarandra ungefärligen som Diogenes borde taga sig ut bredvid Emile de Gruyters — banor någonsin kunnat löpa tillsammans. Man såg, att en rådplägning uppstod vid sektorns bord och kort derpå kom denne med ett glas i hand fram till de bägge främlingarne.

»Mina herrar», sade han med denna glada min och detta öppna ansigte, hvilka intogo allas hjertan, »tillåten mig inbjuda herrarne att deltaga i bålen der borta. Det fins en hel hop qvar i den ännu.»

Samuel gjorde försök att på diplomatisk väg afböja den saken; men gubben förekom honom. »Oändligt tacksam, min bästa herre, stor ära! — Se så, låt bli och drag i frackskörtet, du Samuel, du är minsann inte för god att ta' emot, när herrn är så obligeant», yttrade han på sitt afgörande sätt, mottog den arm, som sektorn med tillgjord högtidlighet bjöd honom och kom så fram till det nya sällskapet med värden på ena och Samuel på andra sidan.

»Mina herrar, här tillför jag sällskapet en hedersledamot . . .»

»Patron Lugnqvist, Anders Lugnqvist rätt och slätt från Gnideholm, ingenting vidare», inföll gubben med en siratlig bugning. »Och en fanken till onoslig

brorson, sprätthöken här bredvid mig. Han ser inte illa ut värst, men förståndet är desto klenare. De ha minsann uppkallat honom efter Samuel, den der domaren i Israel, men Gud nåde oss för *den här* Samuel, beträffande omdöme. Skål, mina herrar!»

Den skålen dracks under jubel. De glada gossarne funno genast på preludierna, att här gjorts en lycklig fångst, och de bedrogo sig sannerligen icke.

För hvarje ny skål, som vanligen hade honom, Gnideholm, landtbruket, handeln, industrien m. m. till föremål och alltid frambars i de mest bombastiska ordalag, pepprade med extra upsaliensisk cayenne, för hvarje konsumerande af den gula vätskan, blef gubbens ansigte allt rödare, men mera fryntligt, ögonen allt mindre, men mera glänsande, och viftningarne med näsduken allt häftigare. Jag har hört ögonvitnen berättat hela den komiska tillställningens alla detaljer, huru samtliga närvarande slogo sig ihop i ett enda stort kotteri, der gubbens burleska humor just fann sitt rätta bataljfält, huru han visste att upplägga de rika frukterna af sin långa ekonomiska erfarenhet på originelt refflade skålar och i så besynnerliga grupper, att åhörarne lågo tre fjerdedelar af dessa dyrbara timmar hopvikta som rakknifvar i de mest våldsamma attacker af renaste skratt.

En enda episod vill jag här omnämna, i synnerhet som den berör våra hjeltar alldeles särskildt. Då stämningen var som högst, äskade sektern allvarligt tystnad och höll ett tal, för hvars likhet med originalet jag visserligen icke här åtager mig att på samvete ansvara, men som dock lärer haft ungefär följande lydelse:

»Mina herrar! I hafven i dag varit vitnen till en fest, hvars make Upsala aldrig skådat och antagligen icke får skåda förrän 400 år härefter, då vi af lätt insedda skäl ej äro tillräckligt lämpliga att närvara. Tyvärr har jag varit ur stånd att bevista promotionen och är mycket ledsen deröfver, eftersom jag tycker om sådana akter; men jag vet sannerligen icke just något, som hindrar oss från att anställa en liten extra promotion här i detta upplysta sällskap; ty hvart jag skådar, ser jag promovendi, som icke torde anses ovärdiga en slik ära. Här ha vi nu bland andra en gammal hedersman, hvars vördnadsväckande frack visserligen prydes af den betydelsefulla kransen, men som jag dock starkt misstänker (hör!) icke hafva haft mycket obytt med parnassen i sina da'r. Alla närvarande torde dock instämma med mig, att vi på stående fot promovera patron Lugnqvist till jubel-filosofie-doktor! Lefve han!»

»Hurra!» hördes från alla kanter.

»Och nu», fortsatte talaren, »mottag nu den krans farbror så väl förtjenar!» Och dermed virade sektern ihop sin stora rödrutiga linnenäsdruk och satte den på jubilarens nötta peruk.

»Skott, mina herrar, skott!»

Glasen slogos hårdt mot hvarandra och tömdes i botten. De fylles ånyo och den improviserade promotorn fortsatte:

»Herr doktor! Ordet filosof kommer, såsom vi alla veta, af philos vän och sophia vishet. Ergo äro filosoferna ingenting annat än vishetsvänner. Herr doktor! Den sanna visheten, denna märkvärdiga filosofiska sten, som de gamla så länge förgäfves kucklade

med, den har ni funnit utan så mycket besvär, den ligger i dessa gula droppar, hvilka framkalla glädjens blomster äfven på den skrumpnaste kind. Lefve glädjen!»

På denna toast följde »Fröjd i hjertan och pokaler», under hvars afsjungande stora tårar trillade ned på den unge jubeldoktors purprade näsa; och sent eller aldrig torde anblicken af detta vaggande gröteska ansigte med sin egendomliga jubellager försvinna ur de närvarandes minne.

»Och nu mina herrar», tog den skämtsamme sektorn åter till orda, »sedan jubelpromotionen väl är förbi, böra alla, som känna kallelse för den vanliga simpla doktorsgraden, icke låta ett i sitt slag så ensamt stående tillfälle att förvärfva den för någorlunda hyggligt pris gå sig ur händerna.»

Denna uppmaning kröntes med en framgång, hvilken gick ända derhän, att Samuel, som, trots sin utsökta begåfning för decorum, likväl icke var mer än människa, också fick sin grad, hvarvid han efter mycken tvekan bestämde sig för den medicinska fakulteten, en promotion, den der naturligtvis icke kunde ske utan hatt. Ceremonien lär egentligen ha gått så till, att hatten först sattes hårdt på doktors hufvud och derefter högtidligen stukades för att erhålla de vederbörliga skrynkor, hvilka just utgöra det egna för sådana hattar.

Cigarröken insveper nu föremålen i allt tätare moln, stämmorna blifva allt högre, sångerna antaga en mera oregelbunden rytm. Men kvarterna i domkyrkotornet ljuda lika högtidligt som alltid. Tempus irreparabile fugit. Man sjunger: »Se stjernorna de

blänka» och »jag orkar mer ej tänka», och så slutades för åtskilliga varelser på vårt klot denna jubeldag, som ännu står så frisk i tusendes minnen.

* * *

En banvakt var ute i farten klockan fyra på morgonen till dagen efter detta jubilerande, en fredag för öfrigt, men så var han också derefter. Banvakten gick med den långa käppen och balanserade på en skena, då han tyckte sig se något eget i den allé, som går från Vaksalagatan längs efter banvallen. Han gick närmare och upptäckte till sin förvåning två personer, som sutto på ett gungbräde.

»Det var ena tidiga herrar, det här», tänkte banvakten. »Eller också måtte de vara bra sena.»

Vid nogare påseende fann han dem sofvande. Den ene var ung med raknadt långt hår, hvaröfver en hatt satt nedstukad till öronen; den andre hade en gammal näsduk knuten kring hufvudet, hvars kalhet till hälften täcktes af en upp- och nedvänd peruk. I öfrigt syntes på bägges kläder, att de gjort mången bekantskap med vår moder jorden.

Banvakten var en förståndig man och visste, att han icke gjorde dem någon otjenst med en liten påstötning. »Det är så godt herrarne vakna nu», ropade han, »klockan är fyra slagen.»

Den yngre af dem spratt till, öppnade med någon svårighet ögonen och såg sig omkring med gapande min. »Det är just inte tjenligt att sitta så der tunnklädd i kylan, synnerligast för gammalt folk», tillade mannen förnumstigt. Samuel Lugnvist (ty den unge

sofvaren var ingen annan än han) såg frågande på karlen bakom sätet och började derefter smått ruska den gamle mannen bredvid sig, som höll sin arm stadigt omkring hans midja. »Farbror! Farbror!» ropade han, »så vakna då, vi måste skynda oss hem, innan mera folk kommer, det här är ju en skandal.» Men gubben satt der orörlig med smålöjet på läpparna och ena handen konvulsiviskt tryckt omkring myrtenkransen på bröstet. »Farbror!» ropade Samuel ännu en gång och hårdare och gjorde med möda lös armen från sitt lif. Gestalten föll då tungt till marken. — Patronessan Lugnqvist på Gnideholm hade blifvit enka.

P. S.

Den femte September 1878 sågs en artisthårig ung man i exentrisk reshatt hoppa ur en af Gefle—Upsalabanans rödklädda kupéer ned på perrongen i Upsala. Han räckte med en åtbörd af oförlikneligt behag den glacéhandskade handen åt ett ungt, täckt, efter det allra senaste modet klädt fruntimmer, hvar efter bägge med glada ansigten skyndade in i väntsalen för att intaga en hastig middag och litet kyld champagne. Det var herr Samuel Lugnqvist och enkefru Lugnqvist, som sedan med samma tåg fortsatte resan till Stockholm, der de med äktenskapets säkra koppel förenade sina lätta öden på ett af hufvudstadens första klassens hôtel söndagen den 8 September ofvanbemälda år. Man ser nu detta par, i

ständigt vexlande och supereleganta kostymer, gladt, förnämt och parfymeradt, alla dagar promenera på Stockholms fashionablaste ställen, följdt i hälarne af en betjent i rikt galoneradt livré och tvänne japansiska, barskinnade, skälfvande hundar.

---

*

EN SÖNDAG PÅ LANDET.

Fotografier.

Vi hade legat en den hyggligaste förvaltare i världen till last åtskilliga dagar och konsumerat allt hvad han egde af spirituösa drycker. Hans ojemförliga mor hade låtit slagta den gödda kalvven och aktat nödigt att vrida halsen af en hel hop två månaders pålagda kycklingar. Förgäfves sände förvaltaren en låda, med tre symmetriska afdelningar för bränvin, punsch och konjak, till staden tre särskilda resor. Nu var det slut. Pontus med vedernamnet »I baljan» kom oförhappandes en lördagseftermiddag och söndagsmorgonen fann oss i en konstig tillvaro af dyster ruelse, droppe för droppe uppfiskande en och annan puss i gropigheterna på krusens botten. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att vi likväl alldeles icke uppträdde som rucklare, för hvilken sysselsättning vi dessutom sakna alla inre vilkor; men saken är den, att man på landet har ett utmärkt väderkorn för spriten och det står inte der på, förrän örnarna finnas samlade kring åteln.

Kyrkan fick oss i sitt sköte den sabbathen och vi satte oss i en högtidlig bänk framför predikstolen.

Som vi (händelsevis) icke voro beväpnade med psalmböcker, togo vi till de gamla hedersknyfflar, hvilka i öfverflöd funnos liggande här och der på bänkarne.

Orgeln började brumma och vi letade reda på versen. Klockaren, nyligen kommen från akademien, spelade koralen i ett hyggligt, raskt tempo, hvadan gummorna kommo så långt bakefter med sången, att de nödgades i födseln qväfva alla sina besynnerliga snirklar och slutdrillar, hvilket inom församlingen åstadkom en viss vokal förstämning, mycket lustig att höra. Men, oaktadt vår egen obestridda öfverlägsenhet i psalmsjungning, blefvo vi sjelfva ej litet brydda öfver att finna oss icke kunna hålla takten, äfven vi. Kommo nämligen gummorna på bakkälken, messade vi deremot ett godt stycke framför sjelfva klockaren, emedan vår text synbarligen var allt för smal åt den breda melodien. Ordentligt perplexa blefvo vi likväl först när församlingen fortsatte sitt sjungande, fastän vi redan hade hunnit slutet på versen. Detta häpnadsväckande fenomen fann dock sin naturliga lösning vid en blick på titelbladet, hvilket utvisade att psalmboken blifvit gillad och stadfäst år 1695, och det upptäcktes att vi sålunda sjungit solo med kör, fastän visserligen tämligen ofrivilligt, hvarjemte jag fann mig i besittning af det sällsynta exemplar, som i lifstiden tillhört soldaten n:o 24 Ptro vid X:sjö kompani.

Gamle komminister Forelius tappade i början rätta uppslagsändan vid anblicken af fem så stora extra syndare. Men han hämnades — och jag må säga det till hans heder! — så mycket han orkade.

Vi sutto i all oskuld och betraktade de ålderstigna epitaphierna, hvilka hänga längs väggarne jemte ett

sköldemärke med tre genomborrade oxar i hjertvapnet, när presten plötsligt dundrade: »Jag ser granneliga, att det kommit oknigt * folk hit i dag, ty mina församlingsbor bruka höra på sin herdes röst och inte sitta och glo uppåt väggarne!» ** Allas ögon fästes naturligtvis tvärt på oss och djupa suckar och stönanden utgingo från de andäktiga X:sjöingarne, som till största delen bestå af läsare, sådana der »väckta» ni vet, änskönt icke så få af dem sutto med slutna ögonlock och gapade på ett sätt, som ingalunda kunde miss-tydas.

Vi blefvo ytterst förkrossade, men lugnade oss småningom, när uppmärksamheten tycktes mera fästa sig vid två unga flickor, som nyss satt sig ned i en bänk. De sågo rätt näpna ut, dessa landsskönheter, och hade tydligen just för dagen fått på sig nya hattar, klädda med en massa band, mycket starkt kolorerade och som viftade hit och dit vid egarinnornas lifliga knyckar på sina täcka hufvuden. Komministern, som improviserade föredraget (det blef också derefter!) var ständigt på jagt efter kraftfulla vändningar och som en retad tjur kastade han sig öfver de röda banden. »Jag menar högfärdsdjefvulen har trängt sig ända in i mitt — i herrans heliga tempel!» ** trumpetade predikanten och svängde sin långa hvita näsduk hotande mot de stackars offren för qvinlig fåfänga, hvilkas rodnande ansigten hastigt försvunno ned i bänken för att sedan försigtigt dyka upp, när ovädret tagit en annan riktning.

---

* Främmande.

** Historiskt.

Predikan gälde annars egentligen »de falske profeter» och fastän icke lektor Waldenström i Gefle, mig veterligt, finnes särskildt utpekad i grundtexten, var det dock han, som förnämligast fick bära hundhufvudet och illa mådde denna famöse tit., ty gubben Forelius är stark läsare af den evangelisk-fosterländska sorten. Nu kunde vi oförsigtigtvis ej tillräckligt dölja vår stora belåtenhet med komministerns befängda utläggningar och vid åsynen deraf vardt predikanten alldeles utom sig. »Skratten, jaha, skratten på, I skal- kar, I skratten så lagom, när I sprattlen längst nere i helvetet!»* ropade han, så att det skalf i kyrkans vördnadsvärda murar. Och nu blef det ett ännu värre stönande. De sömniga bönderna tittade förskräckta upp, och gummorna jemte en hel hop stadsklädda pigor betraktade oss med sådana blickar af ömkan och vämjelse, att vi ej kunde stå emot allt detta, utan hufvudstupa togo till reträtten. Men spögubben fick ej väl syn på denna fega manöver, förrän han kom sättande med håfven i högsta hugg. Vi tömde västfickorna, han skramlade med slantarne och så kommo vi, skamligt nog, ändt- ligen ut i det fria.

Denna uppskakande tilldragelse bidrog icke att höja stämningen. Vår älskliga värdinna, den för inner- ligen rara gumman (gumman . . . ! Ninon de Lenelos är bosh mot *henne*!) uppbjöd hela sin förmåga att skingra molnen på våra trumpna pannor, men ingenting hjälpte. Middagen, prima föda alltsammans, afåts under bister tystnad. Jag följde Pontus' (I baljan) blickar och för- stod dem och senterade hans djupa bedröfvelse, då de,

---

* Historiskt.

mörka af vemod, sneglade åt det håll, der den gamla välbekanta flaskan med namnchiffren och kronan eljest brukade stå. Hon var borta, frånvarande borta i skåpet, ödslig och torr som öknen Sahara. Förrätten bestod af fisk — jag säger icke mer... »I som älsken, I veten det I!»

Vi gingo derefter och satte oss på förstuguvisten och drucko kaffe med rikeligt, hembakadt dopp, icke sådant der uppblåst, tyskt pottaskkrimskrams, utan gedigna svenska, ärliga bullar. Derunder betraktades en hög, som kryssade öfver hönsgården, stadd i utöfningen af sitt resp. näringsfång. Förvaltaren gaf honom ett skott i peruken — en omständighet, som piggade en smula, för att sedan så mycket djupare dränka oss bland allvarliga betraktelser öfver förgängligheten i hvarje jordisk sträfvan.

Dessa skingrades lyckligtvis vid åsynen af någon, som kom ut från kontoret, skramlande med en mängd kolossala nycklar. Det var en gubbe med isgrått, knottrigt hår, små polisonger, som gingo en tum nedom öronen, rödlett ansigtsfärg af det gamla berghelso-samma slaget, men vaggande och skakande i hela kroppen. Vi helsade artigt på den gamle, som nickade och skygt sneglade åt oss med sina vattlagda ögon.

»Det är gamle inspektoren», upplyste förvaltaren på våra frågande blickar, »och en underlig kurre numera. Han sitter på kontoret och för böcker alldeles som i forna dagar, fastän han nu ej alls har med något som helst att skaffa. Men han köper papper och binder in kladdar och linierar och lägger upp imaginerade konton och för in diktade poster, hvori han blandar in huller om buller allt hvad han kan

snappa upp om affärerna här af gamla backstugusittare och sådant.»

»Hurudan karl är han för resten?»

»Han hör till den der gamla rasens inspektorer, som uppfostrades till något midt emellan spion, arbetsmyra, slafuppsyningsman, tjuf och ordningsmaskin, för öfrigt just alldeles som den berömda gubben ** på sin tid ville ha dem. Men låtom oss följa honom på afstånd, ty nu gör han ronden!»

Vi sågo gubben taga vägen nedåt stångjernshammaren, som stått i många år, alldenstund jertillverkningen här för längesedan är nedlagd, låsa upp porten och vanka några slag fram och åter öfver backen, der naten växte ymnigt i den svarta grunden och allt för öfrigt vitnade om död, öfvergifvenhet och glömska. Sedan stängde han omsorgsfullt den väldiga dörren, gick in i kolhuset, snokade der en stund och synade de tomma stigarna, klef sedan mödosamt öfver staketet ned till ålhuset, hvilket var så söndrigt, att väl ingen fisk fans skapad nog fänig att behöfva kvarstanna der mot sin vilja, och bökade länge i vattnet med ett gammalt tandlöst ljuster. Derefter skakade han brummande på hufvudet, antagligen öfver ålarna nu för tiden, och begaf sig upp till dambordet, hvars ena lucka han drog upp något med ett jernspett, lagom tungt för en vida yngre karl. Så stod han en stund och stirrade ned i den spegelklara dammen, knogade sedan bort öfver backen till spanmålsvinden, vred om ett åbäke till nyckel i det rostiga låset och gjorde en titt dit in, hvarpå han beskäftigt rumsterade några slag öfver den vida gårdsplanen åt stallar och fähus. Sedan återvände han långsamt till kontoret, hängde

upp nycklarne i ordningsföljd, gick så till ett skåp, fylde ett stort glas bränvin, slog i några droppar beskus, tömde innehållet och lade sig derefter att sofva.

»Så der går han på jemt och ständigt», försäkrade den unge förvaltaren, »och det gör på det hela ingenting, endast han icke vore så förskräckligt folkskygg. Nu skall det dukas särskildt inne hos honom, ty han kan alldeles icke förmå sig att ens äta tillsammans med annat folk.»

»Pah, jag skulle nog få upp språklådan på honom jag», menade Pontus tvärsäkert. »Men huru är det, finnes det ej en gästgifvaregård här på trakten?»

»Jo bevars, men det är rakt ingenting med den.»

»Nå ja, men vi kunna ju lika så gerna knoga dit som att sitta här och tungusa», inföll Pontus, som aldrig blifvit misstänkt för någon högre grad af kultur.

Detta blef också sällskapets beslut, hvadan vi pallrade af under ett gräsligt försök att kvartettera »O, låtom oss svärja ett fostbrödralag m. m.»

Gästgifveriet ligger till höger om landsvägen, djupt nere i en sandgrop med en halsbrytande upp- och nedfart, föga tilltalande vid tanken på mörker och fulla skjutskarlar. Invid en mindre »nastu» på gården stodo några bonddrängar vid ena knuten beundrande kring en kamrat, som dyrkade tonkonsten med de stora näfvarne sträckta öfver ett dragspel.

Vi stego uppför smutsiga och illaluktande trappor till öfre våningen och inträdde i ett gästrum med porträtter af czar Alexander II och gemål, samt en anmärkningsvärd blyertsteckning, föreställande en gubbe med toddyn i hand, hvarunder stod skrifvet: »Det smackar

bra». I rummet sutto några studenter, och en rödbrusig, vargtandad, sluskig karl med en lyssnares min stod och drog upp korkarne ur en laddning porterbuteljer med tillhjälp af den halfva skrufven på en gammal fällknif. Han svor ohyggligt hvarje gång de långa korkarne gingo af och grinade fult med sina långa betar. Vi begärde också ett batteri för anständighetens skull, ty, huru det är, tyckes man i vårt land gemenligen betrakta portern mera som ett slags medicin än egentligen såsom dryckesvara. Studenterna, tydligen svartrockskandidater, aflägsnade sig försynt och ordentligt sedan det var slut med deras penningar, alldeles som slika framtidsmän egnar och anstår. Alfred slog sig derpå ned vid orgelharmoniet (stoltheten på stället), hvares ojemförliga vigt betecknades af att det, till skilnad från de öfriga inventarierna, var fint betsadt. Alfred drog ut stämmorna, började trampa och fingrade på klaviaturen. Men det lät ingenting, med undantag af den melankoliska tjutning, som den förtorkade bälgen upphof, när trampan långsamt gick tillbaka.

»Hör nu, gästgifvarfar», sporde Pontus med insinuant min, »hör han, fins det ingenting annat att dricka än portern här?»

»Åhjo, det fins mera porter», svarade gästgifvaren.

»Herr gästgifvare, försök aldrig bondqvickheter mot folk, som förstår den saken bättre än ni. Jag menar om det inte finnes andra dricksvaror här än just vatten, mjölk, öl och porter?»

»Nej ingenting vidare starkt än hvad jag har till eget behof här i flaskan», bedyrade värden och framtog ur skänken en ljus halfstopsbutelj, i hvares botten

syntes ungefär en jumfru fluidum, förutom ett par dussin drucknade flugor.

»Det der blir han åtminstone inte ovetting af, min gode man», tyckte Pontus argt. »Langa då åtminstone fram med en bit ost åt portern.»

»Vi ha ingen hemma nu. Kanske det fins någon getost fram i byn, om herrarne höra sig för», sade värden beskedligt.

Porter tycktes det likvisst finnas och vi ökade på ett retsamt sätt den Carnegieska rikedomen, allt under det gästgifvaren gick af och an till »nastun», dit drängarne begifvit sig och hvarifrån dragspelet utsände det ena nödropet efter det andra från en mängd gruffligt torterade älsklingsmelodier.

Man kan äfven få nog af porter, i synnerhet som den påstås i ej ringa mån öka mensklighetens medfödda brist på geni, hvarföre gästgifvaren purrades upp för att få sin betalning. Då detta var väl öfverstökadt, upphof Israel, som hittills för sällskapet varit utan synnerlig betydelse, sin grofva näbb och qvad:

»Gästgifvare eller hvad ni annars är för slags källarråd: Supé för fem och det om $\frac{3}{4}$ timme!»

»S-u-p-é?» upprepade gästgifvaren stammande och under mångahanda blinkningar, hvilka tillsammans bildade en gemen framställning af illa eftergjord enfald. »Supé? Toeket känna vi inte till i våra gårdar...»

»Mat, qvällsmat, din förb. bondtupp!» röt Israel.

Gästgifvaren stod en stund och försökte betrakta oss med imposanta blickar och vägde och funderade, torkade så sitt af sinnesrörelse och bränvin svettiga ansigte med en gammal trasa och stufflade ändtligen af till chiffonieren, hvars klaff han öppnade. Sedan

han dragit fram åtskilliga lådor och krafstat i dem, tycktes han ändtligen ha fått tag i hvad han sökte. Till vår förvåning räckte han oss ett gammalt protokollsutdrag af följande med originalet lika lydande innehåll:

»Gesäller, legodringar och båtsmän, som ej hafva pass, tartarer, tråddragare, häktmakare, nål- och hårsamt andre månglare, kringstrykande utlänningar, obehörige stamboksbärare, tiggare med flera lösa eller tärande personer, de böra för ingen del vid hårdaste ansvar förpassas till fortkomst med gästgifvareskjuts.» *)

Medan vi voro sysselsatta med att läsa detta dråpliga aktstycke och undra under hvilken rubrik en hvar af oss skulle inregistreras, aflägsnade sig gästgifvaren tyst och försigtigt. Efter att ha diskuterat omständigheterna en stund, gåfvo äfven vi oss af på hemvägen, då tydligen ingen ville hafva med sådana rese- närer att skaffa.

Skymningen hade redan börjat falla på och som det var nytändning om ett par dagar, egde Augusti ännu ingen måne att paradera med. När vi kommit ett stycke nedanför backen bortom detta utsökta karavanserai, susade plötsligt några stenar förbi öronen, hvarpå vi funno oss omringade af ett halft dussin fulla drängar, som skrånade: »Ja så, ni kasta stenar också, edra tjufstrykar!» och dermed utan vidare formaliteter höggo in på oss med påkar, tombuteljer och diverse andra nutidens anfallsvapen. Pontus, som egentligen är morsk endast i moralen, tog till bensgenast och äfven jag dröjde icke att skudda stoftet af fötterna. Men förvaltaren, Israel och Alfred höllo manligen stånd som gamla gardet vid Waterloo. Vi

*) Ordagrann afskrift efter dokumentet.

hörde en massa stridsigny af allt skarpare slag, skrån och eder; dock kände vi strax derpå, att Göta lejon äfven huserade inom våra bröst, och luffade tillbaka. Men *vid vår åsyn* sprungo drängarne och den supige gästgifvaren sina färde. (Jag ber att få erinra derom att kursiveringen är af mig.)

De våra befunno sig i ett sorgligt tillstånd, blodiga och med sönderrifna kläder. Emellertid var det just icke så farligt hvad personerna vidkom. »Det är icke vårt blod, fastän det råkat komma öfver våra hufvuden», skämtade Alfred, tydligen i sitt allra briljantaste lynne. »Drängarne miste några tänder och ett par kvarter bondblod, hvilket icke skadar dem, och gästgifvaren fick en smisk på sin lyssnande nos, som inte gör honom mycket vackrare.» Under resten af vägen uppstämde våra stolta hjertan idel krigiska sånger, hvilka voro manliga i samma mån de läto illa.

Vid hemkomsten funno vi en treflig samling äldre fruntimmer ur grannskapet, drickande thé. Den utgjordes af tre stycken enkor, af hvilka två medfört hvar sin dotter, den ena trettiofem, den andra tjugonio år, bägge, om ej »sköna som månen i dess fylle», dock obestriddigen med en »växt som bananträdet grenar», samt dessutom en bleklad, finmig, ormögd qvinna, som vid närmare meningsbyte, efter egen uppgift, befans tillhöra detta olyckliga slägte, som blifvit »bedraget på drömmen om lifvet». Sanna förhållandet är, att hon gift sig medels en annons, så listigt affattad, att en fredlig rödnäst landtbrukare blef lurad, äfven han, på bemålde dröm och på mycket mera dertill, efter hvad det kunde tyckas.

Sedan herrarne befriat sig från alla souvenirer

efter slagsmålet, uppstod under så fördelaktiga betingelser en mäktiga animerad konversation jemte marriage, patience, spådomar och Svarta Petter. Efter dessa själfulla nöjen, följde vi damerna till vägs ett litet stycke på något öfver en half svensk mil och betedde oss derunder som verkliga gustavianer. Ack! blott vindens sus i enkans trädgårdstappa vet hvilka eteriska saker Pontus »I baljan» hviskade tätt bredvid den tjugunioårigas långa gummiörhängen, och O! endast min diskreta hörsel fick uppfånga alla de halfqvädda, skånska snyftningarna från den hittills tyvärr så illa förstådda dottern af en nobel stam, »som måste offra (skorr) sin hela tillvaro (mycket skorr) för sina små söstraar (handtryckning och ormblick) och glömma den lille kornnetten (oh!) — — — ett lif utan kärlek!» — — — (oh!) — —

Detta är nu, med all enkelhet framställt, ungefärligen hvad som hände i en aflägsen vrå af vårt kära fosterland söndagen efter Helga Trefaldighet Anno Domini MDCCCLXXVIII.

FORTUNAS KAPTEN.

1.

Handlar om en förlorad skeppare, hvilken man tycktes vilja emottaga med käppen i stället för med en gödd calf. Allt slutar dock väl nog i Cap Constantia, sedan skepparen presenterat en resebeskrifning, hvars femton delar voro mera innehållsrika än alla äldre och nyare resenärer hittills mäktat åstadkomma, änskönt en-faldeligen hopsatt af den föga skrifkunnige kapten Besk.

Det var den 16 Augusti, just det året då kejsar Napoleon gaf österrikare och ryssar så blodiga lektioner i den högre krigskonsten. Grosshandlaren och skeppsredaren Pehr Camdon satt på sitt inre kontor, uppmärksamt genomgående posterna i en gammal, väldig hufvudbok. Plötsligt antogo hans drag ett hos dem ovanligt utseende af modstulenhets. Han suckade och riktade blicken upp till en af dessa »mariner», så vanliga i köpmans- och sjökaptensboningar. Likväl afvek detta stycke holländsk vattenfärg betydligt från det traditionela fartygsporträttet. Man såg ett stort, vackert, fullriggadt skepp med öfverseglen fastgjorda och märseglen i trasor, våldsamt piskadt af stormen och öfveröst af ofantliga brottsjöar, i lägervall under en klippig kust. På hyttaket märktes en hög gestalt med ropare i hand, vidare syntes blixten ur någon supponerad kanon, och nödflaggan var hissad i schau.

I denna för öfrigt alldeles icke dåligt hopkomna komposition hade artisten behagat måla en rätt upp i vädret flygande, lång vimpel, på hvilken lästes »Audacia» i stora bokstäfver, antagligen för att liksom sätta vederbörlig skylt på sitt opus.

Pehr Camdons blick och suck, ovanliga nog begge två, nödgade den grönbeskärnade gamle kassör Boqvist att sticka pennan bakom örat och titta upp.

»Jaha, Boqvisten du, det är i dag jemt 10 år sen min präktiga Audacia gick härifrån, jemt på dagen; jag såg det nyss här i boken, och allt är borta, fartyg, last, man och allt. Mitt största, bästa skepp, splitternytt, första resan. Maken fans inte i hela landet på den tiden.»

»Och inte maken till den som förde det heller, herr grosshandlare. Kapten Petter Besk var den bäste sjömannen på våra kuster och gjorde alltid de qvickaste resorna, såsom hela skepparsocieteten här nog känner till, så vida den ville tala rent ur skägget. Tänk hvad penningar han tjenade in åt Stopp & Belägg, när han seglade igen »Ymnighetshornet» fem gånger på sex år. Det var en karl det och en som alltid hade lycka med sig. Folket trodde, att han hade en så'n der 'spiritus' i en ask — — —»

»Den måtte han ha mist, när han kom i min tjänst, eller också lyfte hans herre och mästare på locket och for af med sin gullgosse bort i Nordsjön någonstans; ty aldrig hördes det minsta kny hvarken af honom eller fartyg, sen de passerat genom Öresund.»

»Det kan väl så vara det, men jag har min tro för mig — — —»

»Ja visst ja, alldeles som stackars gamla fru Stahre. Hon går också ännu och tror hon med, att mannen en vacker dag kommer hem, fastän Faxen och Menlösen för trettio år sedan sågo honom spänna af som en galning genom Öresund. Han hade brådtom hem till sin unga hustru, sade han, och därför gaf han sig af, när sansadt och förståndigt folk låg stilla i Helsingör och väntade vackert väder. Stackare, han var på farstuqvisten, men kom aldrig in. Och ändå väntar den stackars gumman honom hvarje dag sedan dess, och vänta får hon — — —»

»Det ligger någonting i detta, som vi karlar kanske inte riktigt kunna fullt begripa, Pehr Camdon du, men jag kan aldrig se hennes milda, vackra ansigte utan att, ja, ja», och dermed måste kassören fram med näsduken, i hvilket tempo principalen, trots all imponerande värdighet, genast nödgades instämma.

Som man märker, hade de begge merkuriimännen ett eget sätt att titulera hvarandra. Kamrater från fordom, kröp nämligen den blyge kassören fram med duskapet blott i mycket förtroliga ögonblick; annars hade det öfvergått till vana att kalla principalen vid titeln, trots Pehr Camdons, åtminstone i början, mycket starka protester deremot.

»Vi äro ena gamla tokar begge två», fortsatte grosshandlaren efter den lilla gråtningen, »men det är då väl att ingen saknar kapten Besk utom jag, och jag skulle inte råda honom att sticka näsan innanför den här dörren — — —»

»Det är en främmande herre här, som vill tala vid herr grosshandlaren», anmälde en ung kontorist. »Han har en hel hop sjömän med sig också.»

»Bed honom stiga in», svarade Pehr Camdon likgiltigt och slog tungt igen den stora boken.

Genom den öppna dörren klef en lång, mager gestalt med buskiga, breda ögonbryn, så breda att de snarare liknade hvad man kallar skyggglappar, i all synnerhet när det svartmuskiga paret drogs ned öfver de grå, stela, hårdt blickande ögonen. Hyn var mahognyfärgad och kinderna innehade en öfverdådig mängd af dessa på längden refflade rynkor och snirklar, hvilka plöja upp deras skinn, som tillbringa största delen af tillvaron mellan himmel och salt vatten, med endast tobaken till sin förtrogne. Främlingen såg, i korthet sagdt, icke ut för att vilja synnerligen lyssna till andras vilja eller mening; för öfrigt var det tydligen en karl, som det föll sig svårt att säga nej åt.

»God dag igen, herr grosshandlare», sade mannen med en viss högtidlighet, liksom om hvarje stafvelse varit vägd och afmätt under lång öfning.

Pehr Camdon och kassör Boqvist sutto der med bleka ansigten. På den förres manliga drag perlade stora droppar af den omanligaste kallsvett. Ingendera sade ett ord. De sågo stint på hvarandra, men tittade efter första ögonkastet icke vidare åt mannen vid dörren.

»Kommen hem igen, herr grosshandlare», fortsatte främlingen och tog med utsträckt hand ett par steg framåt Pehr Camdons trebenta stol.

»Jaså, du har då ändtligen det, din förrymde skurk! Det var minsann inte för bittida», utropade Camdon, hoppande, utan ett spår till häpnad vidare, qvick som en plåtslagarelärling från stolen. »Jag trodde, Gud förlåte mig, dig vara en uppenbarelse från en

annan värld, fast inte från någon bättre, det kan du lita på; men så lång du än är — — —»

Fattande det för skeppstimmermannens ryggar välbekanta spanska röret, som stod lutadt mot panelen, höjde han käppen i vädret och ropade med tordönsröst: »nå, hvar har du gjort af skepp och last, din skojarer? På hafsbotten, hvafalls? Och nu kommer du hit som ett annat gammalt spöke, men jag skall ge dig för titta — — —»

Kassör Boqvist, hvars gapande ansigte, under den minut uppträdet passerat, genomlöpt de underligaste vridningar som förekomma på fasans, förvåningens och den glada öfverraskningens skalor, trängde nu beslutamt sin tunna figur emellan käppen och främlingen.

Denne stod lika lugn. »Herr grosshandlare», sade han, »skutan ligger för ett godt ankare och 25 famnars ketting, snygg nog, på redde härute. Hon har då väl aldrig i sin tid varit så illa deran som kluddmakaren tygat till henne på väggen der, det må jag säga, som haft hand om henne alltsen hon gick af stapeln för öfver tio år tillbaka.»

Pehr Camdon lät käppen sjunka, stälde den åter i hörnet och klef upp på kontorsstolen. »Sätt sig på soffan, kapten. Det var en annan sak, en helt annan sak. Drag till dörren, Boqvist. — Nå, kapten Besk», fortsatte han med någorlunda återvunnen fattning, »det var just ingen vanlig välkomnad det här, när man varit borta sådan tid. Men kanske man nu åtminstone kunde få veta hvarest kaptenen hållit hus hela detta halftjog runda år. Det är, som man säger, en förlåtlig nyfikenhet, eller hvad tycks?»

»Det är det, herr grosshandlare, det är det. Åhja,

vi ha varit litet hvarstans och luktat kantänka. Jag har just aldrig kunnat med de här båtshaksfarvattnen och är ingen vän af kylan, ser grosshandlaren, så att inte ha vi synnerligen besvärat gamla Europa annat än fram och åter, utan mestadels hållit oss på de mera nymodiga höjderna. Men allt det der kan grosshandlaren få veta med detsamma. Jag har några gossar derute, som bära resebeskrifningen med sig. Det är just ingen värst lång slagdänga, men bättre än loggböcker, journaler och tocket der, åtminstone efter hvad jag tror. De ä' numererade och i ordning. Får jag kalla på dem, en och en i sönder?»

»Hvilka dem?»

»Kapitlerna vet jag.»

»Kapitlena? Ni är en lustig kurre ni, kapten, och gör mig sannerligen nyfknare än ett sex års barn före julgröten. Äro de då lefvande, edra kapitel?»

»Om de ä' lefvandes? Jo, jag skulle tro det, så lefvande som femton ärtproppade sjömän kunna hålla i med — — —»

»Det lyster mig verkligen att läsa *den* beskrifningen. Har kapten skrifvit henne sjelf?»

Kapten Besk drog alldeles ned ögonbrynen, så att de bildade en skärm. »Skrifvit?» mumlade han och satte ut läppen. »Tocket skräp bryr jag mig inte om». Derpå stack han hufvudet ut genom dörren och dundrade med djupaste kommandoton:

»Jim, come here!»

Jim, klädd i bockskägg och blå vidbyxor, inträdde bärande en tung, större segeldukspåse. »Ställ den här vid pulpeten», sade kaptenen på engelska, »och gå sen ut och bed de andra hålla sig klara efter nummer.»

Matrosen gick ut och kapten Besk återtog, vänd till Pehr Camdon: »I den här säcken ligga 5,000 amerikanska dollars i guld, och det är just jemt frakten för planken och jernet öfver till Newyork. Det var första resan. Var så god och räkna!» Och dermed skar han af förseglingen, som var försedd med kaptenens sigill och en trästicka, hvarpå medels en timmermanspenna funnos inpräntade några troligen endast för skribenten läsbara hieroglyfer. Han tog ett par grabbnäfvar glänsande guldmynt och lät de bägge penningmännen liksom inandas doftet af den ädla metallen. »Skall jag slå ur dem på soffan här, herr grosshandlare? Men jag gissar gastarne få vänta dagen om, innan vi hunnit öfverhala hela laddningen.»

»Åhnej, min käre kapten», sade Pehr Camdon med ett mjukare tonfall i rösten än man brukade finna hos honom. »Låtom oss gå på med hufvudkapiteln först. Vi få läsa genom dem stycke för stycke närmare sedan.»

Pehr Camdon var ju blott en människa och dertill en stor köpman, hvilket är mycket mera, beträffande vissa känslor. Åsynen af guld — guld, som man på köpet så att säga får till skänks, kan komma äfven den mest bengaliske bland tigrar att låta munlädret utveckla en plastik, som om nosen aldrig gjort annat än hängt öfver en honungskaka.

Nu kom turen till Tom Linehan med säcken n:o 2, innehållande spanska dubloner, och så instöflade James Howitt knogande på en trind påse pounds sterling. Den gladlynte Numa Pompilius, fri neger från S:t Domingo och besättningsens rumormästare, saluterade med en nätt kulting napoleond'orer, de snyggaste pen-

gar man kunde se på den tiden, o. s. v. Så staplades småningom och högtidligt upp en trafve af icke mindre än femton större och mindre säckar, representerande de flesta civiliserade länders redaste myntsorter, hvarje omhölje försedt med sin besynnerliga etikett.

När den siste af manskapet tagit afsked medels en ytterst civiliserad skrapning på foten, steg kapten Besk upp.

»Det är så godt att jag skickar gästarna om bord igen. När sjöman är i land, råkar han i drift, om ingen passar på rodret. Sen få vi samsas med penningaffärerna.»

»Vänta litet, kapten; gossarne kunna väl behöfva en styf, efter att hafva levererat den här lasten så regalt», invände Pehr Camdon med sin fryntligaste min.

»Nåväl, må ske, ty så mycket som en fingerborg till mans gå de inte öfver stag för; men annars ä' utländingarne just ena stackare på spriten», utlät sig kaptenen med en föraktlig vridning på sitt jernansigte.

Efter det Pehr Camdon gifvit befallning om förplägning, kommenderades besättningen ned till skeppsbåten under befäl af en harmynt och bister andre styrman.

Kaptenen och redaren inträdde ånyo i sanctuariet, der kassör Boqvist satt i full fart och räknade guldmynt.

»Käre Boqvisten du, stopp med det der, fast jag må säga du kunde hålla på med sämre göra. Och nu, kapten Besk, välkommen hem efter en långtur, hvars make väl ingen af våra skeppare gjort», sade Pehr Camdon, skakande kaptenens väldiga hand. »På

den tror jag vi taga oss en bägare af min gamla Constantia.»

Dervid öppnade Camdon ett gammalt massivt ek-skåp, i hvars gömslen han aldrig släpte någon annans hand än sin egen.

»Förlåt min ohöflighet i början, kapten, och skål på lycklig hemkomst! Men säg, kapten, nu då ingen hör oss och allt är godt och väl, huru kommer det till, att kapten inte gifvit oss minsta nys om hvar ni hållit hus under hela denna långa tid? Inte så mycket som en skrifven rad, ingen helsning, ingenting. Det var ju naturligt, att vi icke kunde tro annat än att allt gått med Davids höns, hvafalls?»

Kapten Besk läppjade på Constantian och drog ned ögonbrynen, så att pannveckan närmast voro att förlikna vid dessa sirater, med hvilka gravörerna för icke så länge sedan brukade styra ut folks namn ofvan och nedan.

»Jag kan nog tro, att grosshandlaren funderat hit och dit öfver hvart jag tagit vägen med skeppet, och det är ingenting att säga derom, eftersom vi ä' dödliga allihopa, om vi än ha aldrig så klara räkningar. Det dumma i saken var bara, att jag glömde säga ifrån huru jag brukar göra, innan jag gick till sjös den här gången. Se, saken är nu som så, att jag rakt inte kan med den här skrifningen. Jag var aldrig god till att lära mig pluttra i ungdomen och grosshandlaren vet att det är svårt lära gamlehund sitta.»

»Aha, förhåller det sig på det viset? Nå, men den saken var ju lätt hjälpt. Kapten hade ju styrmännen — — —»

»Gamle Bolten? Hm, jag skulle just vilja se en

gåsfjäder mellan hans valkiga klor. Nej nej men, *vi* bry oss icke mycket om den der öfningen, han och jag — den är skapad för folket på landbacken. Och för resten vill jag inte vända mig om sådant till underordnade, ser grosshandlaren, det skulle förstöra respekten, att sådana kunna någonting som inte deras förman kan komma ut med. Och respekten går framför allt på sjön. Det duger inte att segla utan respekt, det duger inte att ligga i hamn utan respekt. Man kan inte berga så mycket som ett läsegel utan respekt. Respekten, praktiken och katten, det är vårans treenighet om skeppsbord, och utan dessa tre gick det åt fanders med tjensten; men viktigast är ändå respekten», försäkrade kaptenen, hvars högtidliga mun-gipor dök ned i vinglasen, torra af en så ovanligt lång orering.

»Det börjar klarera sig nu till en god del, men hvarför hemskickade ej kaptен pengarna, åtminstone för hvarje år? Ingen har betviflat kaptens redbarhet, men skeppet hade ju kunnat förlisa och allt gått i putten.»

»Förlisa!» sade kaptен Petter Besk långsamt och med en sällsam blick ur de hårda synverktygen, »förlisa? Den köl är inte sträckt ännu, som sviker under min fot. Nej, nej, herr grosshandlare, den skuta, Petter Besk kommenderar, behöfver ingen assurans och går inte i qvaf, så länge han kan hålla ögonen öppna och när han får styra och ställa med henne som han behagar.»

»Hm», hostade Pehr Camdon och såg på sin kassör, men denne gaf principalen en varnande blick.

»Ja, nog vet hvar och en», medlade gubben Bo-

qvist, »att du är den styfvaste sjöman i landet, Petter Besk, du var katig alltifrån ungdomen du, men den här var dock din längsta resa.»

»Den drog allt litet ut, det var för många långrefvar på den, förstås. Men saken var, att jag knappt kom, förrän de lågo öfver mig, en hop mäklarhundar och andra patroner till höger och venster. Ett dån-gande och babblande för jemnan. Besken hit och Besken dit, må tro. Alla med frakter, den ena bättre än den andra, så att jag rakt inte kunde gå ifrån dem, och jag var piskad att ta' den bästa offereringen i sista vefvan, men jag gissar herr grosshandlaren förlåter mig det, om det nu så står till.» Pehr Camdon bet sig i läppen och böjde på hufvudet. »Och jag må säga», tillade kaptenen och vred sin styfva nacke, »att de inte ogera sända sitt gods med Petter Besk. Han har namn för att komma fram genom vattnet, såvida det hampar sig för någon.»

»Nåväl, kaptен, skål för lyckad långtur och än en gång hjertans välkommen och nu, om kaptен ej har något deremot, följa vi med om bord och helsa på mitt så oförhappandes återfunna skepp. Du kan gerna taga af det der gröna åbäket och skaka sifferdammet ur dig du också, gamla faktura. Vi låsa in säckarna i skåpet, de som få rum, och stoppa resten i kassakistan. Hå, hvilken Fortunas dag var inte denna!»

Pehr Camdon hade skäl till detta utrop, ty den inbringade honom öfver en half million i klingande mynt, jemte skeppet Audacia, * hvars stolta namn hade kommit äfven hans djerfvaste förhoppningar på skam.

---

* Audacia == Djerfheten.

2.

Peter Besk på hafvet. Ett kapitel för öfrigt om slagsmål, drunkning, myteri, mord med flera kusliga ting jemte monsuner, almanackor, galna fyrar, våghalserier, Flygande Holländaren och den sanna dygden hos skeppare.

Janne Wiger hade sin landgångsdag i Kapstaden jemt två dagar före jul anno 1809 och det vore nu ingenting att säga rörande den saken, om Janne varit en vanlig sjöman, sådana de merendels förekommo den tiden. Han skulle då ha tagit en florshufva på närmaste krog och sedan girat om bord under gnolande på »En jägare gick att jaga uti en skog så grön, ja, ja.» Men Janne Wiger, en ljuslett gosse, ungefärligen felande en tum i sju fot, besatt en märkvärdig talang för extra spektakel, när spriten fick hand om honom. Besagde dag kunde också omöjligen lättmatros Wiger låta bli diverse knubbiga får, som nödgades låta transportera sina viktiga svansar på särskilda fordon. Han ville hjälpa kräken. Men sådant misshagade högeligen sedernas vaktare och på eftermiddagen sågs Janne, barskrapad på garderob med undantag af lifrem och sjöstöflar, men smekt af ett tiotal käppar, sätta kurs nedåt hamnen, följd af en betydlig massa individer af skiftande kulörer.

Vid kajen låg det ståtliga Fortuna på ett par famnars afstånd, med landgången lagd öfver relingen midskepps. Dithän styrde den bälde sjögasten, trots ordningsmaktens alla slitningar åt kurran, och folket om bord gjorde sig redan i ordning att gifva kamraten ett tag i löparen, såsom den diplomatiska frasen

lyder vid allianser sjömän emellan. Men detta handtag syntes Janne som en bra stor lyxartikel. »Dra' ni in hakan gossar, för här faller dagg», röt jätten muntert. »Gå upp och oppsalvera hur ni ska' sköta om så'na här kalkoner. Jag ska' nog göra det, så att det passar!»

Kombattanterne hade nu anländt till landgången, dit Jannes björnstyrka lyckats spjerna fram. Han fattade posten vid kanten, vände det flämtande bröstet mot sina angripare och tilldelade hastigt tvänne hvar sin ration, så att desse syntes nöjda att dröja i land, till utseendet lika döda som lik. Snabbt kastade han sig framåt, men polismännen fattade nu, att det var hög tid att »ingripa». Kommen halfvägs på landgången, kände derföre Janne sexton näfvar söka efter »svältremmen» och under denna sordin kunde han blott med möda frampressa: »länga ut en god ända om styrbord, pojkar! Qvickt! Ähja, böka lagom kanaljer! Passa på — — hurra, nu åka de kungliga!» Vid dessa ord gjorde sjömannen en väldig knyck åt sidan, omfattande sina motståndare som fordom Simson pelarne i filistéernas tempel och vräkte så sin egen person jemte hela det utländska påhänget öfver landgången våldsamt ned i vattnet.

Ögönblicket derpå sågs en hop hattar, händer och våta hufvuden på vattenytan. Efter några ansträngningar plockades alltsammans upp, delvis med litet lif, utom sjömannen, som var borta. Man draggade flitigt efter honom, men utan lycka, och slutet på hela historien vardt, att några magistratspersoner konstaterade svenske sjömannen Wigers bråddöd, oakadt den stora kroppen ej kunnat tillrättaskaffas. Man

sörjde icke så synnerligen mycket deröfver, som man icke mer fordrade ersättning för åtta af salt vatten skadade uniformer samt sveda och värk i tvänne polishufvuden; men herrarne ombådos att i så fall vända sig till Wiger, hvilket råd meddelades af kapten Besk, den allvarlige befälhafvare på Fortuna, hvarmed vi nu vilja sysselsätta oss.

Fortuna var ett i allo ståtligt fartyg, änskönt bygdt efter kaptenens egen näsa, såsom grosshandlar Camdon något vresigt yttrade, när Petter Besk vägrade att taga befälet öfver ett större skepp, som nyss lupit af stapeln efter Audacias oförmodade hemkomst. »Nej tack», anmärkte då kaptenen. »Tack för tillbudet, men jag sköter icke mycket om så'na der fysionomier med ölfatskinder och nos som en sälkut. Och ser inte skrofvat ut ackurat likt en flytande vattusot, som det vore bättre att ge in medikamenter än sätta segel på?» — »Ni är en faslig besigtningssman, ni kapten», tyckte Pehr Camdon, »men bygg er i vinter ett fartyg efter er egen näsa;» och så sträcktes kölen till Fortuna, det största skepp som på den tiden ännu krupit ned i Bottniska Viken, välförståendes i det blygsamma syftet att gå med handelsvaror. »Det får lof att vara don efter person», tyckte kapten Besk och satte in master och rundhult, så grofva som trodde han, att den nydöpta skutan vore i stånd att växa till med tiden. Och repslagarne gingo pinfulla af grubblerier under sina baklänges-promenader med det förskräckliga gods de nödgades slå ihop till riggen. »Hampa som håller», mente kapten Besk.

Sjelfva juldagen lemnade Fortuna den goda Kapstaden och på aftonqvisten nedkallades Janne Wiger i

kajutan, der kaptenen och den kortväxte finnen styrman Bolt sutto och räknade på en griffeltafla. Vid lättmatrosens inträde steg kaptenen upp och slog i ett glas genever. »Se der», sade han. »Drick! det ena goda bör inte förskjuta det andra.» Wiger tömde glaset. »Det der», fortsatte kaptenen, »har du för dykningen. Du tvättade polisen dugtiga tag du. Men här», tillade han, framtagande en konstnärligt arbetad 'katt', »den här skall — tjuften i mig! — ge dig för oljud och förargelseväckande uppförande. En svensk sjöman ska' bära sig åt som folk, så att han slipper krypa ner i ett sockerfat för utlänningen, det skall jag minsann plantera i din breda rygg, din långa vettvilling.» Och så fick Janne Wiger sin varma mat, som icke smältes på mången god dag. Men Janne var besätningens favorit.

Dithän hade också Manét, andre styrmannen, kommit, tack vare ett ytterst humant bemötande. Manét var äfven i andra afseenden en då för tiden på sjön ytterst ovanlig företeelse, i besittning af goda studier och mycken teoretisk insigt i sitt yrke. Af kaptenen och förste styrmannen gällande under namnet »Boken», hade han blott genom sin tillfälliga egenkap af Pehr Camdons gudson fått medfölja Fortuna. Desse herrar plägade också intet umgänge med honom, och den unge mannen, fastän utmärkt navigator, var alldeles utesluten från distansräkningar och »höjder». Dem skötte gubbarne om sjelfve.

Nu är att märka för den, som ej känner till det, att en passadvind, den s. k. Nordost-monsunen, från hösten till vårsidan ständigt plägar blåsa i denna del af Indiska hafvet, hvadan en seglare, som skall till

Indiska arkipelagen, måste söka uppnå en så hög latitud som möjligt för att kunna göra den snabbaste resan. Men nu blåste det en styf sydvestare, när Fortuna lemnade Goda Hoppsudden, och kapten Besk satte utan vidare omvägar kurs rakt på Malaccasundet. Detta både förvånade och oroade Manét, som trodde att gubbarne tagit sig ett glas för mycket. Han vände sig först med farhågorna till finnen, som också mycket riktigt lyssnade en god stund. »Hör han på, styrman», utbrast Bolt omsider och sprättade ut med de korta benen, »om han också najar fast alla matematister och gometrister och så'na, som gör' ihop böcker, på en tross och får hit hela konkarongen, så behöfver ändå inte vårans kapten stiga upp för en enda af dem anbelangande segling, det måtte väl jag veta, som farit med Besken nu i fem och tjugu år.»

Annandagen kom vinden fortfarande från samma håll, men Manét gaf sig icke godvilligt, utan stälde talet till kapten sjelf, som, till utseendet vid bästa lynne, stod och skämtade med sin gamla papegoja, hvars bur blifvit upphängd i kryssriggen. »Herr kapten», sade Manét ytterst respektfullt, »jag fruktar vi icke alldeles styra rätt kurs.»

Kaptenen vände sig som stucken af en syl. »Jag fruktar», svarade Petter Besk långsamt och med hopdragna ögonbryn, »att det icke står alldeles rätt till uppe till väders hos styrman sjelf.»

»Jag ber om ursäkt, kapten», fortsatte Manét icke desto mindre, »men den här kursen sätter oss ned så mycket, att vi aldrig kunna ligga upp till Malacca, när vi möta monsunen.»

»Monsuna mig hit och monsuna mig dit! Tid på

att lyfta hatten, när herrn kommer. För allt hvad styrman hängt näsan öfver böcker, tycks han ha glömt hvad en sju års skolpojke känner till, eller att raka linien är kortaste afståndet mellan tvänne punkter.»

»Icke alltid, såvida kapten ej äfven vill förneka, att jorden är rund.»

»Om hon också vore trekantig, så har jag inte seglat i fyratio år för att behöfva ta' lärdom af någon tuppkyckling. Gå och sköt er tjänst, unge man!» röt kaptenen, som icke tyckte om resonemanger. Papegojan flaxade förskräckt med vingarne och skrek oupphörligt: »sköt tjänst unge man!» Men herr Manét mumlade: »de eviga natturlagarna (han var norrlänning) ge dig nog sina lärdomar, gamle bondskeppare.» Janne Wiger, som satt och smorde mesangaffeln, drog äfvenledes sina konklusioner, till hvilka vissa blågröna reminiscenser på rygtaflan dock bildade de betydligaste premisserna.

Vinden fortfor emellertid att blåsa från samma håll. En naturlag hade tydligen suspenderats. Petter Besk och Bolten gjorde sina groggar, mörka som likkistor, andre styrmannen kikade efter sin monsun, men Janne Wiger nötte den breda truten med åtskilligt betänkligt snack nere i skansen på frivakterna.

En dag, då vädret var synnerligen vackert, lät styrmannen sätta ut jullen och befalde timmermannen att drifva ihop några nåt i den yttre bordläggningen. Kaptenen och Bolt klefvo mot slutet af dagen också ned i nötskalet för att syna arbetet. Julen var fastgjord endast med ett stycke af förbramfallet. Janne Wiger går händelsevis förbi nagelbänken, drager hastigt upp sin slidknif och skär af fallet med ett enda snitt.

Skeppet gick med rask fart och om några sekunder var jullen ett godt stycke akter öfver. Manét trodde knapt sina öron, när de träffades af kaptenens anrop. Han sprang till hackbrädan och kastade ut en tross, men det var för sent. Rorgångaren kördes ögonblickligen från ratten och rodret lades upp, men Manét kände sig plötsligt omfattad af Wigers jernramar. »Jag tror vi dröjer en smula med den manövern», sade den långe lättmatrosen hänfullt, »gubben tycker ju om den här kursen, fast styrman visade, att den bär kontant rätt för f-n i våld. Men det går nog bra så länge spirtussen ligger i kajutan. Bara *den* är med, kan det göra en don hvar gubben håller hus.»

Detta tydde på öppet myteri. Manet förstod, att Wiger nog hade flertalet af besättningen på sin sida, och var för klok karl att ensam vilja gå bröstganges till väga, änskönt fast besluten att göra allt för kaptenens och de öfrigas räddning. »Som du vet Wiger», svarade därför Manét, »är jag inte kaptenens gullgosse och för min del kan han gerna få sitta der han sitter. Men skall jag navigera skeppet, så fordrar jag, att ni nu genast hala upp i styrbords brassar och lägga henne till vinden, ty jag går i god för att med den galna kurs vi nu styra, få vi aldrig se skymten af Malaccasundet.»

»Well, styrman, ni skall få göra som ni vill med kursen på sjön, bara vi få styra kurs på flaskan, eller hur, pojkar?» Detta bacchanaliska åskådningssätt behagade dem så mycket, att vid midnattsvakten ingen brydde sig om rodret, som togs af Manét. Besättningen primade i skansen, uppradad kring den stora

kopparbacken, som för tillfället var fylld med något betydligt kärare än den evinnerliga ärtvällingen. Styrmannen hade fiffigt nog vetat begagna det ögonblick, då ruset ännu var godmodigt, till att låta vända skeppet och Fortuna stäfvade nu med god fart tillbaka mot den punkt, der hennes kapten antagligen borde befinna sig.

Det skulle föra mig för långt att närmare beskrifva genom hvilka manövrer och finter det lyckades Manét och kajutvakten att få jullens besättning i Fortunas kajuta, men att så var förhållandet, bevisade den faktiska omständigheten, att kapten Besk innan dagningen låtit hopsamla alla om bord befintliga vapen och harpuner, hvilka förvandlade finnens allraheligaste hytt till en riktig arsenal. Derpå laddades kanonerna, till antalet fyra, och ställes två och två på hvar sin sida om kryssmasten. Så beväpnades kaptenens trogne till tänderna med hedersknyfflar till bössor och pistoler. Det artade sig tydligen till ett blodigare slagsmål.

För-ut var allt tyst. Bränvinet, stor orostiftare, har dock ett försonande element i förmågan att så småningom lugna äfven de obändigaste sällar. Men kaptenen, som alltid handlade raskt och beslutsamt, hyste ingen misskund med äfven den lyckligaste Bacchi-epilog, utan han lät kajutpojken agera tupp medels ett par dussin »rejs, rejs!» i skanskapen, och den oväntade tillsägelsen att komma akterut till kaptenen. Huru de raska bussarnes postfestumhjernor kände sig till humörs vid denna blixtoväntade påstötning jemte en hop andra detaljer, skall jag måhända en annan gång närmare utmåla; summan är att samatligen gastar

om en half timme befunnos framvankade till gångspelet, ansigte mot ansigte med sin förman, som såg ut att kunna bita näsan af en kerubim.

»Ni trodde väl, att ni skulle slippa helsa god morgon på kapten Besk mer här i nådatiden och därför stå ni der som andra bönder», röt kaptenen barskt. »Nu ska' jag ge er en komplimang i stället. Ni ä' femton stora kanaljer, men här finnes mera jern och bly till mans än ni orka släpa på fram till skansen der. Men annars kan ni komma fram en och en i sönder och lägga knifvarna här på skylighet. Det lyster mig se hvem som har det hvassaste bladet. Fallet var, fördöme mig, genomskuret som om det varit en bit tuggtobak. Se så, klara vid luntorna der! Framåt marsch nu, en i sönder och tätt med det. Fumla inte, vid 'tre' smäller det. Ett —»

Karlarne sågo tvehågsne ut, men det var minn sann ingen tid att fundera på. »Två —» De vaggade fram, den ene efter den andre. Till sist återstod endast Wiger.

»Var inte buskablyg du, min lille man, din knif ser just inte så otokig ut», yttrade kaptenen med en röst, hväsande som sågbladet på ett mastträd.

Janne Wiger blottade långsamt den breda klingan på sin slidknif, som skälfde i den herkuliska handen. Han tog ett riktigt tigersprång framåt med höjd arm. »Han är lagom åt dig, din — —» En kula gjorde slut på meningen. Kaptenen vred knifven ur den stelnade handen och profvade eggen på nageln. »Det var allt den hvassaste», sade han kallt. »Till brasarna, ni andra! Styrman, få henne fördevind igen! Det här spektaklet kostar mer än det smakar.»

Och, trotsande »natturlagar», monsuner och andra gamla märken, anlände Fortuna efter en i navigeringens annaler fristående resa, mycket snart till Manila, der kaptenen vidtog den försigtigheten att slå största delen af besättningen i jern, tills han kom på salta böljan igen. Man har skäl till förmodan, att Petter Besk icke velat märka Wiger fyllest så hårdt; men hvad det lagliga i saken beträffar, så var lättmatrosens dödliga frånfälle redan fastställt i Kapstadens tjocka diarium.

Kapten Besk lade genom denna vidunderliga resa ytterligare en ofantlig sten till sin ofelbarhets babelstorn; men inspektören vid en examen med navigationselever i G. anförde händelsen såsom ett egenomligt undantagsfall, hvilket ingalunda kunde rekommenderas till efterföljd åt kunnige och omtänksamme befälhafvare.

Vi förflytta oss nu igen till sanctuariet på Pehr Camdons kontor, ty der sitter gudsonen som bäst i farten med att kalfatra sin f. d. kapten, som redan stuckit i väg med Bolten, eftersom han gifvit sig några tunnor tusan på att komma fram utan ett sådant i hans tycke jemmerligt oting som en andre styrman af den nymodiga skolan.

»Ja, som jag redan haft äran säga», fortsatte den gentlemannalike Manét, »så gjorde gubbarne sina bestick ihop; men ibland slank jag mig till att få en »höjd» eller par, särskildt hände detta på vägen till Valparaiso. Som nu landet deromkring är mycket högt,

trodde jag en dag, att vi kunde ha det snart i sigte, hvarför jag jumpade upp med en kikare i bramsalningen. Och der såg jag mycket riktigt i den genomskiu-liga luften, änskönt svagt, de violettefärgade konturerna af Campana de Quillota, hvarpå jag gick ned i däck och delgaf kaptenen min upptäckt.»

»Pah», sade han, »styrman har väl sett något smörland, han.»

»Åhnej, kaptен», svarade jag, »det är allt kusten af Valparaiso.»

»Griller, griller. Vi komma till Valparaiso först om lördag, så mycket han vet. Det tål allt en dag till, innan vi få se skynten utaf land.»

»Hm», nödgades jag säga, ty jag vardt perplex af förvåning, »vi ha ju lördag i morgon.»

»Styrman är tokig han, det är allt hvad jag kan säga. Bättre han läser almanackan än en hop annan smörja. Jag måtte väl ska' veta hvilken dag och dato vi ha jag, som såg i henne just för en stund sedan.»

Jag ämnade invända, att hans svenska almanack var jemt en dag efter tiden på de längdgrader vi nu seglade, men jag ville icke tro honom vara så okunnig. Emellertid syntes den höga kusten snart från däcket för det obehäpnade ögat, så att man ej gerna kunde taga miste derpå. Kaptenen kastade arga ögon på mig. »Nå, hvad ha ni för dag i dag på den här trakten?» var första frågan morgonen derpå till den längs sidan uppklättrande lotsen.

»Lördag med förlof, herr kaptен, och i morgon blir det en välsignad dag för mig, fattig karl, efter som det är då son min första gången ska till och predika i S:ta Estebana.»

»Den der är, tjuften i mig, jemt upp lika tokig som Boken», hörde jag skepparen mumla mellan tänderna och jag vill nästan hålla för troligt, att han var säker på, att jag och hela Valparaiso sväfvade i den gräsligaste okunnighet, beträffande rätter dag, hvilken naturligtvis endast han och Bolt hade spets på.

Från Valparaiso till Falmouth gjorde vi den snabbaste resa, som någon hört af der. Platt akterlig storm hela vägen. Vi blefvo kastade genom Atlanten. Men aldrig bergades en lapp och det märkvärdiga är, att vi inte miste så mycket som en läsegelspira, fastän det ibland ref i så, att jag trodde skutan skulle pressas under vattnet. Men till kapten Besks stora beröm må jag säga, att ingen skeppare kan ha ett vaksammare öga till väders öfverallt än justament han. Midt i natten ibland, utan att man märker det, smyger han ur kajutan och flyger upp i riggen som den yngste jungman och går der timtals och ser om godset. Ingen känner bättre sitt fartyg än han från kölsvinet till flaggknappen. Men nog få de lära sig ligga i, de som segla med honom. Min tro är i alla fall, att, för allt hvad han förser grosshandlarens ypperliga Fortuna, så tog han dock det bästa af henne, när vi skulle in till Falmouth.»

»Hur' så då?» frågade grosshandlaren med spändt intresse, under det gamle Boqvist gaf berättaren en för egarens milda anlete riktigt grym blick.

»Ja, herr grosshandlare, det är minsann inte så godt att omtala den passagen. Jag är ingen backhare, vid Gud jag det är, men jag ryser hvar gång jag tänker på en sådan segling och jag tror hvad jag vill om den utom att den nog är sanning, så otrolig än

historien låter. Ja, det var som så, att vi länsade in i Kanalen med en hejdunrande körare och kapten lät det basa på utan lodning eller vidare, bara på hvad vi kalla den »döda räkningen». Mot qvällen få vi se två fyrar rätt förut. Nu är till märkandes, att ingen annan än kapten och troligen gamle Bolten, för se de äro då allt i ett, visste hvart vi skulle gå. Men jag hade kastat lodet ibland och fått en god observation, så att jag kunde bestämdt säga, hvar vi befunno oss. »Tyckte väl jag också, att vi borde ha korn på Lizard med den här farten», mumlade kaptenen, betraktande fyrarne genom kikaren. Jag stod alldeles bakom honom, hörde hvad han mumlade, eftersom kapten Besk mumlar ganska högt, och ansåg det vara min skyldighet att varsko honom om ett så betänkligt misstag. Saken var nämligen den, att hvad han höll för Cap Lizard på engelska kusten, sydost om Falmouth, enligt min åsigt icke kunde vara annat än Casketsklipporna, som ligga 6 engelska mil från nordvestra udden af ön Alderney, således bortåt 3 grader i vester från Lizard.

»Det kan inte vara Lizards fyrar de der, kapten», sade jag höfligt, men bestämdt.»

»Slidder sladder ständigt och jemt. Styrman är inte lite' tokig han. Inte Lizard, he?»

»Nej kapten, det är Caskets fyrar.»

»Hör man på munsjör Snus der. Nej styrman, låt han bli att lära hönan värpa. Annars kan jag säga honom, att The Caskets har tre fyrar, men jag är inte menniska att se mer än två der borta.»

»Tids nog få vi syn på den tredje», svarade jag, som visste att fyrarne der bilda en triangel

och att man från sydost ej kan upptäcka flere än två.

Kursen sattes nu ett par streck mera ostvärt. Omsider blänkte äfven den tredje fyren fram. »Nu äro de likvisst tre», sade jag åt kaptenen, något triumferande, jag medger det. Kaptenen betraktade dem en stund och bet sig i läppen. »Bah», svarade han långsamt, »de ha väl bygt upp en till se'n jag var här sist.»

Trots det tvärsäkra svaret, märkte jag likväl, att han ändtligen kommit under fund med sin blunder. emedan det snart för envar, som någonsin passerat Kanalen, blef tydligt, att vi gått mycket för långt och snart skulle vara under franska kusten. Men aldrig trodde jag, att misstaget skulle korrigeras så radikalt, som kaptен Besk gjorde det.

Det blåste hårdt nog för att — som amerikanarn säger — två man skulle haft fullt göra med att hålla i den tredjes hår. Godvindare, som vi seglat om (Fortuna loggade då till fjorton knops fart), gingo med fastgjorda öfversegel och ett ref i märseglen och bidevindarne hade bottenrefven inne, de morskaste af dem. Men Fortuna förde alla segel i topp förstås. Kaptenen gick fram och tillbaka och såg till väders, på sjön och upp till himlahvalfvet, der mörka skyar jagade hvarandra öfver fullmånan. »Gå och tag rodret du, Bolt», sade han ändtligen. »Vi ha låtit henne skena åt h—e för långt den här gången. Men nu, min gumma, ska' vi profköra dig riktigt, få se om vi ändå inte kunna ta' skadan igen. — Klart att vända!» ljudet derpå doft genom roparen. Karlarne sågo förbluffade ut. »Loss babords brassar! — Babord litet

grand, Bolt, babord bättre. Så, stött för lofven! Hal upp i styrbords brassar der, fort! Stå då inte som en skock sjösjuka svin, menniskor!»

Det var ett fasans ögonblick den vändningen. Fortunas gästar voro inga mesar, men nog trodde vi allas sista stund vara kommen, när hon lade till, så att brädgången låg under sjön. Det var bara att hålla i sig, och jag trodde och jag må säga hoppades, att stängerna skulle springa. De stodo dock pall, men bovenbramseglen flögo för tusan i våld, så att endast liken sutto kvar. Aldrig kommer den långa natt, som nu följde, ur mitt minne, om jag så blefve hundra år. Ingen kunde sofva, fastän de kunde få det, emedan kapten och styrman stodo till rors hela tiden ända tills vi flögo in till Falmouth med stängerna böjda som rottingar och skummet likt ett vattenfall för bogen. Han tog ingen lots, men en gammal Jack, som såg huru vi rände in, sade åt en af kamraterna: »den der måtte vara hin håle sjelf eller också 'The flying Dutchman'.

Emellertid hade vi gjort den qvickaste resa någon ännu lyckats åstadkomma mellan Valparaiso och Falmouth, såsom det finnes antecknadt.»

»Det var en satans karl», utbrast Pehr Camdon, torkande svetten ur pannan.

»Jag tycker för min del, att han är den dugtigaste sjöman till kofferdis», sade kassören med en hetta, som annars icke märkts hos honom på de senaste fyrtio åren, »och jag må säga den ackurataste med. Han hade kanske blott i ifvern gått för långt och måste taga igen skadan. Det är en heder för vårt hus, en stor heder, att vårt skepp gjort den snabbaste resan.

Han hade minsann inte kommit så fort, om han inte klått på så der med segel. Och bra gick det. Åh, Petter vet nog att åka, vända och köra hem igen bättre än några valpar, som inte duga att tjena ihop till en vattvälling. För se, hufvudsaken för en redare är att skeppen tjena glupskt med pengar, de må nu gå mot 'sunar' eller med 'sunar'.»

»Amen», skrattade Pehr Camdon med näsan redan i skåpet.

3.

En lika lång som grym historia om rymning, fångenskap, rökningar, pest, bränvin och rätta orsaken till Napoleon den stores fall, först nu uppdagad.

Den rike grekiske köpmannen Georgios Markuros i Smyrna satt nedhukad på sin beqväma ottoman med ett mäktigt fundersamt utseende och bredvid hade kapten Besk lagt sina långa ben för ankar, bolmande en tobak, som skilde sig betydligt från den ovärdige brodern »Svarta ankaret».

»Ja, nu är jag här», framkastade den sistnämde mellan de något obeqväma sugningarna på det tjocka munstycket, »efter att ha skenat från Odessa ned genom Dardanellerna förbi Tenedos och Mitylene med den här ostliga fnysaren och vill den bara hålla i... Men nu kan det vara så dags att få veta, hvarföre jag just skulle sticka näsan in i golfen här?»

»Det är för en kinkig sak, må ni tro, kapten»,

svarade greken betänksamt, »och det var min sann inte för ro skull jag skickade extra bud på er, när jag fick veta, att ni fans på de här trakterna . . . Hör på, ert skepp är ju en seglare af första rangen?»

»Det är just hvad hon rätteligen kan kallas.»

»Godt, kapten», fortsatte greken, sänkande sin spensliga lekamen mot kaptenens öra. »Ni har kanske hört, att det åter stundar till ett stort krig? Napoleons örn ämnar kasta sig på Rysslands och sönderslita den.»

»Låt dem tufsas så fjädrarna ryka — jag bryr mig hin om politiken.»

»Precis hvad jag gör, kapten, ja alldeles, låt dem elda på! Men vi köpmän kunna ibland förtjena rätt vackra fyrkar på slika oväder, bara vi väl passa ut rätta tillfället. Ett sådant erbjuder sig nu och jag må väl säga ett konstigt nog. Min svåger, god vän med Storpopen i Petersburg, skrifver till mig, att en större sändning rökelse behöfs för kyrkorna der och andra delar af det stora riket. Men nu utbryter kriget om några dagar, ja, jag kan så gerna säga rent ut, att det nyss gått löst — en utliggare har för en qvart sedan meddelat mig det, men för all del tyst! — det är blott vi tre, som veta det här ännu. Nå, nu förstår ni, att jag ej vågar sända denna dyrbara laddning med någon ryss eller engelsman, som råkade i klorna på första bästa fransos. Jag kunde visst skicka godset landvägen, men dels blir transporten så dyr och dels skall jag säga er en annan hemlighet (här sänkte han rösten till en hviskning) och den är, att i rödaste rappet blir trakten här omkring förklarad pestsmittad. En god vän har hviskat detta i mitt

andra öra. Men ni, kapten, är just den, som kan hjälpa mig ur knipan, ni, som för ett neutralt fartyg och som vet att flyga undan i fall de skulle bli för närgångna. För öfrigt lofvar jag er en extra kaplake, som inte vankas alla dagar. Hvad säger ni nu om den saken?»

»Många laster har jag då gått med, men aldrig med nå'n smörjelse eller rökelse. Hur har man stufvat in sakramentet?»

»Rökelsen ligger i säckar och vi kalla den för hvetemjöl på connoissementet.»

»Huru många?»

»Inemot tvåhundra.»

»Godt, herr Markuros. Jag tager dem, änskönt jag får svårt om rummet. Det blir att stufva full kajuta och akterskans och en god del af däckets med. Men ni är en hedersman och ryssen behöfver all den religion han kan få i sig.»

»Jag må säga, att jag väntade detta af er kända beslutsamma karakter, kapten Besk. Så är saken då afgjord och ni får säckarne i natt. Det behöfver ingen ha nys om det der här på platsen, ser ni...»

»Konkurrenter, hvasa?»

»Några stycken», svarade Markuros med en listig blinkning.

Morgonen derpå afseglade Fortuna i sällskap med den konvoj af inemot hundrafemtio fartyg, som just då lemnade Smyrna under skydd af commodor Hornsbys kanoner.

Kapten Besk blef grymmare i synen, allt efter som han med kikaren följde konvojens rörelser. Han upptäckte nämligen med förargelse, att de flesta kofferdi-

fararne voro mycket dåliga seglare och att örlogsmännen nödgades borttaga öfverseglen, för att ej förlora konvojen ur sigte. Han såg dessutom, att Fortuna, oakadt hårdt lastad, mycket väl kunde uthärda täflan med de lättfotade krigsskeppen, hvilket visserligen vid ett annat tillfälle skulle ha beredt honom ett extra nöje, men som nu i stället endast ökade förargelsen. På eftermiddagen skralnade vinden och det blef snart fullkomlig stiltje. Kapten Besk lät sätta giggen i vattnet och lade till vid några af fartygen. Mot mörkningen kom han tillbaka just då en frisk kåre kom svepande öfver vattnet. De slappa seglen kastades back. Vinden hade kommit stiek i stäf. Genast blef det lif och rörelse på flottan och snart såg man de mer och mindre tunga skrofven med fast anhalade skot styrande bidevind för babords halsar. Alla utom skeppet Fortuna, kapten Besk.

När mårseglen började dänga mot stängerna, kunde man märka något liknande löje uppmjuka dennes efter exkursionen ännu bistrare drag. Han såg signalen till bidevindläggning lysa genom mörkret från flaggskeppets stortopp och beskådade i nattglaset de öfriga fartygens manövrer, men tycktes för sin del icke göra sig särdeles brådt om. »Tag rodret, Bolt», sade han äntligen till den bredvid stående, förvånade styrmannen, »och håll henne i jern så länge du kan. Loss bramfallen der för och akter!» Manskabet stod ett ögonblick tveksamt. »Se så, ä' ni lomhörda? Kasta loss fallen! Upp och gör fast bramseglen och låt det gå lätt se'n!»

De qvickbenta jungmännen läto icke säga sig detta två gånger och under det Fortuna fortfarande

låg och sackade akter öfver, gick den ena seglaren efter den andra förbi henne. Kapten Besk såg dem passera med en min, mera belåten än den han vanligen bestod sig. Ändtligen voro bramseglen och ett par stagssegel beslagna och då den siste af konvojen, en gammal engelsk koljare, hade passerat, brassades bidevind, och Fortuna, som alltid eljest plägade innehafva tétén, befann sig nu ytterst vid arrièr-gardet. Ungefär vid toltfiden signalerades vändning från chefskeppet. Samtliga fartygen lade om på andra bogen. Äfven Fortuna vände och visade genom lanternor att hon förstått och åtlydt ordern, men under det de andra lågo och flunkade tungt för styrbords halsar, brassade hon fullt och försvann snart i nattens mörker, styrande sydost till syd. Efter denna mystiska manöver gick kapten Besk helt trankilt ned i kajutan och studerade vid en flaska Jamaikarom på ett tämligen tarfligt sjökort passagen emellan ön Makronis och Cap Aspro.

Besättningen fick sig en extra styf, den äfven, men var långt ifrån att känna en belåtenhet, liknande den värde kaptenens.

»Nog har jag då sett en gå för fulla muggar i bugter och väder, dit inte spiritussen hanses just skulle vilja sticka upp sin nos allsommalls; men hvad han nu kan ha för fundament för sig, det går utanpå vårt förstånd, gossar. Men så mycket kan jag säga, att på sista tiden har han nog purrat den der i asken mer än en gång», anmärkte båtsman Kusbom med ett allvar, som gick genom mærg och ben.

»Jag skall säga er en sak så godt som två, jag», menade Lundqvist, en lång, skråful matros; »alla de

här hundfukterna kommer ifrån säckarna, som vi togo in så flux i natt. Det är inte en nypa mer hvete-mjöl i dem, än hvad vi få i våra ransoner.

»Men mera djefvulskap än som nå'nsin passerat Medelhafvet. Det känner en då bara på lukten. Kan nå'n menniska tro...»

Kapten Besks dundrande »klara vid brassarna der» gjorde ett snöpligt slut på matrosernas funderingar. »Rodret dikt om babord! Loss babords brassar der för och akter! Hala dem tort om styrbord! Nyp i så mycket ni orka, gossar. Kan ni inte få hem mera på stormärsbrassen der? Lundqvist, hugg i med dina stora näfvar! Ett tag till, så ja — fast det! Ut med klyfvaren och jagaren och skota hem dem som Calle Swan palmar in qvinten när han skall till med gånglåten. Så ja, det är well. Styrman, sätt till bram- och bovenbram på alla topparna!»

Om en fjerdedels timme låg Fortuna med all duk hon hade å nyo bidevind för babords halsar och jagade i den allt mer tilltagande brisen som en nordkapare genom den höga sjön.

Styrman Bolt ruskade på hufvudet, då vattnet rusade in genom läspygatterna. »Du är inte mycket med om den här leken, du, Bolten, ser jag?» anmärkte kaptenen, hasplande ett qvarter af Helsingörstobaken.

»Håller det, så håller det, och hvarom icke, så går det för f-n i våld», svarade finnen vresigt. »Hon är inte alldeles splitterny nu och du har just aldrig spart henne, så mycket jag vet.»

»Det *måste* gå. Tycker du det skulle vara resonligt att åter igen falla in med de der sölkorfvarna i morgon och få gå och polimasa i deras kölvatten hela

tiden. Jag skall säga dig, att jag under stiltjen tog reda på ett och annat vid den der konvojen och fick veta att en god del af dem går till platser här inne i Medelhafvet. Skulle jag nu sitta och se på det, kunde jag lika så gerna kasta de här säckarna öfver bord med detsamma. Men de äro dyrare än så, och få vi dem välbehållna till Petersburg, så har du fri grogg och en varm koj hos mig i vinter och nästa med, om det kniper, mins mina ord.» Kaptenen upplyste härfå vännen Bolt om rätta beskaffenheten af innehållet i säckarna och dermed sammanhängande omständigheter.

På morgonsidan nödgades dock kaptten Besk gifva befallning att berga bramseglen och kl. 8 togs ett ref i märseglen. Det var då full storm, men med klar luft, undantagandes några hvita molntappar längs ner i lä. »De der gubbarna ha något bakom örat, Bolten, lita på det», smålog kaptten belåtet; »de äro ingångspråken till en predikan, som skall pusta oss ut genom sundet innan många dagar gått om.»

»Må så också vara», svarade hans nu ovanligt vresige styrman, »men det ligger något annat sattyg i luften, som vi inte blåsa oss ifrån.»

På eftermiddagen upptäcktes äntligen konvojen eller åtminstone det mesta af den, stampande långt ner i lä, hvilket förskaffade kaptten ett så ovanligt utbrott af nöje, att han försummade sin kajutpojkes rationela uppfostran ända derhän att blott gifva honom ett nästan vänskapligt nyp i örat.

Kaptten Besks goda väderkorn hade icke kommit honom på skam. Mot aftonen bedarrade det och på natten kom vinden från det motsatta hållet. Fortuna

styrde nu, med alla segel i topp och läsegel på begge sidor, kurs på Herkules stoder.

Det gick som en dans utan vidare äfventyr genom Medelhafvet, när, strax efter sedan den yttersta af Balearerna hade kommit ur synhåll, utkiken mot mörkningen rapporterade en seglare kranbalksvis, som, gående för half vind, såg ut att skära Fortunas kurs. Kaptenen betraktade länge främlingen. »Det är en örlogsman», sade han och lemnade kikaren åt sin förste styrman.

»En fransos och ett lineskepp till på köpet, om jag inte bedrar mig», anmärkte denne.

»Det är en utmärkt seglare huru som helst», yttrade kapten Besk mycket kallt, änskönt man såg ögonbrynen längre ned än vanligt, när han fälde ihop kikaren. »Låt dem få upp kastblock på märsrårna och skär in gölingar!»

Den främmande seglaren höll rakt på Fortuna, och som begge fartygen gingo med brinnande fart, kunde man snart betrakta hvarandra tydligare. Främlingen var ett vackert fartyg, synbarligen en örlogsman och full af folk. Man kunde se huru en hop kikare från halfdäcket voro rigtade på Fortuna. Omsider hissades trikoloren, upplösande hvarje tvifvel. En blågul flagga svajade genast under Fortunas gaffel. Fartygen voro nu inom prejhåll.

»Hvarifrån kommer ni?» frågade chefen på fransmannen.

»Från Odessa», dundrade kapten Besk genom roparen.

»Hvad har ni för last?»

»Råg.»

»Hvarthän är ni destinerad?»

»Till Östersjön.»

I samma ögonblick passerade lineskeppet, hvars namn »Marengo» i präktigt sirade bokstäfver prunkade på gallionsbräderna, akter om Fortuna och de franska officerarne tittade nyfiket ned på hennes däck. Kapten Besk tog artigt af sig hatten, hvilken manöver genast besvarades af chefen, mr Corbeau, och officerarne.

»Om förlåtelse, herr kapten», säger strax derpå sekonden, »men såg ni de der presseningarna, som lågo rundt omkring däckets akter öfver?»

»Ja, hvad mera?»

»Man brukar inte lägga råg under presseningar! Och så skulle skeppet till Östersjön», inföll premierlöjtnanten med en mycket menande blick.

Kaptenen utstötte endast ett af dessa »ah'n», som fransmännen modulera med så stor skicklighet.

»Ship ohoj!» ropade den lille fransmannen genom messingsluren. Intet svar. »Ship ohoj!» Men kapten Besk hörde icke på det örat. »Han är döf, den gynnaren. Vi måste hjälpa upp örhinnorna på honom. Skjut ett löst skott och befall honom lägga bi.» En kanon på Marengo lät höra sin dundrande påminnelse; men Fortuna fortsatte sin kurs som om intet passerat. »Fall af der och brassa fyrkant, vi skola snart lära den der nordiska björnen att dansa efter vår pipa», skrattade den muntre fransmannen och snart ilade Marengo i Fortunas kyliga spår.

»Det var det jag visste», skrockade finnstyrman.

»Vi ha sattyget här nu. Men det är bäst att ge efter,

så kan det gå öfver med ord och goda lämpor. Fransmännen äro ett gentilt folk, Besk.»

»Tig, Bolten; ena rofgiriga satar, det är hvad de äro.»

»Se så, bom! nu befalla de oss lägga bi.»

»Men vi lägga till bens i stället, kom detta ihåg! Janne, jumpa upp och kasta loss bovenbramseglet; raskt min gosse!» sade han med ovanligt mild ton till sin lilla kajutvakt, hvars sotiga ansigte öfverdrogs med en stolthetens rodnad vid detta prof på kaptenens förtroende. »De andra krukorna skulle kanske ej ha vågat det», mumlade han.

»Stick pytsar på gölingarna der och gå upp ett par stycken på hvarje märsrå och dränk seglen med vatten. Se upp der vid rodret och gira inte en fjerdedels tum, annars girar jag till dig en hel aln på ryggtafan, och ni andra, passa på manövern och se inte ut likt norsar, som oförhappandes kommit in i struten på en laxnot.»

»Det här bär för perkele i våld», muttrade styrmannen, hvars tro på sin mångårige kaptens lycka nu för första gången började allvarsamt svigta. »Den der gynnaren seglar fullt ut så bra som vi. Dessutom kan han när som helst ge oss ett skott i peruken.»

»En akterlig jagt är en långvarig jagt, som engelsman säger. Och han må väl ha mera vett än att skjuta. För resten har jag sett flere skott gå förkerdt än råka prick. Bredsidan kan han ej vända till och att träffa med bogkanoner i den här sjön och ett sådan beckmörker, som vi ha om fem röda minuter, skulle vara en god hitt, åtminstone för de der galande tupparna.»

Kapten Besk tycktes också få rätt, ty ögonblicket derpå knallade ett skott och derpå ännu ett utan att träffa, men på ett visst otrefligt gnäll hördes det, att laddningen innehöll något bastantare än löst krut.

Äfven till besättningens öron hade den egendomliga hvisslingen trängt och deras bärare voro icke fullt belåtna dermed. I synnerhet föll det gastarna till väders mindre i smaken, efter som skotten tydligen varit ämnade åt riggen. Till följd deraf gåfvo dessa seglen och pytsarna en god natt och stodo snart på däck.

»Det der gjorde ni rätt i», menade båtsmannen.

»Hvad är det fråga om?» röt kapten Besk (som ett hopp från hyttaket fört midt ibland sin misslynta besättning) med ett så ampert uttryck af raseri, att alla ofrivilligt hajade till. »Hvem har skickat ner er?»

»Vi ha blifvit förhyrda till sjömän, men inte till kanonmat», svarade länge Lundqvist trotsigt.

»Neka ni att göra skeppstjenst?» frågade befälhafvaren barskt, ryckande till sig en spak från gångspelet.

»Vi behöfva inte bli nedskjutna som hundar», svarade Lundqvist.

»Nog är du lång din kanalje, men jag skall veta att qvista af dig, jag», gnisslade kapten Besk och lade med ett väldigt slag af spaken ned matrosen orörlig på däcket.

»Nu är han topprasande — på'n, gossar!» ropade båtsmannen, hvarpå alla kastade sig öfver den vredgade jätten och fångslade honom snart, oaktadt Bolt af alla krafter sökte befria sin vän ur klämman.

»Sätt honom i kettingslåren och låt den här tyst-låtna finnkolisen göra sällskap. Lika fåglar leka bäst.»

Under det befälet fördes under däck, haglade en ny påhelsning från Marengos kanoner, denna gång med bättre lycka, ty efter att ha snuddat vid rorgångarens mössa, gick en kula tvärt igenom mesanen.

»Nej, nu tror jag vi sluta upp med det här kriget», ropade båtsmannen, hvars sjelfskrifvenhet till kommandot syntes både honom och besättning alldeles naturlig; »bättre att ha göra med fransmännen än den här sakramenskade skepparen.»

Om några ögonblick låg Fortuna helt ödmjukt bi med nedfirade bramsegel, och en stund derefter kom långs sidan en starkt bemannad slup, ur hvars innanmäte klängde en mängd svartskäggiga provençaler med sekonden och en qvickögd kadett i spetsen.

»Hvar är kaptenen?» frågade sekonden på sitt eget lands språk.

Fortunas gaster, som kunde alla storbritanniska skällsord utantill, voro dock klene i den fina fransyskan och skakade blott på hufvudet.

»Han håller sig undan, den fege, men jag hittar honom nog», utbrast den hetlefrade sydlänningen förbittrad. »Baudry, kom hit och språka vid de här lymlarne!»

En liten koppärrig, väderbiten matros, hvars enda öga syntes väl gå upp emot ett halft dussin vanliga, hvad eld och rörlighet beträffade, framträdde ur hopen.

»Löjtnanten frågar efter kaptен, som inte syns till», upplyste enögat på ovanligt väl prononcerad engelska. »Nå, mina långa gubbar, har han kanske gått i land på ett ryck, he?»

Besättningen höll en liten rådplägning medels den mycket betänksamma manövern att klå sig bakom örat.

»Sacre bleu! Stå inte der och idisla som en skock marknadsoxar, utan ge qvickt besked. Hvar håller kapten hus?» röt den liflige Baudry, som såg ut att ha varit med när krutet fans upp.

»Om så nödvändigt ska' vara», svarade båtsmannen långsamt, »så är han just nu nere i kettingslåren.»

Baudry öfversatte genast svaret för kamraterna, som med fransmäns vanliga munterhet genast började gapskratta.

»Hvad gör han der?» frågade vidare mr Baudry.

»Det är inte godt att säga det nu för tillfället», svarade båtsmannen med skenbar enfald. »Men annars ha vi satt dit honom, för att kunna lyda linieskeppets order och lägga bi. Han är inte litet tokig, våran gubbe, när det sätter åt en, ska' jag säga.»

»Tror nog det, min gode man», svarade enögat, »ni se just inte ut som några genier ni heller.»

»Aha», sade sekonden. »Det tyckes ha varit en revolution i smått här. Framåt då till kettingslåren!»

Det stod aldrig på förr än kapten Besk och finnstyrman voro, befriade från sina olagliga surningar, uppe på däck. Kaptenen mönstrade sina motståndare under tystnad. I synnerhet tycktes han pejla sekondens yttre ända till tåspetsarna, efter hvilken granskning hans af de skiftande händelserna något dekontanserade drag återtog sitt vanliga, jernhårda utseende.

»Jag menar er besättning gjort myteri, herr kapten?» sporde sekonden försmädligt.

»Det lär väl vara min affär det, herr löjtnant», svarade kapten Besk torrt, men på god franska.

Sekonden såg något förlägen ut, hvilket icke undgick kaptenen, som tillade: »Hvarmed kan jag stå till tjänst?»

»Åhjo, med ett och annat. Men fören först de här rebelliska hundarne under däck och läggen på luckan!» befalde officeren sitt folk. »Du, Baudry, blir kvar här. Se till, herr kadett, att allt går i sin ordning!»

Kaptenen betraktade nu forskande Baudry, men tyckte synbarligen icke om hans öga.

»Låt oss nu titta på edra papper, kapten. De äro väl rena som en ungmös drömmar, hvasa?»

»Nog voro de rena, när jag tog emot dem, och jag tänker de inte blifvit synnerligt smutsiga sen dess», svarade kaptenen vresigt, i det han visade den främmande officeren ned i kajutan.

Sekonden ögnade igenom dokumenterna, på hvilkas innehåll han ej blef särdeles klok, efter som de voro affattade på de barbariska språken svenska och ryska, men fäste slutligen sin uppmärksamhet vid ordet »Petersburg», som stod på connoissementet öfver den grekiskt-ortodoxa rökelsen.

»Ni är destinerad till S:t Petersburg, ser jag», sade han ifrigt. »Nå, nu begriper jag, hvarför ni ej tyckte om en fransysk visit. Morbleu, ni är min fånge, kapten, efter som krig är förklaradt mellan H. M. fransmännens kejsare och Ryssland, efter som ni fraktar rysk vara och är destinerad till rysk ort. Det der blir ingen ovälkommen nyhet för den tappre chefen på Marengo eller huru, Baudry?»

»Det kommer lägligt för litet hvar det», tyckte enögat, gnuggande händerna.

»Skratta lagom, era franska markattor», mumlade kapten Besk på svenska. Derpå vände han sig till officeren med denna stränga min och ton, som aldrig undgingo att utöfva tryck på dem, mot hvilka de användes.

»Ni är en ung man, herr officer, och dömer hastigt och burdus. Det här är kanske inte så lätt som ni tycks tro. Huruvida fransman och ryssen äro i krig, det vet jag inte; men det kan vara möjligt. Om det nu också vore på det viset, så har ni ingenting annat att hålla er till än de här säckarna. Resten af lasten består af råg, köpt och destinerad till Sverige. Fartyget är också svenskt, och både jag, styrman och hela min satans besättning ä' svenskar allihop, så att det enda ni kan komma åt lär väl vara de der tvåhundra säckarna; men ni låter allt bli dem också, om ni visste hvad jag vet, kom ihåg det.»

»Allt det der blir nog galant, herr kapten», skratade sekonden. »Mig slipper man inte så lätt. Gallifeterna äro inga dumhufvuden de, må ni tro. Men det var f-n till besynnerlig lukt i den här kajutan.»

»Det osar katt om säckarna, som ligga stufvade här öfverallt», förklarade Baudry och drog in borrharna på sin lilla trubbnäsa. »Diable, hvar har jag känt den här lukten förut? Den förefaller så bekant...»

»Du har luktat litet hvarstans, du i dina dar, och kan ej *din* näsa komma på det klara med bouqueten, så är det täpt för andras med, gamle vagabond», menade sekonden. »Öppna en af säckarna der, Baudry.»

»Men jag ber er låta bli jag», förklarade kapten

Besk vresigt. »Det går ju an, när jag fått språka med chefen.»

»Pah, här är det jag som kommenderar; se på mjölet du, min gubbe.»

Baudry hade redan öppnat en af säckarna och betraktade uppmärksamt innehållet. Plötsligt slog han sig för det lurfviga hufvudet och ögat sken som ett eldkol. Han lade något af innehållet i handen, sprang fram till kajutbordet, tog en bredvid stående kopp och hælde mjölet dit, tände så vid lamplågan en sticka, som han satte ned i koppen. Plötsligt kände de innevarande en ljuffig arom behagligt smeka luktorganen.

»Det var ett konstigt hvetemjöl, det här», anmärkte sekonden hånleende. »Hvad menar du, Baudry?»

»Jag har det, min löjtnant. Jag har icke för intet varit i det fördömda Ryssland; det är ett land, der man åtminstone får lära sig lukta. Sapristi! Det här är ingenting mer eller mindre än sådan der rökelse, som ryska presterna använda vid gudstjensten.»

»Ah!»

»Och vet ni hvad, löjtnant Gallifet, det enda som sätter lif i ryssen, så är det presterna och gudstjensten. När en ryss har stuckit näsan i ett sån't här heligt os, kan han gå mot ett batteri...»

»Aha, och om nu de ryska presterna icke ha någon rökelse?»

»Så är det stopp med gudstjensten. Och om inte ryssen får religionens tröst, så duger han inte mer att slås än en gammal omnibushäst.»

»Du tror således, att om den här laddningen icke kommer in i Ryssland...»

»Så är det detsamma som att decimera ryssarna på en armécorps af 100,000 man.»

»Som ni hör, kapten, så hade vi allt våra skäl», förklarade löjtnanten med triumferande ton. »Jo, jo, en Gallifet låter inte lura sig han.»

»Det är just det vi få se ändå», mumlade kapten Besk, slungande en förbittrad blick på den klipske Baudrys något rödfärgade uppnäsa.

»Se så, se så, kapten, surna inte till för det här. Tag saken som den filosof ni ser ut att vara. Ni är visserligen min fånge, men det hindrar ju icke att vi kunna spisa tillsammans, hvarföre ni torde vara god och arrangera om en supé.»

Den lille kajutvakten bullade upp hvad skafferiet förmådde, hvilket säkerligen var smalt nog, och glömde dervid ej att sätta fram kaptenens största bränvinsflaska, fylld med den tidens rafflande »stångjern».

Baudry, som var sekondens synnerlige gunstling och dagens hjälte, fick sig också en släng af slevven.

Det vidtberesta enögat fäste genast sin blick på bränvinet med ett ytterst passioneradt uttryck. Detta undgick ej kaptenen, som slog i de väldiga glasen, fattade ett och klingade med sekonden.

»Hvad är det här för en likör?» frågade denne.

»Det är bränvin, min löjtnant. Bränvin, en nationaldryck, som svenskarna förtära endast vid mycket högtidliga tillfällen.»

Glasen tömdes i botten, men löjtnanten grinade förfärligt. »Morbleu», pustade han, »nog är den då tillräckligt stark.»

»Den blir bättre, ju mer man dricker», försäkrade kapten Besk och fylde å nyo glasen.

Sekondens ansigte var snart blekt och glåmigt, under det Baudrys småningom antog den grannaste skiftning i karmosin. Om en stund befann sig löjtnanten i ett tillstånd, som tydligen icke tillät honom att sitta på stolen, och strax derpå föll han ihop som en rakknif.

»Janne, laga i ordning en koj åt löjtnanten», befalde skepparen. »Det är väl bäst vi förtöja er sekond en stund, min käre Baudry», sade kaptenen fryntligt. »Sen kunna vi, gamla sjöbjörnar, se efter om det inte fins något grund längre ner i flaskan.»

Detta var ett tal, som föll enögat i smaken, och ju mera han drack, ju mera tyckte han om svenskarne, enkannerligen en vid namn Petter Besk, den muntraste karl han träffat på. Omsider sladdrade äfven Baudrys rörliga tunga på målet och inemot två timmar efter första glaset genljöd kajutan af fransmannens nasalljud.

I samma ögonblick Baudry »törnat in», försvann leendet på kaptenens ansigte, för att lemna rum åt dess vanliga uttryck af fast beslutsamhet. Försigtigt smög han upp i kajuttrappan och såg derifrån de franska sjömännen grupperade här och der, till största delen sofvande. Den lille kadetten gick manhaftigt på halfdäcket, men för öfrigt var allt tyst och stilla. Derpå smög han till styrmannens koj, väckte denne och höll en kort konselj derinne. Sedan tassade han tillbaka till kajutan, öppnade en kista, letade der länge och väl, tills han slutligen fann en ask af ett mycket besynnerligt utseende. Denna öppnades medels en lika enkel som sinnrik mekanism, hvilken för kännare angaf sitt ursprung från det himmelska riket.

Askens innehåll utgjordes af en mängd små kulor, till sammansättningen ungefär liknande de s. k. stinkbollar, som de kinesiska sjöröfvarna begagna vid sina angrepp, utom det att dessa voro mycket små och icke innehöllo några explosiva ämnen. Han uttog tre af kulorna och lade dem försigtigt i fickan.

Derpå smög han tyst till styrmannens hytt, dröjande der en god stund. Återkommen utan äfventyr, ruskade han upp kajutvakten, som sof i en liten skrubb bredvid trappan, och befalde honom tyst följa sig. Efter ett hviskande samtal med pojken, såg man kaptenen svepa ett stycke gammal flanell om största delen af ansigtet, så att endast ögonen, munnen och hakan voro fria. Så kastade han sig på sängen och plötsligt hördes kajutan genljuda af de förfärligaste jemmerrop. Sekonden rörde sig strax oroligt i sömnen. I detta ögonblick skyndade kajutvakten fram och, hållande sig för näsan, klämde han sönder en af kulorna tätt invid löjtnantens eget luktorgan. Nu uppstod ett förfärligt tumult. Kadetten kom nedspringande utför kajuttrappan, men raglade tillbaka på första afsatsen, kippande efter andan vid den vedervärdiga lukt, som trängde genom kajutgången. Löjtnanten rusade upp ur kojen, nästan från sina sinnen af bedöfningsen från finkelångorna och omhvärfd af den vidrigaste stank. Kajutvakten stod gråtande vid hans sida, upprepande under ideligt tjut sin lexa, hvilken icke bestod af annat än: »u-uj, min påver kapten, u-uj, min påver kapten». Detta lystringsord hörde dock till lyxartiklarna, ty kapten Besks ofantliga lungor gånge ifrån sig sådana stönanden, att de kunnat väcka upp en hel bondkyrkogård. Löjtnanten höll sig för näsan så pass

godt han kunde och skyndade till kaptenen, som skenbarligen vred sig lik en mask i de förfärligaste plågor.

»Huru i Guds namn står det till med er, kaptent?» frågade löjtnanten, knappast i stånd att få fram andan.

Kapten Besk riktade sina rullande ögon på frågaren med en förfärlig blick. »Hvad är ni för en?» röt han ilsket. »Gå för f-n i våld och låt en menniska dö i fred!»

»Hvad har kommit åt er? Känner ni ej igen mig? Jag är ju löjtnant Gallifet, som tagit ert skepp i besittning.»

»Jaså», suckade kaptenen, gnisslande af smärta, men tydligen med uppklädnadt medvetande. »Ja, det är bra för er det, men jag har fått nog. Ser ni», pustade den döende, »nog hörde jag de hviskade om den rysliga pesten der borta i Smyrna, men aldrig trodde jag den lumrat sig ända hit. Alltsammans är de fördömda säckarnas fel, anamma dem. Uff! Gå härifrån, löjtnant», fortsatte han allt mattare, »annars blir ni smi—smittad. Kanske ni är det, det tar i en handvändning, må ni tro; jag tycker ni redan ser ut som ett döö—dött lik.» Här uppgaf han ett genomträngande skri, föll tillbaka på kudden och man hörde blott »de fördömda säckarna», besynnerligt nog på flytande fransyska.

Löjtnanten störtade till den dödfulle Baudry, som snarkade så att taket rättvisligen bordt ramla ned, men fick ej lif i honom, och raglade derpå som en drucken uppför kajuttrappan på däck, der allt var i det största virrvarr, till följd af den dit framträngda förfärliga lukten och de lika hemska nödropen så väl.

från kaptenen som ur styrmannens hytt, der finnen höll ett kolorum, hvilket kom håren att lägga sig baklänges på den gamle tjutande skeppshunden Snappe.

»Hala fram båten och låtom oss i alla helgons namn genast lemna detta fasans stinkande hemvist», snörflade sekonden matt, »och skicka ner ett par man efter den olycklige Baudry, som jag fruktar redan känner oset af skärselden.»

Ordern åtlyddes i ögonblicket, ty alla voro glada att få lemna det åt undergång invigda fartyget. Baudry bars, orörlig som en tråkloss, upp på däck, der man slog ett pålstek under armarne och nedfirade honom i båten, hvars manskap icke förlorade en sekund att stöta af.

Knappast hade de doppat årorna i vattnet, förr än kaptenen under de afskyvärdaste skrån förfogade sig upp på däck och tittade in till styrman Bolt, som genast fnysande kom ut ur hytten. »Spring och tag rodret, Bolt, medan jag styr litet i ordning med mina obstinata gubbar der för ut. Jag skall nog lära dem ställa till myteri, jag», mumlade han mellan tänderna.

Gastarne hade under tumultet och nödopen icke haft det synnerligt treffigt nere bland ankarkettingarna under däck, dit de i mörkret blifvit infösta af de icke alltid så ytterst artiga fransmännen. De yngre af manskapet började redan starkt knota och tyckte, att de äldre burit sig åt som dumhufvuden. »Ja, det är just rätt åt er», dundrade under ett varmare utbrott af missnöje kaptенens välkända stämma, »men det här ska' ni min sann få äta upp i annat än ärter och fläsk. Kom hit, jungmän och lättmatroser, en och en i sönder och tätt med det! Och ni andra, rör er inte

ur fläcken, annars blåser ett halft skålpund bly vettet ur er. Ni ha ändå just inte mycket att vara utan.» Förbryllad, öfverraskad och ödmjuk kröp den »lättare» delen af besättningen genom det öppnade skottet, hvilket bevakades af den bistre kaptenen med en alnslång pistol i hvardera handen. »Se så, upp på däck med er och håll er klara vid brassarna!»

Fem minuter derefter hade Fortuna åter fallit af, alla lappar hon kunde föra tillsattes och om ett par dagar flög hon som ett hvinande genom Gibraltar sund, hvarefter ständigt gynnande vindar gungade henne till S:t Petersburg, derifrån de famösa säckarnes innehåll sedermera fördes att upphjelpa den ryska segheten gent emot mod och snille.

När sedan förtäljdes om »stora arméens» olyckor i Ryssland och man ville härleda orsaken till den mäktige korsikanens fall från Moskwas brand och 1812 års stränga vinter, teg kaptен Petter Besk, småleende med detta djupa förakt, som öfverlägsna, men oskolade naturer icke vårda sig om att dölja. »Skrif på och pluttra bäst ni gitter, godt folk», yttrade han ibland till det yngre slägte, hvilket just då så lifligt intresserade sig för martyren på S:t Helena, »men här sitter en, som kanske har bättre reda på den passaschen. Hade jag inte fyllt ett par oppnosiga fransmän med svenskt bränvin, så sutte allt Napoleon der han suttit ännu och hade inte behöft förarga magsyra på sig af den der hundsvotten Lowe, och det vet Bolten lika så bra som jag, om ni bara vore goda att få något ur gamle finn.»

4.

Byxångsten. — Huruledes kapten Besk lade en aln till kabelns längd, men gjorde stranden en sjöbod fattigare. — Huru kapten Besk blef lurad och huru han hämnades. — Döden, grafven och sterbhuset.

Ett par år efter nedskrifvandet af förestående skildringar gjorde författaren bekantskap med Sveriges troligen älte sjökaptten, W. Ålander, en gubbe på omkring nittio år, hvilkas tyngd likväl ej hindrade honom att söka alla möjliga tillfällen att döda den återstående lifstiden genom kortspel. Dervid lurade han alla, som ej kände honom närmare, genom att antaga en förtvifladt hopplös min, när de darrande händerna äntligen lyckats ordna korten. Mig kuggade han åtminstone i grund första gången vi spelade knack. Gubben hade förhand och knackade efter en lång, synbarligen bitter strid med sitt sunda förnuft, som rådde honom till försigtighet. »Ja, jag kan inte mer än förlora», utbrast han äntligen, liksom hade det varit fråga om ett stenhus, brandförsäkradt till en half million. Då ingen annan af de spelande gick med, vågade jag kuppen, eftersom jag satt i sista hand med ett par trumfhackor. Jag proponerade kapttenen köp af andra kort. »Nej», svarade han resigneradt, »jag får väl vara nöjd med de här uslingarne.» Jag köpte, men fick ingen trumf. Kapttenen spelade darrande ut trumfdamen och såg noga efter hvad jag svarade med. Så tog han trumfkungen och kom slutligen långsamt och tvekande stickande med trumfesset. Häftig som jag är, gaf jag gubben ansenligt på pelsen. »Åhå», suckade han, »blef min herre bet? Ja, ja, olyckan är ingen menniskas fröjd.»

Troligen var det för denna illmariga hållning, som kaptenen af kamrater och bekanta gått och gält under öknamnet »Byxångsten».

Emellertid bidrog detta gurgel att innan nattens förlopp göra oss till goda vänner i en försoningsskål, som från gubben Ålanders sida måste inmundigas ur en sejd, emedan händernas darrning gjorde det omöjligt för honom att dricka ur vanliga glas. Som spelpartiet hölls hemma hos mig, anhöll jag att få herbergera kaptenen och se honom på frukost, hvilket accepterades.

Vid kaffet frågade jag farbror Byxångsten, huruvida han kände en kaptän Besk i lifstiden.

»Om jag kände Besken? Hm, det var en sak det. Jo, nog alltid kände vi till *den* storskräflaren.»

»Men det var ju den styfvaste skepparen härifrån på sin tid, eller huru?»

»En dugtig karl var han, Besken, djerf och en gåpåare, det kan då ingen neka till, men om det alltid stod rätt till i somliga delar, vill jag inte gå i god för. Han gjorde resor, Besken, som ingen har gjort om den dag i dag är, men hade också en besynnerlig glåptur i allt. Det pratades vidt och bredt om den lyckan, och endast Besken, Vår Herre och kanske en till ha riktigt reda på de der passagera. Men framgången eller djefvulskapet, hvad det nu var, gjorde honom högfärdig och styfver, så att han tyckte ingen vara så goliker som han, kantänka, hvarken i affärsvägen eller på sjön. Detta gjorde väl också, att Besken aldrig var riktigt tåld af oss andra skeppare, fastän han nog kunde se på månet glas och verkligen var en morosammare karl än man just kunde se på utan-

skriften. Men ett skräckeligt courage hade han också, när han kom på den bogen och han frågade hvarken efter hvitt eller svart, så länge humöret satt i honom. Ibland kunde han deremot vara kall och lugn som en filbunke, när andra hade håret på ända. Så att det var en egen kurre och man kände sig alltid litet konstig ihop med honom. Också var det icke underligt, om folket trodde, att han hade maskopi med en sådan der »kuse» på en tid, då man var lika säker på, att Hin Håle hade sina fuffens här och der, som att man åt sin strömming och potatis.»

Gubben Ålander berättade derpå åtskilligt, hvartill han påstod sig hafva varit ögonvitne och hvaraf jag skall taga mig friheten att här meddela en del. Beskrifningen öfver skeppet Fortunas löpande af stapeln skulle likväl blifva för omständlig, derest den återgäfvos med kaptenens tunga, då jag åter i det följande sökt återgifva den gamle mannens egna ord, såvidt jag kunnat minnas dem.

Skeppet Fortuna bygdes under särskild uppsigt af kapten Besk, som egnade arbetet en tillsyn, sådan icke ens grosshandlar Camdons timmermän varit vana vid. Aldrig var någon säker för honom hvarken bittida eller sent och ett solidare fartyg bygges icke för allra första klass med stjerna under de strängaste besigtningssagenter nu för tiden.

När allt väl var färdigt, lät han skrofvat stå och torka en längre tid och först två år på dagen efter Audacias hemkomst, syntes nästan hela stadens befolkning samlad dels på varfvet, dels på stranden midtemot, der alla »sjöbodas» voro fullpackade med folk. Fartyget bar icke mindre än fyra flaggstänger,

något då ytterst sällsynt, men på den högsta syntes i toppen en mörk kula. Det var den mystiska namnflaggan. Skeppet företedde en vacker anblick med sina ovanligt smäckra former, hvilka nu blottade sin symmetriska skönhet sedan ställningarna blifvit borttagna och endast några få stöttor ännu belamrade dess sidor. Efter tidens sed var botten koltjärad till något öfver vattengången och det öfre skrofvat struket med grå färg.

Kapten Besk promenerade med roparen under armen på hyttaket lugn som vanligt, men lät sina skarpa ögon spela öfver anordningarna. Hans beteende bildade en nästan väl slående kontrast mot all oron och väsnandet omkring honom. Ty vid sådana tillfällen går det hett till, och hos en hvar ifrån redaren till minsta beck-kokare rör sig då en ängslan, som för öfrigt är alldeles naturlig. Bland de ifrigaste utmärkte sig en ung man, vid namn Lasse Färnlund (son till varfvets åldrige quartersman), som flög från den ena sidan till den andra, utdelande order, hvilka förrådde raskt omdöme och förstånd.

Plötsligt såg man honom springa från det ställe, der ett kolossalt stopptåg var fäst, fram till stegen, som förde uppföre skeppets sida och, tagande ett par pinnar steget, var han uppe om ett ögonblick, hoppade ned på däck och stod strax derpå bredvid kaptenen med alla tecken till oro på det intelligenta ansigtet.

»Kapten», hviskade han andlöst, »vi få taga in minst en aln på stopptåget, annars går hon i land.»

»Hvilken hon?» frågade kaptenen argt.

»Skutan förstås.»

»Henne sköter jag sjelf. Sköt han sitt, gunstig junker — —»

»Ja, men kapten, hon går ju rätt i land.»

»Låt henne gå hvart hon vill, men gå han för f-n i våld! Se så, ned af hyttaket karl och se till att timmermännen kapa stapelblocken ordentligt, det inte — —»

Kapten Besks ögon gnistrade af raseri och han hötte med roparen åt den opåkallade rådgifvaren, som med harm och oro i det bleka ansigtet nödgades hastigt retirera samma väg han kommit. Färnlund skyndade till Pehr Camdon, som vid sådana viktiga tillfällen alltid personligen ledde arbetet. Pehr Camdon syntes bestört öfver det olycksbådande meddelandet, men bet sig som vanligt i läppen, när han sökte framkalla sin svårtillgängliga sjelfbeherrskning. »Åh», sade han med tvunget lugn, »kapten Besk vet nog hvar han är hemma. Gå och låt dem vara klara vid stapelblocken!» Men inom sig kände han uppstiga en oro, icke mindre liflig än den unge mannens, ty Lasse Färnlund hade namn om sig att icke prata i vädret.

För att tydliggöra det följande, nödgas jag här öfver situationen framkomma med en beskrifning, hvilken dock icke skall blifva långlifvad.

Fartyget skulle löpa ut i en å, som tyvärr ej var synnerligen bredare än skeppets längd. Följaktligen hade skeppet på stapeln fått en sned riktning, dock ej tillräcklig att med den fart, som nedlöpningen borde medföra, kunna gå klart för den motsatta stranden. Till den ändan hade man anbringat ett stopptåg af de gröfsta dimensioner och afmätt längden så, att tåget kunde på en viss distans gifva fartyget en knyck,

som skulle tvinga det att svänga nedåt längs efter ån och dymedels undvika att helsa på de gamla sjöbodarne midtemot, hvilken fransyska visit kunnat bekomma det nyfödda barnet mindre väl. Jag hoppas härigenom ha lyckats bibringa äfven den gunstige läsaren en viss portion af de omförmälde männens gnagande oro.

Nu ljöd efter vissa mellanrum från hyttaket: »kapa stapelblocken!» och derefter: »låt stöttorna gå!»

Det stolta skeppet blef nu alldeles fritt från hvarje fängsel, undantagandes »sidlåsen». Timmermännen stodo färdiga att bända upp dessa enda hämskor. Allt var så tyst, att två ålderstigna damer trodde sig höra svettperlorna falla från Pehr Camdons näsa ned på de känslolösa spånorna. Också äro ögonblicken före ett fartygs förening med sitt framtida bistra element bland de högtidligaste här i lifvet, åtminstone för dem, som en gång aktivt genomlevat dem. Isynnerhet var detta fallet på en tid, hvars enda uppiggande ansatser annars bestodos i en avisa, till formatet endast något bredare än denna utmärkta bok.

Allas ögon voro riktade på den länge kaptenen, Pehr Camdons med en min af tvekan och Lars Färnlunds med ett uttryck af tydlig harm. Kaptenen kastade en sista spanande blick öfver scenen och så satte han roparen till munnen. »Bräck sidlåsen!» dånade det. Om några sekunder gled den stora trämassan ljudlöst ned af bädden, borrhade först kölen ned i vattnet ända till rortrumman och stod derpå stilla ett ögonblick liksom hemtande andan, men så gled hela skeppet ned i ån och lyfte sig stolt på kammen af den ofantliga våg, som uppkommit af dess

tryck på vattnet. Ur roparen smattrade namnet »Fortuna», hvilket äfven prunkade på den nu ur sitt fängsel befriade stora vimpeln.

Skeppet rusade emellertid öfver åt den motsatta sidan och stopptåget sträcktes så hårdt, att det af den starka friktionen fattade eld, som dränktes i ett par pytsar vatten. Men med ett förfärligt brak törnade akterstäfven emot en af de gamla sjöbodarne och vräkte alldeles omkull den, kastande ett tjugotal spektatörer i vattnet. Fortuna svängde dock oskadad nedåt ån, kaptenen lyfte på hatten och tusende röster infello i hans dånande »hurra», medan en båt uppfiskade de sprattlande offren för sin nyfikenhet. Nu börjades inhalningen med den dervid vanliga, egendomligt melodiosa matrossången och snart låg Fortuna förtöjd vid den bädd hon nyss lemnat, flytande som en mås på vattnet.

Pehr Camdon, som haft andan i halsgropen en fjerdedels timme, hade nu blifvit normal människa igen och kom ombord, gick upp till kapten och skakade hans hand.

»Jag trodde det skulle gå värre, men Fortuna tycks då lyda kapten i allt», sade han skrattande.

»Värre?» frågade denne lika barsk och kall som om ingenting passerat. »Om det är något i olag, så säg ifrån», fortsatte han med en ton, hvares hårda klang lät skorrande i Pehr Camdons vid idel underdånighet vana öron.

»Åh bevars, kapten», svarade denne, »det är då just ingenting att tala om, men nog hade sjöboden kunnat få stå i fred för den här skutan såväl som

för alla andra, om vi bara stält stopptåget litet mera på förknappning.»

»Är det grosshandlarens bod?»

»Nej, men jag får väl betala den, kan jag tro.»

»Det skall allt grosshandlaren slippa, så sant jag heter Petter Besk. Men efter det skall vara så noga, så hvad kostar knuffen?»

»Knuffen?»

»Ja den, som tog hufvudet af sjöboden.»

»Jag menar kapten behagar skämta?»

»Jag skämtar aldrig, herr grosshandlare», muttrade Petter Besk, mörk i synen som en oförtent kittelbotten, »saken är den, att jag köpt tre af de der gamla bodarne för att bygga upp en koja, när jag inte orkar segla in mera pengar åt annat folk. Nu hade jag funderat ut det som så, att jag kunde slippa kosta på rifningen åtminstone af det ena rucket och så tyckte jag, att jag så gerna kunde låta skeppet slå ned det, hvarföre jag släckte på kabeln en smula, just för att låta det gå för samma betalning. Jag lät likväl i natt vräka några lass sur sågspån strax nedanför bädden, så att stöten skulle bli inemot lagom. Men eftersom det var grosshandlarens akterspegel, som begagnades till murbräcka, så — hvad kostar kalaset?»

»Kapten är då den egnaste gök jag träffat på i all min dar», skrattade Pehr Camdon, så att tårarna runno, »håll till godo med rifningen, jag tager knuffen på mig och jag utfäster mig härmed att äfven bekosta rifningen af de andra bodarne och lägga dit grunden med på köpet.»

»Nå, det är att tala som den karlaktarl jag alltid

hållit grosshandlaren för att vara!» utropade kaptenen med ett gynsamare uttryck i sitt ansigte än någon dödlig förr sett honom begagna. »För en sådan man kan man då göra ett litet extra och jag lofvar, att Fortuna icke skall lägga sig på latbänken, så länge jag får piska hennes hälar.»

»Jag vet det, kapten Besk, kapten skulle vara i stånd att gå på kustfart kring Cap Horn året om en half mansålder, i fall det skulle knipa.»

Här följer nu kapten Ålanders muntliga berättelse:

Det är nu många Herrans år sen de här passascherna hände. Jag var ganska ung då, men hade redan fått befälet på en liten skonare, som hette Prosperitas. (Gubben prononcerade det som »Prost-Britas.) Jag låg i en af Londons dockor och lossade, när Besken sträckte upp sig och bjöd oss alla kaptener från Norrlandstrakten på middag om bord på sin ståtliga Fortuna.

Snygt och propert som på en örlogsman var äfven allt inombords, det kan icke nekas, men underligt var, att man inte kunde se till något folk. Stewartar och kypare från land sprungo nog åter och fram, men någon regal beckbyxa, undantagandes en gammal timmerman, som höll på och snickrade något, kunde inte upptäckas. Besken stod vid fallrepet och emottog oss artigt och manerligt, men på skäfningen af ögonbrynen såg jag strax, att något var förkerdt.

Emellertid åto vi en präktig middag, som kunnat anstå en Lordmayor. Allt efter som vi drucko det ena vinet finare än det andra, sådana som vi aldrig få smaka här från någon vinhandlare, det kan du sätta dig på, bror, så kommo vi i mera pratande om ditt

och datt och så säger Besken: »det hände mig ett förb. spektakel i förgår.»

»Gjorde det ock?»

»Ja, det var just hvad det gjorde. Jag hade varit i land hela eftermiddagen och när jag kom om bord, så fans der inte en själ utom timmermannen, som naturligtvis gått till kojs och naturligtvis inte visste af något alls. De hade gått för f-n i våld hela herrskapet.»

»Sådana kanaljer!» inföllo vi, änskönt somliga af oss tänkte: »det var just lagom åt dig, högfärding.»

»I går var jag ute och snodde efter dem i alla bugter, hos alla crimps, boardingmasters och fördömde runnare, men ingen hade varskott ett hår af dem. Naturligtvis, den ena sticker inte ut ögat på den andra af sådana slags gökar. Mot aftonkröken kommo två orimligt långa poliser längs kajen, den ena med näsan i en liten bok med blå permar. Just som de svaja rundt för aktern af min skuta lägga de näsan i boken bägge två och stafva ihop till For-tu-na.»

»All right! Der ha vi henne!» skrika långrockarne och så äntra de ombord.

»Är det kaptен Piter Bisk, ursäkt mig?» frågade den ena.

»Jo, det slår aldrig fel», svarar jag. »Hvad vill ni för något, edra snokar? Jag är ingen vän af polisen, ser ni, så att ju qvickare ni sacka ut igen, ju bättre.»

»Om kaptен är höflig, så går det för sig att få mer än ett dussin säckar kläder och annat smått och godt, som vi hittade i natt bakom ett plank. Gissar ni mistat några Johnar, kaptен?»

»Både Johnar och Jönsar och Pettrar med, i fall det kan göra er något slugare», säger jag och så kovända de, men återkomma om ett par timmar med en hop folk, som bära säckar på ryggarna och i säckarna är der ackurat hvarenda tråd, som de kanaljerna hade med sig, utom hvad de gingo och stodo i.»

Besken gick så ut och visade oss säckarne, som stodo uppradade i akterskansen och det syntes på deras innanmäte, att Fortuna inte haft några hamnbusar om bord.

Sedan vi återgått till kajutan och fortsatt med vårt drickande under diverse språk om männen för om masten alldeles som fruarna tala om sina pigor, frågade jag Besken, om han verkligen mist hela besättningen.

»Jo, unge man», svarade han på sitt vanliga högfärdiga sätt. »Hvarenda en så nära som på timmermannen, gamle Becklösen, som seglat med mig i snart tjugu år och *den* löper minsann icke i första draget.» Och dervid såg han så tvärsäker ut som om han haft gubben i koppel.

Just i samma vefva kommer timmerman och frågar vackert, om han kunde få låna en spånthyfvel utaf Besken. Besken var sjelf en riktig finsnickare och han gjorde till och med bildhuggerier, så goda som någon galjonmakares, det är då inte till förnekandes.

»Jo, det får du visst det, Becklösen», säger Besken, och var ovanligt mör i mun ändå. »Här har du nyckeln till min verkkista, så att du kan taga allt hvad du behöfver.»

»Tackar ödmjukast, kapten», svarar timmermannen

och brassar mössan lika förläget som en skolpojke. »Hm, det kunde väl inte vara möjligt att få begagna kaptens slipsten, som står i akterskansen, ett litet tag? Det står inte till att få en skaplig egg på de finare jernen med min egen skrapnos.»

»Tag stenen du och tag kajutpojken med, så kan han draga vefven. Han har ju ingenting för sig nu, när vi hålla både kock och betjent från land», tillägger han med sin gemena öfversittartön.

En stund derefter hörde vi, huru timmermannen står och slipar af hjertans grund. Vi drucko och pokulerade rätt tappert om, och mången lustig historia hasplades upp allt medan den fördömda slipningen gnodde i örstolarne. Men till slut började vi bli svettlagda litet hvar och tyckte att en mun frisk luft inte kunde skada.

Just som jag kom på däck, lade jag händelsevis märke till en stor båt, som gnodde i väg allt hvad årorna höllo, värre än man-of-warsgastar under batalj. Den tiden hade jag ögon, så att jag kunde se en mygga gäspa i bramsalningen — skräp är det med dem nu, gunås så visst! — och jag tyckte mig bestämdt känna igen timmermannen bland dem, som sutto i båten. Jag omtalar också detta strax till Besken, som bara skrattade mig i synen.

»Är du utan öron, karl», snäser han som åt en pojke, »hör du inte huru han slipar der nere så det riktigt kittlar i dem?»

»Må tro ändå inte mina ögon ä' hvassare än dina öron, storskräflare», mumlade jag förargad och jumpade ned genom akterkappen.

På en minut var jag uppe igen och bad herrar

kaptener stiga ner i akterskansen. Och der vardt ett skrattande, må du tro, hvars make man inte ofta får höra i Londons hamn, så stor han nu än är. Men Besken var inte vidare helsosam att betrakta, der han stod med ögonbrynen i kryss.

I ett hörn af akterskansen står ju kajutpojken och drar vefven så att svetten lackar, men öfver slip-hon är i fartygets bordläggning inslaget ett jern, så afpassadt, att det skrapar emot stenen och så dikt, att den stackars pojken måste draga på af alla krafter. Ej ett spår syntes hvarken af den trogne Becklösen eller de många säckarna, som polisen återbringat. Men tätt invid slipstenen stod kaptenens fina verkkista så tom som om hon nyss blifvit sopad.

Vi måste äntligen lägga locket på munterheten, ty Besken såg ut att kunna bita dreflingar. »Du kan sluta upp med det der jobbet nu, min gosse», sade han ovanligt vänligt, »det behöfs inte mera.»

»Hör du Janne», fortsatte han om en stund med så lugn stämma, att vi blefvo alldeles förvånade, »bar timmermannen upp alla säckarne ensam?»

»Ja, herr kapten», svarade pojken hackande tänderna.

»Kunde du inte ha varskott mig mellan hvarfven?»

»Becklösen sa', att han skulle kasta mig öfverbord första mörka natt.»

»Hvar gjorde han af mina verktyg?»

»Dem stoppade han i en säck, som han stal ur skafferiet.»

»Klipsker karl, den der Becklösen», mumlade Besken riktigt belåtet. »Kom, mina vänner, så dricka

vi ett styft glas på timmermannens lyckliga affärd. Han gjorde en bra kupp och en dugtig kupp, ty skall man göra en sak här i världen, så skall man göra den som en hel karl, det är mitt tempo.»

Och jag må säga, att den besynnerlige kurren qvällen i ända var mera munter än någon sett honom och drack oss pirum öfver en bank och raljerade mest sjelf öfver hela historien. Det förstås, att han nog var rasande inom sig, men ingen kunde se det på honom liksom ingen nånsin blef slug på hans fun-der allsommalls.

Jag låg med skonaren ett stycke för om Fortuna och satt just ett par dagar derefter och skaffade, när jag får höra ett förskräckeligt väsen rätt öfver mig. Jag rusar upp på däck, men ser strax, att det inte gälde mig. Nej, det var Besken med sina upptåger.

Ett mycket stort amerikanskt skepp kom förhalandes genom dockan och låg just nu alldeles långsides Fortuna, på hvars reling Besken stod med näfven i högsta hugg och skrek och domderade som en galning. Från amerikanens matroser, som gingo rundt i gångspelet, hördes skrattsalvor och en mängd svenska och engelska skällsord, just inte aptitliga för någon, allraminst för Besken, som ville vara en så styfver karl.

Så ryter då Besken åt yankeeskepparen att huta åt sin besättning och langa om bord somliga af dem, som rymt från Fortuna och nu tagit hyra i yankeen.

»Kom och tag dem, om du vågar, du svenske 'son of a bitch'!» skriker den amerikanske fähunden till kapten, ty detta är då ett skällsord, som ingen sjöman kan tåla för sitt lif.

Besken, som inte hade långt efter humöret, blef också alldeles topp tunnor rasande. »Tiger ni inte, så skjuter jag ner er!» hväste han.

Rymlingarne bara skrattade och öste än värre glåpord öfver honom. Och den lymmeln kaptenen var icke en bit bättre.

Då ser jag Besk, som syntes vara mol ensam om bord jemte kajutvakten, befalla denne att springa ned i kajutan. Sjelf drar han in en kanon. Pojken kommer upp, blek som lärft, med en påse krut, och Besken laddar.

Jag skriker åt honom och ber honom för Guds skull taga vara på sitt förstånd och inte bära sig åt som en sjöröfvere. Men han skriker i fullt ursinne tillbaka: »bättre du sprunge hit och lånade mig en ordentlig kula, för gunås så har jag ingen, än stå och predika. Men vänta mig, det blir nog råd för det! Spring in du Kalle och kasta en märlspik i kamin och skynda på som en blix!»

I samma vefva ser jag honom få tag i en mokare, dänga sönder bekgrytan och så plugga in bitarna ända till mynningen. Allt detta var gjordt i en handvänning, för Besken var aldrig den, som söla'.

»Se så», hörde jag honom sjunga ut, »vill ni nu hålla mun och lemna hit mina förrymda kanaljer, ty annars ska' jag lappsalfva er, så ni minns det en god stund.»

På det amerikanska skeppet hade hela besättningen lemnat gångspelet och samlat sig vid den åt Fortuna vettande relingen, så att förhalingstrossen låg slak i vattnet, och fartyget, som redan kommit nästan långsides med Prosperitas, hade nu åter sackat

mot Fortuna. Men ingen brydde sig derom, så stor var upphetsningen både bland befäl och manskap.

Emellertid hade jag sprungit i land och gått om bord på Fortuna, eftersom jag icke tyckte mig kunna stå till svars med att låta Besken opåtaladt ställa till ett sådant spektakel midt på ljusa dagen i världens största hamn.

Just då jag jumpar öfver relingen, ser jag pojken komma sättande med en rödglödgad märlspik, som Besken fattar, i och med detsamma han skriker: »Tyst på ögonblicket, annars smäller det!»

Ett tjut som från en skock galna vildar hördes från amerikanen, jag springer fram och fattar Besk i armen, men märlspiken var redan på fängkrutet och skottet brakade af. Pang! Stickorna ryka om öronen på matroserna. Några falla omkull. Hela relingen är sönderskjuten strax akter om storrötet. Det hörs jammerskrin från yankeén. Men öfver klagoljuden dundrar Besken: »jag ska' minsann lära er att skratta åt kapten Besk, om ni ha lust att börja om igen!»

Ingen dödades och ingen sårades just svårare heller, märkvärdigt nog. Det pratades hit och dit om saken, men Besken lät dem prata så mycket de orkade. Lika besynnerligt var det, att han icke fick fara illa för sin framfart. Men amerikanen tog emot hvad han fått, emedan han troligen tänkte, att det skulle gå illa för honom också, derföre att han vägrade att utlemna rymmarne, och matroserna höllo hellre till godo med en bit skrot än att åter komma om bord i Fortuna och tjena för litet i västen och mycket på ryggtäflorna, såsom jag icke tviflar på att det hade gått, om Besken fått ordna som han ville. Hur det nu

var, trodde somliga, att Besken slapp så lätt undan bara derföre, att han sen gammalt gjort upp årsackord med Hin Håle att förhjelpa honom ur alla sorts trassligheter.

Gubben Ålander syntes nu något medtagen af förestående pumpning, hvarföre jag sparade honom till in på eftermiddagen, men han var synbarligen icke längre mån om att prata och förklarade att han icke kände något vidare om kapten Besk förrän efter hans död.

»Efter hans död?» inföll jag häftigt, för att pigga honom.

»Ja, han dog nog alldeles i sin ordning och fick en ordentlig begrafning och en ordentlig grafvård med.»

»Ett ankare med 'Fortunas kapten, Petter Besk' jemte en skäligen enfaldigt vald psalmvers på stocken.»

»Du må så säga, bror min. En grafvers kan vara väl och god, men det beror på hvem som ligger under. Inte för det jag vill ponera Besken var någon egentlig hedning, men så mycket jag vet, så inte tittade han just ofta i psalmboken. Nej, men det egnaste hände ändå efter döden.»

»Han gick väl och spökade en tid?»

»Åhja, det gjorde han med, men bättre folk än han 'gick igen' den tiden. Nej, underligare än så var det nog. Besken dog på höstsidan anno 18.. just som jag kommit hem med 'Brita Katharina'. Jag ämnade ligga hemma då på vintern, för jag skulle få ett nytt skepp, som Luthen hade på stapeln och så förordnades jag af rådsturätten att vara utredningsman i Beskens

sterbhus. När vi nu skulle till att göra bouppteckningen, så trodde alla menniskor, att det skulle bli en rundlig behållning, för Besken hade alltid gjort lyckliga resor, hade aldrig haft hushåll och den tiden tjenade en skeppare verkligen sina stora penningar, fast skröp är det nu. Nå, han hade sin gentila gård och möbler och silfver och en stor hoper märkvärdigheter ända från Kina och Japan, men inte mer än en tia banko och några småslantar i kontanter, som lågo i en gammal västficka.

Jo, det vardt en uppstakelse, skall du tro och ett förb. snicksnack på qvinfolken! Somliga sade, att f-n nu tagit sitt igen och somliga pratade om, att hans gamla hushållerska stulit undan rubb och stubb och somliga hviskade nog tusan om, att *jag* — fördömme dem så visst! — fört ett helt lass multum derifrån. Men huru de nu tisslade och tasslade, så fans der inte en bankovitten mer än i västfickan ändå, ackurat inte. Men der fans ingen arfvinge heller. Magistraten lät pålysa och kungöra, men det kom ingen, och vederbörande gjorde sig redan i ordning att gå till kungs och få huset som danaarf anslaget till ett sjömanshem, hvilket skulle bära Beskens namn, som väl varit så godt, när en vacker dag arfvingen slutligen dök upp. Han hade nog så ordentliga papper. En köttslig systerson till Besken och hette äfven Besk, för se han var så der på sidolinien kantänka.

Det var en konstig kropp något nog, må du tro. Var morbrodern en tyrann och skriker, så sade den här just aldrig någonting. Höflig och belevvad var han, men fasligt tystlåten, blek och hängfärdig. Af papperen syntes, att han varit bundtmakare, men tagit

värfning och tjenstgjort i tio år som gardist. Granna betyg om ordentlighet också, men tippen på näsan var litet gredelin.

Nå, Hans Ludvig Besk tog sin egendom i besittning, hyrde ut alla rummen möblerade utom ett, som varit kapten Besks egentliga kajuta och satt der hela långa dagen och ingen visste just hvad han hade för sig. Men snart börjades naturligtvis sqvallret och käringarna luktade ut, att han hvarje dag köpte sig ett stop bränvin i en bleckkruka, hvarpå han gick och lade sig med krukan inom prejhåll, och gaf sig ingen ro förrän han kunde vända sig till väggen ifrån henne tom. Nå, det var nu hans sak och han gjorde ingen menniska annat än sig sjelf något förnär dermed. Så gick det länge och väl, tills han gjort ände på alla lösörena utom möblerna. Det var en mycket kall vinter och Hans hade inte ett vedträd och inte en styfver att köpa för heller. 'Nöden har ingen lag', tänkte han och högg så sönder en af stolarne. Då faller det något tungt på golfvet och rullar fram till kakelugnen. Hans tager upp det tunga och si! det är ett engelskt guldpond. 'Hå hå', säger Hans, 'hå hå, på *det* viset!' Och så undersöker han stolen litet närmare och får då tag i mycket mer guldpengar. Derpå reste han in skramlet efter stolen i kakelugnen, gick och vxlade ett guldpond, köpte en hel kanna bränvin och satte sig framför brasan, sänkt i djupa funderingar. Han tog några tankställare, tittade sig omkring och mumlade: 'jaså, så att *der* ha vi äggen.'

Dagen derpå kom Hans in med kontrakten och uppsade alla sina hyresgäster till flyttning. De påstodo, att Hans var tokig och skulle sättas under förmyndare.

Men Hans svarade torrt, att han verkligen icke varit riktigt slug, som låtit slikt pack husera i lägenheter, hvilka på sin höjd anstodo prinsar.

Hyresgästerna måste gifva sig af den 1 April, då Hans köpte en ankare bränvin, bröd, diverse viktualier samt kofot, yxa och såg. På qvällen skrufvade han igen alla fönsterluckorna och stängde porten. Under fjorton dagar hördes nu från Beskens hus ett ständigt huggande och sågande, bändande och dunkande alldeles som om man hållit på att bygga en fiskarhax der. Men så vardt det moltyst. Alla grannarne kände sig hemska och det var nu ingenting att undra på. Äntligen måste stadsfiskalen klifva öfver porten med två poliser efter sig. 'I lagens namn!' skrek han, men ingen svarade. När stadsfiskalen kom ut igen, var han blek som porslin. Menniskorna rusade in genom den öppnade porten och sågo derinne alla möbler söndersågade i små bitar, tapeterna bortrifna, väggarne genomhuggna, golfven och taken uppbrutna och 'Sterbhuset', som de på skoj kallat Hans, hängande i en galge. På en lapp, som hängde ut ur rockfickan, stod med stora bokstäfver: 'Tjyf gubbe!'

Han hade icke hittat flera guldägg, stackars Hans. Efter en stor eldsvåda gräfdes en källare på tomten. En af arbetarne slog sig derefter på att brygga svagdricka och vardt snart en mäkta tät man. Somliga trodde, att rikedomens icke alldeles precis kom från *beskan* i drickat! »

